

**KADININ ÇALIŞMASINA YÖNELİK TUTUM VE CİNSİYET
ROLLERİ**

(ÇORUM İLİ MERKEZ KÖYLER ÖRNEĞİ)

ZEHRA DEMİGAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TARIM EKONOMİSİ ANA BİLİM DALI

PROF.DR. NURAY KIZILASLAN

Ağustos - 2019

Her hakkı saklıdır

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TARIM EKONOMİSİ ANA BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KADININ ÇALIŞMASINA YÖNELİK TUTUM VE CİNSİYET
ROLLERİ
(ÇORUM İLİ MERKEZ KÖYLER ÖRNEĞİ)

ZEHRA DEMİGAN

TOKAT
Ağustos - 2019

Her hakkı saklıdır

Zehra DEMİGAN tarafından hazırlanan “Kadının Çalışmasına Yönelik Tutum ve Cinsiyet Rollerini: Çorum İli Merkez Köyler Örneği” adlı tez çalışmasının savunma sınavı 19 AĞUSTOS 2019 tarihinde yapılmış olup aşağıda verilen Jüri tarafından Oy Birliğı ile Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü TARIM EKONOMİSİ ANA BİLİM DALINDA YÜKSEKLİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Danışman
Prof. Dr. Nuray KIZILASLAN
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Üye
Dr. Öğr. Üyesi Riveyda YÜZBAŞIOĞLU
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Üye
Dr. Öğr. Üyesi Selma KARABAŞ
Çankırı Karatekin Üniversitesi

ONAY

.....
Prof. Dr. Çetin ÇEKİÇ
Fen Bilimleri Enstitü Müdürü
28.7.2019

TEZ BEYANI

Tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, tezin içerdiği yenilik ve sonuçların başka bir yerden alınmadığını, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

ZEHRA DEMİGAN

19 Ağustos 2019

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KADININ ÇALIŞMASINA YÖNELİK TUTUM VE CİNSİYET ROLLERİ (ÇORUM İLİ MERKEZ KÖYLER ÖRNEĞİ)

ZEHRA DEMİĞAN

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TARIM EKONOMİSİ ANA BİLİM DALI

(TEZ DANIŞMANI: PROF.DR. NURAY KIZILASLAN)

Bu araştırmada Çorum ili merkez köylerde yaşayan bireylerin kadının çalışmasına yönelik tutumları ve cinsiyet rolleri ele alınmıştır. Çalışan kadına yönelik tutumların değişip değişmediğini kırsalda yaşayanlar açısından belirlemek ve buradan hareketle bu yapının kırsaldaki kadının gelişim sürecine katkı sağlamasına yönelik öneriler geliştirmek amaçlanmıştır. Araştırma çalışma yaşamında kadınların görünürlüğünü sağlaması yönünden önemlidir. Araştırmanın ana materyalini, anket çalışması verileri oluşturmaktadır. Anket çalışması kapsamında 67 kadın, 67 erkek ile yüz yüze görüşülmüştür. Bireylerin demografik bazı kriterlere göre, kadının çalışmasına yönelik bilgi, tutum ve davranışları arasında bağımlılık olup olmadığını test etmek ve bağımlılık derecesini belirlemek amacıyla Khi-Kare bağımsızlık testi uygulanmıştır. Yapılan Khi-Kare analizi sonucuna göre; bireylerin cinsiyete göre sigortasının kim tarafından yatırıldığı, öğrenim durumları, ailede gelirin kullanımına karar veren kişiler, aile içinde kararlara katılım durumu, evde aile reisi erkek olma durumu anlamlı bulunan değişkenlerdir. Bireylerin kadınların çalışmasına yönelik tutum ve cinsiyet rollerini ölçmeye yönelik 13 yargı cümlesinin daha belirli faktörler altında toplanıp toplanmadığını test etmek için faktör analizi yapılmıştır. Erkeklerin kadınların çalışmasına yönelik tutum ve cinsiyet rollerini ölçmeye yönelik faktörlerden öz değerleri 1'den büyük olan faktör sayısı 5'dir. Bu 5 faktörün tümünü toplam varyansın %68.351'ini açıklamaktadır. Kadınlara yöneltilen kadınların çalışmasına yönelik tutum ve cinsiyet rollerini ölçmeye yönelik yargı cümlesine ilişkin faktörlerden öz değerleri 1'den büyük olan faktör sayısı 5'dir. Bu 5 faktörün tümünü toplam varyansın %64.583'ünü açıklamaktadır. Bu çalışmada kadınların işgücüne katılım oranı, erkeklerin katılım oranından daha azdır. Kırsal alanda kadın ile ilgili çalışma yaşamına ilişkin geleneksel düşüncenin hakim olduğu görülmektedir. Aynı şekilde, toplumsal cinsiyet bakış açısıyla ilgili düşüncelerde de bu durum gözlenmiştir. Kırsalda kadına yönelik bakış açısında sosyal değişimle birlikte bir farklılığın olabileceği fakat bunun daha yavaş devam edeceği söylenebilir.

2019, 114 SAYFA

Anahtar Kelimeler: Çorum, kadın, çalışma, tutum, aile reisi.

ABSTRACT

MASTER THESIS

THE ATTITUDE TOWARDS THE WORKING WOMAN AND GENDER ROLES (ÇORUM PROVINCE, CENTER VILLAGES SAMPLE)

ZEHRA DEMİĞAN

**TOKAT GAZIOSMANPASA UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES**

DEPARTMENT OF AGRICULTURAL ECONOMICS

(SUPERVISOR: PROF.DR. NURAY KIZILASLAN)

This research deals with the attitudes and gender roles of the individuals living in the centre villages of Çorum, towards the working women. To identify if the attitudes towards the working woman changed or not in terms of the people living in rural and it is aimed to improve the offers which contribute to the development process of working woman in rural areas. The research is important from the point of seeing the working woman in work life. The questionnaire survey data forms the main material of the research. In the questionnaire, 67 women and 67 men were interviewed face to face. According to the some demographic criterion, Khi-Kare independence test was carried out to test if there is addict or not among the knowledge, attitude and behaviour directed to working woman and to identify the addict degree. According to the result of the Khi-Kare analysis, by whom the insure policy paid, state of education, the people who decide the use of income in the family, the state of participating in the decisions in the family, the man's being householder in the house are changeable things found out meaningful. Factor analysis has been done in order to test the 13 judgement sentences, the individuals attitudes and gender roles towards the working women gathered under specific factors or not. From the factors which are measured for the men's attitudes and gender roles towards working women, the factor number whose eigenvalue is bigger than 1 is 5. The whole of these five factors express the %68.351 of the variance. Factors related with the judgement sentence testing the attitude and gender roles of working woman, factors whose eigenvalue is bigger than 1 factor number is 5. It expresses %64.583 of the total variance. In this study, the rate of women's workforce participation is less than the rate of men's participation. In rural areas, the traditional idea about the work life of woman is seen. In the some way, this case was observed with the feelings related with the social gender perspective. In rural areas, it can be said that there can be a difference in the perspective to the woman with the social change but it will continue more slowly.

2019, 114 PAGE

Key Words: Çorum, woman, working, attitude, householder.

ÖNSÖZ

Kadının toplumdaki yeri yıllardır ev ile sınırlandırılmış, işleri çocuk yetiştirme ve ev işi olarak belirlenmiştir. On dokuzuncu yüzyıldan itibaren hızla gelişen endüstrileşme, geleneksel tarım toplumlarında ailenin ücretsiz işçisi olarak ağır iş yükü taşıyan kadına, eğitim görme ve ev dışında ücretli çalışma olanakları sağlamıştır. Eğitim seviyesinin yükselmesi ve toplumdaki işlevinin çeşitlenmesi ile kadın sosyal haklarını genişletmek için mücadeleye başlamıştır. Kadınların eğitimi ve çalışmasıyla ilgili son yıllarda olumlu gelişmeler olmasına rağmen, bu gelişme istenilen düzeyde değildir. Türk toplumunda kadınların iş hayatı açısından hala istenilen düzeye ulaşamamasındaki önemli etkenlerden birisi, toplumun geleneklerin baskısından kurtulmamış olmasıdır. Geleneksel olarak sorumluluk ve işler ailede cinsiyet gözetilerek paylaşılmaktadır. Toplumumuzda yaygın görüşe göre, kadının yeri evidir ve asıl görevi ev işi yaparak çocuklarına ve eşine bakmaktır. Kadınların çalışma hayatından uzak durmalarının arkasında yatan asıl nedenlerin ev düzeninin bozulması, çocuk bakımının aksaması ve işyerinde yabancı erkeklerle bir arada olmanın olumsuz algılanması olduğu belirlenmiştir.

Çalışmam boyunca değerli bilgisini, zamanını ve katkısını benden esirgemeyen, yol göstericiliği ve cesaretlendirici tavrıyla sevgili hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Nuray KIZILASLAN' a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Hayatım boyunca varlıklarıyla gurur ve mutluluk duyduğum eğitim yaşamım sürecince desteklerini hep yanımda hissettiğim, bugünlere gelmemde büyük pay sahibi olan ve tez çalışmamda maddi manevi desteklerini benden esirgemeyen babam Hüseyin DEMİĞAN' a, annem Şengül DEMİĞAN' a, ablam Esra DEMİĞAN' a, kardeşim İbrahim DEMİĞAN' a ayrı ayrı sonsuz teşekkür ederim.

ZEHRA DEMİĞAN

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
ÇİZELGE LİSTESİ	vi
1. GİRİŞ	1
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	5
2.1. Cinsiyet Rolü İle İlgili Tanımlar.....	5
2.2. Cinsiyet Rolüne İlişkin Kuramsal Yaklaşımlar.....	7
2.2.1. Biyolojik açıklamalar.....	7
2.2.2. Psikanalitik kuram.....	7
2.2.3. Sosyal öğrenme kuramı.....	8
2.2.4. Bilişsel gelişim kuramı.....	8
2.2.5. Toplumsal cinsiyet şeması kuramı.....	9
2.3. Kadınlara Yönelik Tutumlar.....	9
2.4. Kadının Çalışma Hayatına Girmesinin Tarihsel Gelişimi.....	11
3. KAYNAK ÖZETLERİ	17
4. MATERYAL VE YÖNTEM	25
4.1. Materyal.....	25
4.2. Yöntem.....	25
4.2.1. Örneğe giren köylerin seçiminde kullanılan yöntem.....	25
4.2.2. Örnek hacminin hesaplanmasında uygulanan yöntem.....	26
4.2.3. Analiz aşamasında uygulanan yöntemler.....	27
5. BULGULAR VE TARTIŞMA	33
5.1. Bireylerin Sosyo-Demografik ve Ekonomik Bazı Göstergeleri.....	33

5.2. Bireylerin Kadının Çalışmasına İlişkin Bilgi Tutum ve Davranışları.....	42
5.3. Toplumsal Cinsiyet Açısından Kadınlara Yönelik Tutum ve Davranışlar.....	56
5.4. Bireylerin Kadınların Çalışması ve Cinsiyet Rollerine Yönelik Algılarının Belirlenmesi.....	65
5.5. Bireylerin Kadınların Çalışması ve Cinsiyet Rollerini Algılarının Belirlenmesine Yönelik Faktör Analizi Sonuçları.....	74
5.5.1. Erkekler açısından kadınların çalışması ve cinsiyet rolleri algılarının belirlenmesine yönelik faktör analizi sonuçları.....	74
5.5.2. Kadınlar açısından kadınların çalışması ve cinsiyet rolleri algılarının belirlenmesine yönelik faktör analizi sonuçları.....	78
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	82
7. KAYNAKLAR.....	99
8. EKLER.....	107
9. ÖZGEÇMİŞ.....	114

ÇİZELGE LİSTESİ

<u>Çizelge</u>	<u>Sayfa</u>
Çizelge 4.1. Örneğe seçilen hane sayısının köylere göre dağılımı.....	27
Çizelge 5.1. Bireylerin yaşlarına göre dağılımı.....	33
Çizelge 5.2. Bireylerin medeni durumlarına göre dağılımı.....	34
Çizelge 5.3. Bireylerin evli ise evlenme yaşına göre dağılımı.....	35
Çizelge 5.4. Bireylerin sosyal güvence durumlarına göre dağılımı.....	35
Çizelge 5.5. Bireylerin sigorta primlerini karşılayan kişi.....	36
Çizelge 5.6. Bireylerin öğrenim durumlarına göre dağılımı.....	37
Çizelge 5.7. Ailedeki birey sayısı.....	38
Çizelge 5.8. Bireylerin aile yapısına göre dağılımı.....	39
Çizelge 5.9. Bireylerin ailedeki çocuk sayısına göre dağılımı.....	40
Çizelge 5.10. Bireylerin aylık gelirlerine göre dağılımı.....	41
Çizelge 5.11. Bireylerin toplam yıllık gelirlerine göre dağılımı.....	42
Çizelge 5.12. Bireylerin yıl boyunca çalıştıkları gün sayısına göre dağılımı.....	43
Çizelge 5.13. Kadınların çalışıp çalışmama durumu.....	43
Çizelge 5.14. Kadınların ücretli bir işte çalışmama nedenlerine göre dağılımı.....	44
Çizelge 5.15. Kadınların çalışma nedenlerine göre dağılımı.....	45
Çizelge 5.16. Bireylerin meslek gruplarına göre dağılımı.....	46
Çizelge 5.17. Bireylere göre ailede kimin kariyerinin önemli olduğunun dağılımı.....	47
Çizelge 5.18. Kadının ücretli bir işte çalışmasına toplum tarafından bakış açısı.....	48
Çizelge 5.19. Kadının ücretli bir işte çalışmasını engelleyen faktörlerin dağılımı.....	49
Çizelge 5.20. Bireylerin evlenmeden önce çalışma durumlarına göre dağılımı.....	50

Çizelge 5.21. Bireylerin evlenmeden önce yaptıkları meslek gruplarına göre dağılımı.....	50
Çizelge 5.22. Kadınların evlendikten sonra işten ayrılma nedenlerine göre dağılımı.....	51
Çizelge 5.23. Bireylerin çalışma hayatının evliliğe etkileri konusundaki dağılımı.....	51
Çizelge 5.24. Kadınların çalışırken karşılaştıkları problemlere göre dağılımı..	52
Çizelge 5.25. Kadınların tarımsal faaliyetlerde yaptıkları işlere göre dağılımı..	52
Çizelge 5.26. Bireylerin ailede geliri kullanım alanlarına göre dağılımı.....	53
Çizelge 5.27. Bireylerin ailede gelirin kullanımına karar veren kişilerin dağılımı.....	54
Çizelge 5.28. Kadınların gelirlerini kullandıkları yerlere göre dağılımı.....	54
Çizelge 5.29. Kadınların evde yaptıkları işler ve ortalama işlere ayırdıkları saatlere göre dağılımı.....	55
Çizelge 5.30. Kadınların toplumsal hayatta karşılaştıkları en önemli sorunlar..	56
Çizelge 5.31. Kadınların şiddet görme durumu.....	57
Çizelge 5.32. Kadınların fiziksel şiddete maruz kalma durumu.....	57
Çizelge 5.33. Çevrede şiddete maruz kalan kadın olup olmama durumu.....	58
Çizelge 5.34. Kadınların şiddete maruz kalma durumu.....	58
Çizelge 5.35. Bireylerin aile içinde kararlara katılım durumu.....	58
Çizelge 5.36. Kadın sorunlarını çözmek için en çok öncelik verilmesi gereken konuların dağılımı.....	59
Çizelge 5.37. Bireylerin mutlu olma durumu.....	60
Çizelge 5.38. Evde aile reisinin erkek olma durumu.....	60
Çizelge 5.39. Evde aile reisi erkek olmalı evet ise nedenlerinin dağılımı.....	61
Çizelge 5.40. Evde aile reisi erkek olmamalı ise nedenlerinin dağılımı.....	62
Çizelge 5.41. Bir kadın eşi eve gelmeden evde olmalı ve yemekleri hazırlama durumu.....	62
Çizelge 5.42. Kadının savunulması ya da başka biri tarafından korunma durumu.....	63

Çizelge 5.43. Kadının korunmasını gerekli görmeme durumu.....	63
Çizelge 5.44. Ev hanımlarının çalışan kadınlara göre çocuklarına daha iyi bakıp bakmama durumu.....	64
Çizelge 5.45. Çocuk sahibi olmak isterseniz cinsiyet tercih durumu.....	65
Çizelge 5.46. Erkeklerin kadınların çalışması ve cinsiyet rolleri konusundaki algılarına ilişkin dağılımı.....	67
Çizelge 5.47. Kadınların kadının çalışması ve cinsiyet rolleri konusundaki algılarına ilişkin dağılımı.....	71
Çizelge 5.48. KMO ve Bartlett's Test sonuçları.....	75
Çizelge 5.49. Faktör analizi başlangıç çözüm istatistik sonuçları.....	75
Çizelge 5.50. Faktör analizi sonuçları.....	76
Çizelge 5.51. KMO ve Bartlett's Test sonuçları.....	78
Çizelge 5.52. Faktör analizi başlangıç çözüm istatistik sonuçları.....	78
Çizelge 5.53. Faktör analizi sonuçları.....	79

1. GİRİŞ

Sosyal yaşam topluma birtakım rolleri yüklemektedir. Bu rollerden birisi de toplumsal cinsiyet rolüdür. Toplumların geleneksel yapıları bireylerin toplumsal cinsiyet rollerini şekillendirmekte, kimliklerinin oluşmasında etkili olmaktadır. Her toplum kendine özgü gelenek ve kültür yapısı ile günlük sosyal yaşamda bireylerden farklıdır ancak topluma uygun davranışlarla hareket etmeleri beklenmektedir. Bu davranış kalıpları sosyalleşme sürecinin doğal bir sonucudur.

İnsanın doğumundan başlayarak hayatı boyunca devam eden, kişi ile toplumdaki diğer kişiler arasında oluşan, toplumsal davranış örneklerinin kabul edildiği ve uygulanmasını sağlayan bir süreç olan sosyalleşme (Kırbaçoğlu ve Bircan, 2011) ile toplumsal kurallar, rol kazanma, öğrenme ve toplumsal cinsiyet rolleri öğrenilmektedir (Mora, 2005).

Sosyal psikoloji alanlarında da yaygın olarak kullanılan kültür çalışmaları, farklı kültürler arasındaki farklılıklar veya benzerlikleri, elde edilen sonuçların o kültüre özgü olup olmadığını ortaya koymaktadır. Kültür konusuna farklı yaklaşımlar olsa da konunun ayrıntılı şekilde ele alınan tarafının bireycilik ve toplulukçuluk olduğu görülmektedir. Bireycilik ve toplulukçuluk çalışmalarında, ekonomik koşullar, aile yapısı, kurum yapıları vb. farklılıklar yaygın olarak ele alınmaktadır. Van der Toorn, Berkics ve Jost'un (2010) yapmış oldukları bir çalışmada kültürler açısından sistemi yasallaştırma düzeyi ve ilişkili olduğu değişkenlerin, kültürlere göre farklılaşabileceğini belirtmektedir. Farklı çalışmalarda (Kinias ve Kim, 2011; Sakallı-Uğurlu, 2002; Wood ve Eagly, 2002), kültür açısından, cinsiyetçiliği geleneksel boyutta, ne oranda korumacı, ne oranda da düşmanca eğilimlerden kaynaklandığını ortaya koyan çelişik duygulu cinsiyetçilik, cinsiyet eşitliği gibi değişkenlerin farklılaştığı belirtilmektedir. Tüm bu çalışmaların ışığında, kadınlara yönelik tutum ve davranışların kültürlere göre farklılık gösterebileceğini söylemek mümkündür. Quliyeva'nın (2012) yapmış olduğu bir araştırmada, iki kültürü ele alan çalışmada kadınların çalışmasına yönelik tutumlar, kültüre göre değişiklik gösterebilmektedir.

İşgücüne katılımı, gelir düzeyleri, işsizlik oranları, çalışma koşulları gibi konularda kültürler arası farklılıklar görülebilmektedir. İşgücüne katılım, kadın özelinde araştırıldığında, kültürlerin benzer özellikler taşıdığı görülebilmektedir.

Kadınların çalışmalarına yönelik davranışlarını inceleyen araştırmalarda (Çıtak, 2008; Quliyeva, 2012) kadınların, erkeklerle kıyaslandığında daha olumlu davranışlara sahip olduğu görülmektedir.

Çıtak'ın (2008) yapmış olduğu çalışmaya göre, bekar katılımcılar, evli katılımcılardan ve büyük şehirde yaşayan katılımcılar, küçük şehirlerde yaşayan katılımcılardan daha olumlu davranışlara sahiptir.

Tokat ilinde yapılan bir araştırmada (Özçatal, 2011), kadınlar evlendiklerinde ve çocuk sahibi olduklarında çalışmak istemediklerini belirtmişlerdir.

Kadına yönelik çalışmalarda toplumsal cinsiyet rollerinin öne çıkarıldığı alan çalışmalarına rastlamak mümkündür. Kadının genellikle eş ve anne rolünü oynayan bir birey olarak ele alınmasının 1960'dan sonra daha az olduğu görülmektedir.

Toplumların varoluşundan bu yana erkek ve kadınlar farklı açılardan karşılaştırılmış bu karşılaştırma cinsiyet rollerinin şekillenmesinde etkili olmuştur. Fizyolojik farklılıkların da etkisiyle cinslerden beklenen tutumların belirlenmesi, beklentilerin bu yönde gelişmesi ve söz konusu beklentilerin çeşitli kurum ve yapılara yansımalarıyla beraber "toplumsal cinsiyet" kavramı ortaya çıkmıştır (Budak ve Mayatürk, 2008).

Bireylerin erkek ya da kadın olarak gösterdiği biyolojik, fizyolojik ve genetik özellikleri ile tanımlanan cinsiyet kavramından farklı olarak toplum tarafından kadın ve erkeğe yüklenen roller, tutum ve davranışları toplumsal cinsiyet olarak ifade edilmektedir (Bütün, 2010; Ersoy, 2009; Üner, 2008).

Geleneksel cinsiyet rolleri çevredeki aile, arkadaşlar, okul, kitle iletişimi gibi sosyal gruplar aracılığıyla öğrenilmektedir. Genellikle her kültürde farklı modelde olmasına rağmen kız ve erkek çocuklara küçük yaşlardan itibaren cinsiyet rolleri belirlenmektedir. Sosyalleşme süreci boyunca kız çocukların uysal, yumuşak ve özverili; erkek çocukların ise yarışmacı, atak ve girişken olma davranışları

pekiştirilmektedir. Özellikle okullarda cinsiyet rollerine ilişkin kalıp yargılar açık ya da örtülü yollarla çocuğa aktarılmakta, bu yolla çocuklar geleneksel cinsiyet rollerine uygun davranışlara yönelirken, kadına ve erkeğe uygun başarı ölçütlerini ve sınırlarını da tanımlamaktadır (Tan, 2000).

Bu tanımlama ile birlikte, erkekler tamir, bahçe bakımı gibi işleri yaparken, kadının yeri ev eksenli sınırlandırılmış ve yemek pişirme, bulaşık yıkama, ev temizliği, çocuk bakımı gibi görevler yüklenmiştir (Şafak ve ark., 2006). Bireyler arasında işler cinsiyet gözetilerek paylaşılmaktadır.

Geleneksel tarım toplumlarında ise kadın ailenin ücretsiz işçisi olarak ev ve tarla işlerinde ağır iş yükü altına girmiştir. 19.yy'dan itibaren hızla gelişen endüstrileşmeyle birlikte ailenin ücretsiz işçisi olarak ağır iş yükü taşıyan kadına, eğitim görme ve ev dışında ücretli çalışma imkanı verilmiştir. Eğitim düzeyinin yükselmesi ile beraber kadın sosyal haklarını genişletmek için mücadeleye başlamıştır.

Kadının çalışma hayatına girmesi, eğitim düzeyinin yükselmesi, evlilik süreci, kırdan kente göçün sonucunda çekirdek ailenin oluşumu ailedeki sorumluluk paylaşım kriterlerinin değişimine yol açmış ev ve çalışma yaşamında kadın ve erkeğin işbirliği yönelimlerini artırmıştır.

Bu araştırmada Çorum ili merkez köylerde yaşayan kırsal kadınların çalışma yaşamındaki rolü ve cinsiyet etkisi ele alınmıştır ve çalışan kadına yönelik tutumların değişip değişmediğini kırsalda yaşayan kadınlar açısından belirlemek amaçlanmıştır. Bu yönüyle diğer araştırmalardan ayrıldığı düşünülmektedir.

Bu ana amaç doğrultusunda aşağıda alt amaçlar ortaya konmuştur.

- Kadınlar ve erkeklerin kadınların çalışmasına yönelik tutum açısından farklılıkları
- Kadınların çalışmasına yönelik tutum açısından sosyoekonomik farklılıkların tutum üzerine etkileri
  - Medeni durum
  - Yaş
  - Cinsiyet

- Yaşanılan yer
  - Geleneksel roller
  - Gelir
  - Eğitim vb.
- Kadının çalışmasını etkileyen nedenler konusundaki düşünceleri
  - Kadınların çalışmasını engelleyen nedenler konusundaki düşünceler
  - Yıllar içinde yaşanan sosyal değişimin kadının çalışmasına yönelik etkisi.

Araştırmanın amaçları doğrultusunda hazırlanan eser altı bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde; giriş yer almaktadır. Burada, araştırmanın önemi, araştırmanın amacı ve araştırmanın kapsamı verilmiştir.

İkinci bölümde; kavramsal çerçeve yer almaktadır.

Üçüncü bölümde; daha önce hazırlanmış benzer çalışmalara ilişkin kaynak özetleri yer almaktadır.

Dördüncü bölümde; çalışmada kullanılan materyal ve yöntem açıklanmıştır.

Beşinci bölümde; araştırmayla ilgili elde edilen bulgular ve bu sonuçlara ilişkin yorumlar ve istatistiksel analizler yer almaktadır.

Çalışmanın son bölümü olan altıncı bölümde ise, çalışmanın genel bir değerlendirilmesinin yapıldığı ve sonuçlara ilişkin çözüm önerilerinin bulunduğu sonuç ve öneriler bulunmaktadır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Cinsiyet Rolü İle İlgili Tanımlar

Cinsiyet; erkek ya da kadın olmanın bilimsel tarafıdır. Toplumsal cinsiyet ise, erkek ya da kadın olmaya kültürün ve toplumun yüklediği beklentileri ve anlamları ifade etmektedir (Lips, 2001; Franzoi, 2003). Toplumsal cinsiyet; kadın ve erkek olmakla ilgili genel olarak belirlenen ve psikolojik özelliklere, yani kadınlık ve erkekliğe aittir (Sarıbay, 2001). Fakat toplumsal cinsiyet ve cinsiyeti birbirinden ayrı tutmak imkansızdır, çünkü toplumun erkek ve kadından beklentileri erkeğin ve kadının cinsiyetinden bağımsız değildir (Lips, 2001).

Sosyal yapı içinde kişinin bulunduğu pozisyonla ilgili yapması gereken sorumlulukları ve diğer pozisyonlardaki kişilerle etkileşimi belirleyen kurallar rollerdir (Dökmen, 2010).

Toplumun kadınlar ve erkeklerden beklediği davranış şekillerine cinsiyet rolleri denir. Cinsiyet rollerini etkileyen unsurlardan biri cinsel kalıp yargıdır. Bu kavram erkek ve kadının birbirinden hangi bakımdan uzaklaştığını; hangi davranış, görünüş ve karakterin kadınlara ve erkeklere has olduğuna ilişkin düşünceleri içerir (Freedman ve ark., 1989).

Kadının çocuk doğurması ve emzirmesi toplumdaki yerinin belirlenmesinde etkili olmuştur. Bu düşünce, kadının tabiatın gereği ev işlerine doğuştan yatkın olduğu görüşünü desteklemektedir.

Bebeğin doğumundan itibaren sosyal cinsiyet rolü açısından sosyalleşme süreci başlar (Honig, 1983). Anneler ve babalar bilerek veya bilmeyerek erkek veya kız bebeklerinin cinsiyet rolüne uygun özellikler göstermelerini beklerler (Rubin ve ark., 1974). Bu bekleyişler, anne ve babanın, çocuğuna karşı davranışlarına etki etmektedir (Fagot 1978; Rubin ve ark., 1974; Smith ve ark., 1977).

Cinsiyet rollerinin ayrılmış olduğuna en güzel örneklerden birisi anne ve babaların çocuklarında tercih ettikleri cinsiyet ve niçin o cinsiyeti tercih ettiğidir. “Sadece bir çocuğunuz olsa hangi cinsiyetten olmasını isterdiniz” sorusuna çiftlerin büyük

çoğunluğu %75.2'si erkek çocuk, %23.5'i kız çocuk cevabını vermiştir. Kız çocuk erkeklerden çok kadınlar tarafından tercih edilmiştir (Başaran, 1984). Erkek çocuk isteme nedenleri; aileye gelecekteki ekonomik olarak eve destek sağlamaları, ailenin adını devam ettirmeleri ve kız çocuklarına göre erkek çocuklarının daha kolay yetiştirilmeleridir (Kandiyoti, 1982). Eşlerinden daha çok kız çocuğunun olmasını isteyen kadınlar bunun nedenlerini; kız çocuklarının daha sakin, anlayışlı, sevimli, anneye yakın olmalarıdır. Erkek içinde kadın içinde aynı derece kız çocuğunun ev işi yapması “yararlı” özellikte bu nedenler arasındadır (Kağıtçıbaşı, 1982). Buna bağlı olarak kız çocuğu erkekler ve kadınlar için işgücünden yararlanmak için istenmektedir. Erkek çocuk ise, aile isminin devam ettirilmesi, aileye yaşlılıkta bakması gibi faydacı sebeplerle tercih edilmektedir.

Erkek ve kadının toplumda varoluş biçimi ferdin hayatını biçimlendirir. Bebeğin içinde doğduğu toplum onu, erkek ve kadına uygun bulduğu hareket biçimi içinde şekillendirir. Buna göre bebeklerin beslenme şekillerinden, giydikleri elbiselerine, oynadıkları oyuncaklara okudukları kitaplara, izledikleri çizgi filmlere, okula ilk gittiklerinde karşılaştıkları ders kitaplarına dair her şey kadın ve erkeğe uygun olduğu şekilde sunulmaktadır. Bu ilerleme ilköğretime giden çocukların güçsüz kadınlar ve güçlü erkekler olarak toplumsallaştırıldığı bir süreçtir. Bu süreç içinde kadının ev içinde yaptığı işler, erkeğin ise ev dışında yaptığı işler oluşturmaktadır (Gümüšoğlu, 2008).

Kadınlara kolay iletişim kurma becerileri ve güçlü önsözleri iş yaşamında önemli yarar sağlamakta ve erkeklerden farklılaşmaktadırlar. Ancak Türk toplumunda kadınların işgücüne katılma oranı dünya ortalamasının çok altındadır (Aksoy, 2013).

2017 yılında Türkiye’de işgücüne katılım oranı kadınlarda %33.8, erkeklerde ise %72.1’dir. Erkeklerin işsizlik oranı kadınların işsizlik oranından daha azdır. Kadınlarda bu oran %13.7 iken, erkeklerde işsizlik oranı %8.8’dir. Dünya genelinde erkek ve kadınların durumunu değerlendirmek üzere Dünya Ekonomi Forumu her yıl “Küresel Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi” raporu yayınlamaktadır. Bu endeks kadınların sağlık, eğitim, ekonomik ve siyasi hayata erişimleri ele alınarak hesaplanmaktadır. 2017 Raporuna göre, 144 ülke arasında cinsiyet eşitliği açısından Türkiye 131. sırada yer almaktadır. Ekonomik alanda 128. sıradadır (TÜİK, 2018f).

2.2. Cinsiyet Rolüne İlişkin Kuramsal Yaklaşımlar

Toplumsal cinsiyet rolleri geleneksellik ve eşitlik boyutları üzerinden sınıflanmakta olup, kadınların toplumsal cinsiyet rolü konusunda geleneksel düzenin benimsediği beklenti ve rollere dayanmaktadır. Geleneksel kültürün sunduğu rol, eş rolü ve annelik ile sınırlıyken, eşitlikçi boyut, kadının sahip olabileceği rol ve statülerde bir sınırın olmadığına dair konuları kapsamaktadır. Geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri, evlilikte kadını ev hanımı, erkeği ise hane reisi olarak tanımlarken, eşitlikçi cinsiyet rolleri ise çiftler arasındaki eşitlikçiliği ve eşler arasındaki rol paylaşımını belirlemektedir (Yüksel, 2013).

Psikoloji literatüründe, cinsiyet rollerine ilişkin farklı kuramsal bakış açıları bulunur. Bu kuramsal bakış açılarından, biyolojik, psikanalitik, sosyal öğrenme, bilişsel gelişim ve toplumsal cinsiyet şeması kuramlarından bahsedilecektir.

2.2.1. Biyolojik açıklamalar

Beynin yapısını ele alan, erkek ve kadının beyin yapısının farklı olduğunu ve bunun da fonksiyonlarda farklılaşmaya yol açtığını ileri sürmektedir. Erkeklerin mekansal kabiliyetlerinin daha iyi olması, toplumsal cinsiyet farklılıklarının sebebinin biyolojik farklılıklar olduğunu vurgulamaktadır (Dökmen, 2004).

2.2.2. Psikanalitik kuram

Psikanalitik kuram denildiğinde akla gelen ilk isim Sigmund Freud'dur. Freud en çok bilinçaltına vurgu yapmasıyla dikkat çeker. Freud, bilinçaltının davranışa olan etkilerinin kuramının en önemli ilkesi olduğunu fakat bilinçaltı süreçlerine olan güvensizliğin kuramının test edilmesini güçleştirdiğini belirtmiştir (Helgeson, 2012).

Toplumsal cinsiyetin gelişimine yönelik getirilen kuramsal açıklamalardan biridir. Bilinçaltı süreçlerini vurgulayan psikanalitik kurama göre, toplumsal cinsiyete uygun davranışlarda bulunma, çocuğun küçük yaşlardan itibaren kızsaa anneyi, erkeksaa babayı örnek olarak seçip, ona benzemeye çalışması ile bağlantılıdır. Freud'a göre, kız çocuk anneyi, erkek çocuk babayı örnek olarak seçip onun özelliklerini alır. Psikanalitik kurama göre, ferdin psikolojik ve toplumsal açıdan uyum içinde olması için kız

çocuğunun kıza, erkek çocuğunun erkeğe uygun davranması gerekmektedir (Akçam, 1996; Sarıbay, 2001; Dökmen, 2004).

2.2.3. Sosyal öğrenme kuramı

Çocukların cinsiyet rollerini nasıl öğrendiklerini açıklamak için pek çok psikolog Freud'un kuramı yerine davranışsal yönelimli öğrenme modeli olan sosyal öğrenme kuramına yoğunlaşmışlardır. Sosyal öğrenme kuramcıları her davranışın ödüllendirilmesini savunmuşlardır (Doyle, 1997).

Freud'un gözlememesi zor olan bilinç dışı dürtülerine karşılık davranışçılar gözlenebilir, test edilebilir gerçek insan ya da Skinner'de olduğu gibi sıçanların davranışlarını yorumlamaları, psikolojiyi Freud tarafından gösterilenden daha bilimsel bir yöne itmiştir. Davranışçılar, davranışın öğrenilebildiğini savunarak, davranışları tam olarak nasıl öğrendiğimizi ortaya koymaya çalışmışlardır. Davranışları nasıl öğrendiğimiz sorusunun temel yanıtı, ödül ve cezadır. Bir bebeğin, ebeveynine gülümsediğinde sözlü övgü alması ile gülme eylemini tekrarlayacağı kuvvetle muhtemeldir. Yemek tabağını masadan atan bir çocuk ise azarlanır, övgü almaz (Ryle, 2012).

Başka insanların hareketlerinin gözlenmesi, pekiştirme ve ceza uygulamaları ve taklit ile cinsiyet farklarının biçimlendiğini ifade etmektedir (Dökmen, 2004). Öğrenmede iki temel faktör etkilidir. Bunlar taklit ve pekiştirmedir. Çocuklar cinsiyetlerine uygun davranışlarda bulduklarında pekiştirilirken, bağdaşmayan davranışlarda bulduklarında cezalandırılır.

2.2.4. Bilişsel gelişim kuramı

Bilişsel gelişim kuramına göre, cinsiyetleri ayırt etme, bilişsel gelişimin evrensel unsurlarını izler. Çocuklar önce kendi kimliklerini sonra çevrelerindeki insanların kimliklerini öğrenirler. Erkek olduğunu anlayan çocuk erkeksi davranışları, kız olduğunu anlayan çocuk kadınsı davranışları tercih etmeye başlayacaktır (Dökmen, 2004).

Bilişsel gelişim kuramı, çocukların cinsiyet kimlik duygusu ve cinsel tiplene becerisi edinme şekillerini açıklamıştır. Cinsel tiplene, tek bir cinsiyet için uygun görülen davranışları tanımlamak için kullanılan bir terimdir. Çocuklar belirli ve sabit aşamalardan geçerek cinsel kimlik edinirlerken cinsel tiplenemeyi öğrenirler. Burada altı çizilen çocukların aktif olarak nasıl cinsiyet anlayışı geliştirip, daha sonra bu anlayışa göre pasif değil aktif bir şekilde kendilerini toplumsallaştırdıklarıdır (Ryle, 2012).

Bilişsel gelişim kuramı, çocuğun aktif bir yorumlayıcı olduğunu savunur. Çocuk bilişsel olarak gördüğü şeyleri organize eder ve öğrenme gerçekleşir. Öğrenmenin gerçekleşmesi için koşullanma ve teşvik gerekli değildir. Çocuk çevresini etkiler, çevre çocuğu değil (Helgeson, 2012).

2.2.5. Toplumsal cinsiyet şeması kuramı

Cinsiyet, bireyin biyolojik anlamda cinsiyetine bağlı olarak erkek ya da kadın olmasını tanımlayan demografik bir gruptur. Toplumsal cinsiyet ise, bireyi erkeksi ya da kadınsı biçiminde ifade eden, toplumun erkeğe ve kadına yüklediği anlamları ve beklentileri içeren kültürel bir yapıdır (Dökmen, 2010).

Bem aracılığıyla geliştirilmiş olan kuram hem sosyal öğrenme hem de bilişsel gelişim kuramlarının, cinsiyetlerin ayrılması ve toplumsal cinsiyet rollerinin kazanılması ile ilgili olarak yaptıkları açıklamaları kapsamaktadır. Her kültürde erkeksi ve kadınsı kişilik özellikleri belirlenmiş, erkeğin ve kadının toplumdaki yeri, yapabilecekleri cinsiyetlerine göre ayrıştırılmış ve tanımlanmıştır. Çocukta gözlemler yoluyla erkeğe ve kadına has davranışları, alınan görev ve sorumlulukları özümseyerek ve değerlendirerek öğrenir (Dökmen, 2004).

2.3. Kadınlara Yönelik Tutumlar

Bireyin çevresindeki herhangi bir nesne veya olguya ilişkin sahip olduğu tepki eğilimine tutum denir.

Tutumlar diğer alışkanlıklar nasıl öğreniliyorsa öyle öğrenilir. Dünyadaki birçok toplumda erkekler daha güçlü, kendine güvenen, korkusuz; kadınlar ise daha zayıf, bağımlı, pasif, duygusal, kararsız kalıp yargılarla bilinmektedir (Deaux, 1984). Kadına

doğumuyla beraber çevresi ve ailesi tarafından ev kadınlığı rolü ve annelik rolü benimsetilmektedir. Fakat sanayileşme ile kadın ücretli olarak çalışma yaşamına girmiştir. Sonuç olarak kadının yaşam tarzı ve olaylara bakış tarzı da değişmektedir.

Çocukların cinsiyet özelliklerine ilişkin tutum ve davranışları ile ilgili çalışmalarda, cinsiyet özelliklerine ilişkin tutum ve davranışların kazanılmasında, kültürel ve gelişimsel değişkenlerle, annenin çalışma durumu gibi değişkenlerin etkili olduğu görülmüştür. Toplumumuzda kadınların çalışma yaşamına girmesi oranının giderek artmasının, onların ekonomik, sosyal ve psikolojik durumlarında değişimlere yol açtığı gözlenmektedir.

Çalışan ve çalışmayan kadınlar arasındaki tutum ve davranışları cinsiyet özellik farklılıklarını araştıran birçok çalışma yapılmış ve bu çalışmalar Archer ve Llody (1982) tarafından incelenmiştir. Bu çalışmaların sonucunda, kendini tanımlamada kullanılan tutum ve davranışların cinsiyet özelliklerinin, çalışan ve çalışmayan kadınlar arasında farklılık gösterdiği bulunmuştur. Çalışan kadınlar, çalışmayanlara göre daha güvenli, daha özgür ve bazı açılardan erkek özelliklerine daha fazla sahip olarak tanımlanmışlardır. Çalışmanın aynı zamanda “anne” olan kadınlar üzerinde yarattığı etkilerin çocuklar üzerinde etkili olacağı düşünülmüştür. Çünkü, çalışan anneler çocuklarına farklı çevreler ve farklı sosyalleşme ortamları sağlayacaklardır. Bunlardan yola çıkarak, araştırmalarda, annenin çalışıp çalışmamasının çocuğun cinsiyete ilişkin tutum ve davranışlarında yaratacağı etkiler incelenmeye başlanmıştır.

Amerika Birleşik Devletlerinde 1960’lı yıllarda kadınların daha aktif bir şekilde çalışma hayatına girmelerine bağlı olarak, tutum ve davranışlarının gelişiminde bu durumun etkisi araştırılmıştır (Hartley 1960a; 1960b; Minuchin, 1965). Araştırma sonuçlarında, çocuklarda okul öncesi dönemden başlayarak ilkokul boyunca cinsiyete ilişkin davranışların azaldığını ve çalışan kadınların kız çocuklarının, çalışmayan kadınların kız çocuklarına göre cinsiyete ilişkin kalıp yargılara daha az sahip olduklarını göstermiştir.

Değişen sosyal şartlarla kadının eş ve anne rolüne eklenen çalışan kadın rolü ile beraber kadına yönelik davranışlar zaman içinde değişime uğramış ve uğramaktadır.

Kadın roller ve toplumsal yargılarla iş yaşamına girme aşamasında, meslek seçiminde kendi başına karar verememektedir. Kadınların hangi işte, hangi statüde çalışacağını toplumsal cinsiyete dayalı roller belirlemektedir. Örneğin kadınların çalışma alanı için hemşire, öğretmen gibi meslekler uygun görülürken, erkekler için asker, avukat mühendis gibi meslekler uygun görülmektedir (Dökmen, 2010).

Cerrah ya da pilot denildiğinde aklımıza hemen erkekler gelmektedir. Çünkü bu meslekler kadın işi olarak görülmemektedir. Hemşire, öğretmen, hostes denildiğinde ise aklımıza hemen kadınlar gelmektedir. Topluma dayalı cinsiyet erkeğe evin geçimini yüklemişken kadına çocuk bakımı, ev işleri, ev içi ücretsiz işçiliği üstlenmesini yüklemiştir. Bu yüzden kadın ev işçisi konumunu almış, çalışan kadınlar ise vasıfsız, düşük ücretli işlerde çalışmış; belli sektör ve meslek gruplarının dışına çıkamamıştır. Dolayısıyla cinsiyete dayalı iş bölümünde erkek ve kadınların emekleri de eşit bir şekilde ücretlendirilmemektedir (Bhasin, 2013).

2.4. Kadının Çalışma Hayatına Girmesinin Tarihsel Gelişimi

İlk insan topluluklarından günümüze kadar ekonomik yaşama etkin bir biçimde katılan kadınların, ev dışında para karşılığı çalışması Sanayi Devrimine dayanır. İkel toplumlarda ev işleri, yiyecek-giyecek hazırlama, gerektiğinde ev içinde tamir işleri, ev dışında ise meyve, bitki toplama işleri, toprağı ekip biçmek, işlemek, hayvanlarla ilgilenmek hep kadının üstlendiği görevler olmuştur.

Kadınların çalışma yaşamına girişlerinde en önemli sebep savaşlardır. Eşleri cepheye savaşmaya giden kadınlarda işgücüne katılmışlardır. Kadınlar savaşlar sebebiyle erkeklerden boşalan işyerlerine girerken, bir taraftan da kendilerine sağlanan yeni eğitim imkanlarından yararlanarak bazı meslek alanlarında çalışmaya başlamışlardır (Makal, 2001). Kurtuluş savaşının bitiminde kadınların evlerine dönmeleri beklenmişse de Cumhuriyet kurulduktan sonra da kadınlar çalışma yaşamındaki faaliyetlerine devam etmişlerdir.

I. ve II. Dünya savaşlarının yaşandığı yıllarda da kadın istihdamında artış olduğu görülmektedir (Aytaç ve ark., 2002). I. Ve II. Dünya savaşı kadının özellikle sanayi sektörü olmakla birlikte tüm sektörlerde çalışmasının artmasında önemli bir rol

oynamıştır (Gürol ve Marşap, 2007). Amerika Birleşik Devletlerinde 1916-19 yılları arasında kadın, zenci ve çocukların askeri üretim yapan fabrikalarda istihdam edildikleri, İngiltere de ise 1914 yılından itibaren fabrikalarda savaşa giden silahlıdaki erkek işgücünün yerini aldıkları görülmektedir (Çiftçi, 2010). II. Dünya savaşıyla birlikte savaş sebebiyle cephede bulunan erkek işgücünün yerini kadınlar doldurmuş, özellikle savaş ağırlıklı endüstrilerde, katiplik işlerinde ve fabrikalarda yer almışlardır. Kadın çalışanlar savaş sonrasında savaş ekonomisi gereği açılan hizmetler sektöründe ve katiplik işlerinde çalışmışlardır (Gürol ve Marşap, 2007).

Sanayi Devrimi'nden günümüze kadar işgücüne katılan kadın birçok işyerinde aynı nitelikteki işleri yaptıkları halde, erkeklerden daha az ücret almaktadır. Kariyer konusunda kadınların önlerinde herhangi bir engel yokmuş gibi gözükse de cam tavan etkisi olarak isimlendirilen, kariyerlerinde erkekler kadar hızlı yükselmesini engelleyen cinsiyet ayrımcılığı faktörü vardır. Erkeklerin yüksek mevkide ve daha nitelikli işlerde çalışırken kadınlar daha düşük ücretli işlerde çalışmaktadırlar. Kadınların tarım sektöründe çalışması da ev işinin devamı olarak düşünüldüğünden ekonomiye yansımadağı görülmektedir. Ayrıca erkeklerin çalışmasına erkeklerin evin reisi olduğu düşüncesiyle bakılıp, erkekler işe alımlarda kadınlardan daha öncelikli bir konumda bulunmaktadırlar (Bhasin, 2013).

Kadın istihdamının şartlarında bazı gelişmeler olmuştur. Örneğin, planlı döneme geçildikten sonra devlet sektöründe de kadın emeği ciddi şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Yıllar içinde yasada da kadın işçileri koruyan tedbirler alınmıştır (Makal, 2010). Günümüzde ise birçok işyerinde, yuva veya kreş imkanı bulunmaktadır. Ayrıca, doğum ve süt izinleri sayesinde çocuklu kadınların işgücüne katılımı teşvik edilmek istenmektedir.

Kadınların çalışma yaşamındaki katkılarının ve görünürlüklerinin sağlanması, ancak kadına yönelik yapılan araştırmalarla mümkündür. Tüm dünyada ve Türkiye'de miktar ve kalite olarak kadın çalışmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Cinsiyet ayrımcılığı çalışma yaşamı açısından değerlendirildiğinde, işin yapılmasında etkisi olmamasına karşın, kadınların cinsiyetlerinden dolayı çalışma yaşamında dışlanması ve bunun sonucunda işyerindeki tatmin düzeyi, güç ve gelirin erkekler

arasında paylaşılmasıdır (Curry ve ark., 1997). İşyerinde cinsiyet ayrımcılığı eğitimde, iş bölümünde, ücretlendirmede erkek ve kadının yaptıkları işle değil, cinsiyet temeline dayanarak dikkate alınmaktadır (Demir ve Acar, 2000).

Ayrımcılık, aynı iş için farklı ödeme yapılması şeklinde olabileceği gibi, eşit verimliliğe sahip bireylerin farklı ücret düzeyine karşı gelen farklı işlere sahip olmaları biçiminde de olabilmektedir (Lordoğlu ve Özkaplan, 2003). Kadınlar ev yaşamının sıkıcılığından kurtulmak ve sosyal bir çevre edinmek isteği (Grint, 1998) dışında, asıl ekonomik sebeplerle çalışma yaşamına girmekte, fakat çalışırken bazı engel ve sorunlarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Kadınlar işgücü piyasasında ucuz emek olarak görülmekte, erkeklerden daha düşük statülü işlerde sosyal güvencesiz olarak çalıştırılmakta ve daha düşük ücret kazanmaktadırlar. Ayrıca, aile reisinin erkek olarak düşünülmesi ve evi geçindirmenin erkeğın görevi olarak görülmesi sebebiyle ekonomik kriz dönemlerinde işten çıkarmalarda öncelikle kadınlar tercih edilmektedir.

Çalışma alanı olarak düşünöldüğünde kadınların diğer çalışma alanı evdir ve kadınlar yemek pişirme, temizlik, hasta, çocuk, eş ya da yaşlı aile bireylerinin bakımı gibi ev işlerini yaparlar (Breitkreuz, 2005). Genel olarak gelişmiş toplumlarda aile bireyleri, geri kalmış toplumlardaki bireylerden farklı olarak ev işlerine yardımcı olmaktadır. Dünya'nın hiçbir yerinde ev işleri aile bireyleri arasında eşit olarak paylaşılmamaktadır. Erkekler kadınların para kazanması ve bu amaçla işgücüne katılması düşüncesini desteklemekte fakat eşlerine kariyerleri ile ev işlerine yardımcı olma konusundaki davranışlarını değiştirmemektedirler (Macionis ve Plummer, 2002).

Ekonomik değışiklikler, bireylerin birçok iş alanında dağılımını değiştirmiştir. 1980'den bu yana yeni işlerin %80'inde kadınlar yer almıştır (Eitzen ve Zinn, 2003). İşgücü içerisinde kadınların rolü önemli ölçüde değışikliğe uğramıştır. Eskiye kıyasla günümüzde ev dışında ücretli bir işte çalışan kadın sayısında artış vardır. İtalya'da kadınların yaklaşık %30'u, Japonya'da %47'si, İngiltere'de %50'si, İsveç'te %53'ü Kanada'da %53'ü ve ABD'de %60'ı işgücüne katılmaktadır (Coleman ve Kerbo, 2003). 1900'lü yıllardan günümüze kadar cinsiyet tabakasının bütün derecelerinde önemli bir farklılık olmamıştır. Erkekler ve kadınlar hala farklı mesleklerde yoğunlaşmaktadır. Örneğın, kadınlar için ABD'nde en yaygın iş alanları 2000 yılında sırasıyla satış

elemanlığı, sekreterlik, yöneticilik, kasiyerlik ve hemşireliktir (Eitzen ve Zinn, 2003; Newman, 1999). Gelişmekte olan ülkelerde kadınların önemli bir kısmı tarımda yer alırken, gelişmiş ülkelerde yoğunluk hizmet sektöründedir ve bu sektördeki eğitim, sosyal hizmetler ile büro işleri gibi çalışma alanları kadınlara uygun özellikler taşımaktadır (Koray, 2005).

Evli ve çocuklu kadınların çalışma yaşamına girmesi geleneksel rollerini yerine getirmesini güçleştirmektedir. Kadınların hem ev işleri, çocuk bakımı ve işte çalışması ve kadınların iki işi bir arada yürütmekten kaynaklanan zorluklar altında ezilmelerine neden olmaktadır.

Savaşların etkisi, eğitim düzeyinin yükselmesi, ekonomik zorluklar sebebiyle, kadının gelirine olan ihtiyacın artması daha çok kadın, çalışma yaşamına katılmıştır. Bununla birlikte kadın anne-eş-çalışan kadın görevlerini yerine getirmek zorunda kalmıştır.

Türkiye’de küçük tarım işletmeleri hayvansal üretim ve bitkisel üretimi beraber yapmaktadır. Bu yüzden kadınlar, hayvansal üretim iş yükünü ve bitkisel üretim iş yükünü birlikte yapmaktadır (Bayraktar ve Gaytancıoğlu, 2000).

Gelişmekte olan ülke kategorisinde yer alan Türkiye’de de tarım sektöründe çalışan kadın sayısı ekonomik gelişme, kentleşme ve kadınların eğitim seviyesinin artması vb. sosyoekonomik nedenlerden dolayı giderek azalmıştır. Nitekim Türkiye’de 1991 yılında tarım sektöründe istihdam edilen kadın oranı %77 iken bu oran 2017 yılı itibariyle %29’a gerilemiştir (WB, 2018). Türkiye’de tarım sektöründe istihdam edilen kadın sayısı önemli oranda azalmış olmasına rağmen, halen önemli oranda kadın tarım sektöründe çalışmaya devam etmektedir. Türkiye’de tarım işletmelerinin büyük çoğunluğu küçük aile işletmesidir. Bu nedenle kırsalda kadınlar ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır.

Osmanlı döneminde, kadının çalışma alanlarının başında tarım sektörü gelmektedir (Makal, 2001). Kadının ücretli olarak çalışma hayatında aktif şekilde yer alması, 19. yüzyılda sanayileşme hareketiyle beraber başlamıştır (Sarı, 2000). Kadınların fabrikalarda ve farklı faaliyet alanlarında çalışmaları, savaş dönemlerinde ortaya çıkmakta ve farklılıklar göstermektedir. Müslüman kadınlar, savaş dönemlerine kadar sadece eşlerini fabrikalara göndermişler. Savaşın başlamasıyla birlikte bu durum değişiklik göstermiştir.

Türkiye’de toplumsal yaşam modeli erkeğin eve gelir getirdiği, tek kazananlı aile biçimine dayanmaktadır. Buna bağlı olarak, ekonomide sık tekrarlanan krizler sebebiyle erkeğin işsiz kalma ihtimali de çok yüksektir. Sadece işsizlik sebebiyle değil, iş göremezlik, iş kazaları ve hastalık gibi durumlarda da tek kazananlı haneler yoksullukla karşı karşıya kalmaktadırlar. Bugün tüm dünyada yoksullukla mücadele stratejileri arasında, tek kazananlı hane modelinin yerine çift kazananlı hane modeli teşvik edilmeye çalışılmaktadır. Kadının ücretli bir işte çalışmasıyla birlikte çift kazananlı hane modeline geçilmesi, kadınların ev içinde daha çok söz sahibi olma imkanını artırırken, hanenin gelir düzeyini arttıracak; kadınların, yeteneklerini ve becerilerini geliştirecek, yoksulluk riskini azaltacaktır (Karabıyık, 2012).

Türkiye’de kadının çalışma yaşamı incelendiğinde gelişmişlik olmadığı görülmektedir. Kadınlar, geleneksel rolleri, eşlerinin çalışmalarını kabul etmemesi, yeterli eğitim alamamaları, kadın olmalarından dolayı çalışma yaşamında kötü davranışlara maruz kalmaları gibi sebeplerle çalışma yaşamından uzak kalmaktadırlar. Bu durum işverenler tarafından desteklenmektedir (Kuzgun ve Sevim, 2004).

Türkiye nüfusu 31 Aralık 2008 tarihinde 71 milyon 517 bin 100 kişidir. Nüfusun büyük çoğunluğu erkek (35 milyon 901 bin 154 kişi), geri kalan kısmı kadındır (35 milyon 615 bin 946 kişi). 2008 yılında Türkiye’nin yıllık nüfus artış hızı %13.1’dir (TÜİK, 2008).

Türkiye nüfusunun 2018 yılında %49,8’ini kadın nüfus oluşturmaktadır. Türkiye nüfusunun (82 milyon 3 bin 882 kişi) %50.2’sini erkek nüfus (41 milyon 139 bin 980 kişi) ve %49.8’ini kadın nüfus (40 milyon 863 bin 902 kişi) oluşturmaktadır. Türkiye’de yaşayan nüfus 2018 yılında, 2017 yılına göre 1 milyon 193 bin 357 kişidir. Türkiye’nin yıllık nüfus artış hızı, %14.7’dir (TÜİK, 2018b).

Türkiye’de 2012 yılında bireylerin örgün veya yaygın eğitime katılım oranı %20.4’dür. Türkiye geneli incelendiğinde 18 ve üzeri yaştaki nüfusta örgün veya yaygın eğitim faaliyetlerine katılanların oranı 2012 yılında %20.4 olmuştur. Bu oran 2007 yılında %17.1’dir. Örgün veya yaygın eğitime katılım oranı kentsel yerlerde %23.9, kırsal yerlerde ise %12.6’dır. Kentsel yerlerde eğitime katılma oranı kırsal yerlerden daha fazladır. Erkeklerin %23.7’si ve kadınların %17.2’si örgün veya yaygın eğitime katılmıştır. Erkeklerin eğitime katılma oranı kadınların eğitime katılma oranında daha fazladır (TÜİK, 2012).

2016 yılında Türkiye’de 25 ve üzeri yaşta olup ve en az bir eğitim düzeyini tamamlayanların toplam nüfus içindeki oranı %88.9 iken bu oran kadınlarda ise %82.8, erkeklerde %95.1 olarak gerçekleşmiştir (TÜİK, 2017a).

2016 yılında Türkiye’de hane halkı işgücü araştırması sonuçlarına göre; 15 ve daha yukarı yaştaki istihdam edilenlerin oranı %46.3 olup, bu oran büyük çoğunlukla erkeklerde (%65.1), kadınlarda ise %28’dir. Eğitim durumuna göre işgücüne katılım oranı incelendiğinde, kadınların eğitim seviyesi yükseldikçe işgücüne daha fazla katıldıkları görülmektedir. Yükseköğretim mezunu kadınların işgücüne katılım oranı %71.3, mesleki veya teknik lise mezunu kadınların işgücüne katılım oranı %41.4, lise mezunu kadınların iş gücüne katılım oranı %33.6, lise altı eğitimli kadınların işgücüne katılım oranı %27.2, okur-yazar olmayan kadınların işgücüne katılım oranı %15.2’dir. Hane halkı işgücü araştırması sonuçlarına göre; yarı zamanlı çalışanların istihdam içindeki oranı 2016 yılında toplamda %10.3’dür (TÜİK, 2017a).

2019 yılı Ocak döneminde Türkiye genelinde 15 ve üzeri yaştakilerde işsiz sayısı 2018 yılı Ocak dönemine göre 1 milyon 259 bin kişi artarak 4 milyon 668 bin kişidir. İşsizlik oranı 3.9 puanlık artış ile %14.7’dir. Aynı dönemde; tarım dışı işsizlik oranı 4.1 puanlık artış ile %16.8 olarak tahmin edilmiştir. Genç nüfusta (15-24 yaş) işsizlik oranı 6.8 puanlık artış ile %26.7 olurken,15-64 yaş grubunda bu oran 3.9 puanlık artış ile %15.0 olarak gerçekleşmiştir. İstihdam oranı %44.5 olmuştur. İstihdam edilenlerin sayısı 2019 yılı Ocak döneminde, bir önceki yılın aynı dönemine göre 872 bin kişi azalarak 27 milyon 157 bin kişi, istihdam oranı ise 1.9 puanlık azalış ile %44.5 olmuştur (TÜİK, 2019).

3. KAYNAK ÖZETLERİ

Kağıtçıbaşı'nın (1982), çalışmasına göre; Türkiye'de anneler ve babalar erkek çocuğu (%84), kız çocuğa (%16) tercih etmektedirler. Bu seçimin nedeni özellikle kırsal geleneksel bağlamda, erkek çocuğun ailenin adını gelecek nesillere aktaracağı, ailenin refahına katkıda bulunacağı ve yaşlı ebeveynlerin bakımıyla meşgul olacaklarını düşündükleri içindir.

Ecevit (1985), "Fabrika İşçileri Arasında Yaptığı Bir Çalışmada" işgücünün cinsiyetlere göre bölündüğünü, beceri gerektirmeyen işlerde kadın işçilerin biriktiğini, kadınların ücretlerinin erkeklerden daha düşük olduğundan söz etmiştir. Ecevit, bu durumu yöneticilerin ve işverenlerin ayrımcı tutumlarına, kadın işçilerin beceri gerektirmeyen ve bu sebeple statüsü ve ücreti düşük emeği yoğun işlerde çalışmalarına bağladığını ifade etmiştir.

Fiorentine (1988), "Kadınların Meslek ve Yaşam Rollerinin Zaman İçerisinde Değişip Değişmediğini" inceleyen bir çalışmada yeni nesilin mesleki değerlerinin olumlu ve anlamlı yönde değiştiği, ancak ev içi rollerin değişmediği saptanmıştır. Araştırmacıya göre, mesleklerde yüklenen değer artması kadınların ev-meslek ikileminde yaşadıkları çatışmayı arttırmaktadır. Bu fikir yapılan birçok çalışmanın verileriyle doğrulanmaktadır.

Dönmez ve Demirel'in (1990), yaptıkları bir çalışmada Türkiye'de kadınların kadınlara karşı ön yargılı oldukları belirlenmiştir. Bu çalışmada kadınlar ve erkeklerle uygun bulunduğu belirlenen dört meslek alanı belirlenmiş ve bu alanlarda kadın ve erkek yazar tarafından yazıldığı söylenen makaleler üniversite öğrencisi kızlara değerlendirtilmiştir. Bu çalışmada erkekler için uygun görüldüğü belirlenen meslekler ise öğretmenlik ve psikologluktur. Bu dört alanda yazılan birer makale bir grup deneye de bir erkek tarafından yazıldığı söylenerek verilmiştir. Bunun sonucunda, kız öğrenciler hem erkeklerle uygun görülen meslek alanlarında hem de kadınlara uygun görülen meslek alanlarında yazılan makaleleri erkek imzası taşıdıklarından daha olumlu olarak değerlendirmişlerdir. Bu, üniversite öğrencisi kızlarda bile kadınlara ilişkin bir önyargının bulunduğunu göstermektedir.

Koray (1992), tarafından yapılan bir araştırmada ‘‘Neden çalışıyorsunuz? ‘‘ sorusuna kadınların %77’ si ekonomik ihtiyaçtan, aynı çalışmada ‘‘ekonomik durumunuz iyi olsa yine çalışır mısınız? ‘‘ sorusuna ise kadınların %41.9’u hayır cevabını vermiştir.

Acar (1993), bu araştırmada ‘‘kadının en önemli görevi nedir? ‘‘ sorusuna, bireylerin %76.6’sı ev işlerini yapmak olarak cevabını vermiştir. Bu görüşe kadınların %76.7’si, erkeklerin %86.7’si katılmıştır. Toplam cevaplar dikkate alındığında kadının çocuklara ve kocasına bakması, ev işi yapması (%64.9) en yüksek oranda, aile btcesine katkıda bulunması (%16.8), ailenin sosyal ilişkilerini düzenlemesi (%15.2) daha az sıklıkta olduğu gözlenmiştir.

Powell (1994), ‘‘alışan Kadın ve Erkeklerle Yaptıkları’’ çalışmalarında erkeklerin ve kadınların iş yerinde kendi cinsiyetlerine karşı cinsiyet temelli bir ayırım yapıldığında beklenildiği gibi negatif iş tutumuna sahip oldukları gözlenmiştir.

Kandiyoti (1995), Türk toplumunda; toplumsal cinsiyet farklılıklarının yüksek ataerkil yapıdan kaynaklandığı görüşü kabul görür. ‘‘Erkek baskın cinstir ve evi kontrol etmekten sorumludur. Koca kültürel olarak ailenin kurallarını belirler, eşi ve çocuklarının sorumluluklarını üstlenir’’. Bu yargılar ülkemizde hakim olan düşünce yapısını desteklemektedir.

Cassidy and Warren (1996), ‘‘Kadınların Tam Zamanlı veya Sınırlı alışma Durumları ve Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları Arasındaki İlişkinin’’ incelendiği araştırmada, tam zamanlı çalışan kadınların, cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel olmayan tutumları en çok destekleyen grup olduğu, onları yarı zamanlı çalışan kadınların takip ettiği saptanmıştır.

Ansal (1996), 38 alışan kadınla görüşmeler aracılığıyla yapılan bir çalışmada, kadınların çoğu (27 kadın) maddi zorunluluk olmasa çalışmaktan vazgeebileceklerini, evdeki yüklerinin işyerinde sorumluluk alma ve yükselme konusunda isteksiz olmalarına sebep olduğunu ifade etmektedirler. st düzey yönetici olarak çalışan kadınlar ise iş hayatında ilerlemeyi istediklerini, fakat sorumluluklarının birlikte ev işlerinin aksadığını ve eşlerinin bundan rahatsız olduğunu belirtmişlerdir.

Tor (1997), ‘‘Kentlerde Yaşayan Kadınların Çalışma Hayatına Katılmasını İnceleyen’’ bir çalışmada eşlerinin çalışmasını olumsuz karşılayan erkeklerin oranının %45.6, buna karşı olanların oranının ise %54.4, olduğu; ancak, kadının çalışmasını engelleyen en önemli etkeninde çocukların bakımı ve eşin izin vermemesi olduğu gözlenmiştir.

Adler and Brayfield (1997), ‘‘ Doğu Alman Kadınları İle Batı Alman Kadınlarının İş Değerlerini Karşılaştıran’’ bir araştırmada Batı Alman kadınlarının iş değerlerinin çocuklarının varlığından daha çok etkilendiği ve geleneksel cinsiyet rolleriyle tutarlı olduğu saptanmıştır.

Field and Bramwell (1998), Japonya’da kadınların 30-34 yaşları arasında erken emekliliğe ayrılmasında en önemli sebepler çocuk bakımı ve doğumdur. Birincil işleri arasında çocuk bakımı ve ev işleri gelmektedir.

İlkkaracan (1998), ‘‘İstanbul’da Ümraniyeli Kadınlarla Yapılan’’ bir araştırmada, kadınların büyük çoğunluğunun (%52.8) ev dışında çalışmasının bunu uygun bulmayan diğer aile bireylerince engellendiği gözlenmiştir.

Eraydın ve Erendil’in (1999), yaptığı çalışmanın sonuçlarına göre, konfeksiyonda çalışan kadınların %46.9’u becerilerini kullanmak için, %19.9’u ise geçim zorlukları sebebiyle çalışmaya başladıklarını ifade etmektedir. Evlenmemiş kızların ailelerinin %83.7’si çocuklarının çalışmasını uygun bulmakta ve desteklemektedirler. Evli kadınların eşlerinin ise %34.9’u kadınların çalışmasına olumlu bakmaktadır.

Eyüboğlu ve ark., (2000), ‘‘Türkiye’de Kadınların Çalışma Hayatından Uzak Durmalarının Ardında Yatan Temel Nedenleri’’ konulu çalışmada ev düzeninin bozulması, işyerinde yabancı erkeklerle bir arada olmanın olumsuz algılanması ve çocuk bakımının aksaması olduğu saptanmıştır.

Tetik (2000), tarafından yapılan bir araştırmada ise kırdan kente göç eden ve temizlikçi olarak çalışan kadınların şehir yaşamına uyum sağlayabilmek için çok çalıştıkları, fakat toplumdaki genel kavramın tersine değer verilmeyen, güçsüz, aile yaşamlarında ezilmiş bireyler olmadıkları gözlenmiştir.

Tu and Chang (2000), Çin ve Tayvan'da kadın ve erkeklerin toplumsal cinsiyete yönelik davranışlarını tespit etmek amacıyla yaşları 25-60 arasında değişen 2414 Çinli ve 2372 Tayvanlı evli bireylerle bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırmadan elde edilen bulgulara göre kadınların erkeklere oranla daha az gelenekselci oldukları saptanmıştır. Sosyal ve ekonomik değişim desenleri bakımından Tayvan'da yaşayan insanlar Çin'de yaşayan insanların aksine cinsiyet rollerine yönelik davranışlarda daha çok eşitlikçidirler. Sosyo-ekonomik ve demografik faktörler açısından kadınlar için çalışma yaşamı erkeklere göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumu üzerinde daha etkili olmaktadır.

Palaz (2002), tarafından yapılan kuramsal ve deneysel araştırma sonuçları, Türkiye'de kadınların, işgücü piyasasında cinsiyete bağlı ayrımcılıkla karşı karşıya olduklarını göstermiştir. "Beşeri Sermaye Teorisinin" ileri sürdüğü gibi kadınların karşı karşıya kaldıkları bu ayrımcılık, kendi özgür seçimlerinden daha çok onların eğitim ve mesleki eğitimlerinde ve iş bulma sürecinde karşılaştıkları kurumsal engellerden kaynaklanmaktadır.

Bebekoğlu and Wasti (2002), tarafından yapılan çalışmada ise ortalama her beş kadın çalışandan birinin iş yerinde cinsiyet temelli düşmanca harekete maruz kaldığını ortaya koymuş ve özellikle, cinsel nitelikli olmayan düşmanca davranışların sıklığı dikkat edildiği gözlenmiştir. Bu bulgular, gerek erkeklerin gerekse kadınların ataerkil kültürü yaşamları boyunca özümstediklerini ve bu durumun da kadınları çeşitli sistemlerle geri planda tuttuğunu göstermektedir.

Ergeneli ve Akçamete (2004), araştırmasında da erkeklerin, kadın çalışanlara ve kadınların üst düzey yönetici olmalarına ilişkin davranışlarının kadınlarınkinden daha olumlu karşılandığı anlaşılmaktadır. Buna göre kadınlar hala toplumda kendileri ile ilgili önyargıların etkisinde olup, kendilerini bu yönden değerlendiriyor olabilirler. Böylece evinin kadını olmak kimliğini üzerlerinden atamamış olabilirler.

Gönen, Hablemitoğlu ve Özmete (2004), ise çalışan kadınların gerek iş ve aile yaşamında, gerekse birey ve anne baba olarak kendilerini çok iradeli, kendine çok güvenen, değişime çok açık, çok uyumlu, çok aktif ve çok önemli bir takım ifadelerle tanımladıkları da görülmektedir.

Suğur'un (2005), yapmış olduğu bir araştırmasında da kadın işçilerin bir bölümü, dışarıda ücretli çalışmaları sebebiyle ilk önceleri mahallelerinde belirli bir tepkiyle karşılaştıklarını ancak zamanla insanların buna alıştıklarını gözlemlemiştir. Bu tepkinin azalmasında yaşam koşullarının giderek ağırlaşması ile beraber kadının dışarıda ücretli çalışmasının zorunluluk haline gelmesinin bir etkisi olabileceği düşünülmektedir.

Sevim (2006), tarafından yapılan çalışmada da benzer bulgular bulunmuştur. Dindar insanların kadınların sosyal rollerine yönelik daha az eşitlikçi tutumlara sahip oldukları bulunurken, erkeksi cinsiyet rolüne sahip bireylerin kadının çalışmasına yönelik daha olumsuz tutumlara, kadınsı ya da androjen cinsiyet rollerine sahip bireylerin ise kadınların çalışmasına yönelik daha olumlu tutumlara sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Eken (2006), tarafından yapılan bir çalışmada "Toplumsal Cinsiyet Olgusu Temelinde Türk Silahlı Kuvvetleri'nde Kadın Subayların Mesleki Rol ve Aile İçi Rol Etkileşimleri" incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre kadın subayların ailelerinde geleneksel rol dağılımının devam ettiği, ancak bu ailelerde erkeklerin ev içi sorumluluklara katılımının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Aile içi rol dağılımı konusunda kadın subaylar geleneksel ilişkileri sürdürürken, karar verme sürecinde daha eşitlikçi ve katılımcı ilişkilere sahip oldukları bulunmuştur.

Çakır (2008), "Kadının Çalışma Yaşamından Dışlanması" adlı çalışmasında, kadınların siyaset ve sivil toplum örgütleri, sosyal güvenlik, eğitim, sağlık, çalışma hayatı gibi genel olarak toplumsal hayata katılım sağlayan diğer alanlarda toplumsal cinsiyet veya ayrımcılık temelli türlü engellerle karşılaştıkları tespit edilmiştir. Bu çalışma, proje bulgularının değerlendirilmesi açısından önemlidir.

Yıldırım ve Doğrul (2008), tarafından yapılan bir çalışmada "Çalışmak ya da Çalışmamak: Türkiye'de Kırsal Alanlarda Yaşayan Kadınların İşgücüne Katılmama Kararlarının Olası Belirleyicileri" adlı çalışmaları incelenmiştir. Kadınların sosyo-demografik özellikleri ve aile yapılarını dikkate alan bir yaklaşım benimseyerek çocuk sayısının, ekonomik durumun, eşin eğitim düzeyinin ve medeni durumun kadınların işgücüne katılmamalarında önemli etkenler olduğu saptanmıştır. Ayrıca araştırma bulguları, ailenin ekonomik durumu iyileştiğinde kadının işgücüne katılım konusunda

isteksiz davrandığını, çocuk sayısı artığında ise kadının işgücüne katılım olasılığının düştüğünü ortaya konmuştur. Bu çalışma, ölçek değişkenlerinin saptanarak proje sonuçlarının değerlendirilmesi bakımından son derece önemlidir.

Sakallı-Uğurlu (2010), Türkiye’de yapılan bir araştırmada düşmanca cinsiyetçiliğin doğal bilimlerde kadınlara yönelik tutumları tahmin ettiği ifade edilmektedir.

Kinias and Kim (2011), ‘‘Çinli ve Avrupalı- Amerikalı Kadınları Karşılaştıran’’ bir araştırmada Çinli kadınların diğerlerine oranla, cinsiyet eşitsizliğini daha az adaletsizlik olarak gördüğü saptanmıştır.

Fetahi - Vehabi and Spasenoska (2011), Makedonya ile ilgili yapılmış bir çalışma Makedonya’daki çalışma yaşamının kadınlar aleyhinde bir yapı sergilediğini ve bu yapının halen iyileştirilemediğini göstermektedir.

Kılıç ve Eyüp (2011), ‘‘Türkiye’de İlköğretim 6.sınıf Türkçe Kitaplarında Cinsiyet Rollerinin Ne Şekilde Ele Alındığının’’ incelendiği bir çalışmada, kitapların geleneksel anlayışın etkisinde kaldığı görülmüştür. Mesleki roller bakımından incelendiğinde, erkeklerin daha farklı ve çeşitli meslek grupları içerisinde sunulduğu, aile içi rollerde kadınların daha fazla yer aldığı saptanmıştır. Ev işleriyle ilgili rollerde, kadınların rollerinin daha fazla ev içinde kaldığı, erkeklerin ise ev dışında çalışarak evin geçimini sağlayan rollerde yer aldıkları gözlenmiştir.

Michovska and Dimitrijevska (2013), tarafından yapılan araştırmada son yıllarda geliştirilen politikalarla, cinsiyet eşitliği konusunda gelişmeler olmasına rağmen Avrupa Birliği ülkelerinde istenen seviyeye ulaşılamamıştır. Ülkede ekonomik ve sosyal durumun istikrarsız olması, işgücü piyasasına gerekli olan görüntü ve uygun olan görüntü arasında denge olmaması gibi sebeplerle kadınlar, çalışma yaşamında dışlanmış ve erkeklerden daha fazla işsizliğe maruz kaldıkları gözlenmiştir.

Soysal (2013), tarafından gerçekleştirilen ‘‘Türkiye’de Kadın Girişimciler: Engeller ve Fırsatlar Bağlamında Bir Değerlendirme’’ konulu çalışmada; kadınların sosyal ve ekonomik gelişmelerde potansiyel bir güç haline getirilmesi ve ekonomik hayatta erkeklerle beraber çalışmalarını sağlayacak projelere öncelik verilmesi gerektiği mümkün olduğunca vurgulanmıştır.

Kan (2015), ‘‘Kırsal Alanda Kadın ve Yoksulluk’’ isimli çalışmasında ise kırsal kadınların yoksulluğunun temel nedenleri üzerinde durmuştur. Türkiye’de yoksulluğun kırsal alanda kentsel alana göre daha şiddetli yaşandığı ifade edilmiştir. Kadın yoksulluğunu anlamak için iki belirleyicinin ‘‘kadının, iş gücü piyasasındaki konumu ve eğitim imkanlarından yararlanma durumu’’ olduğunu belirtmiştir. Kırsal alanda da cinsiyet eşitsizliğine bağlı olarak kadınlar erkeklerden daha fazla yoksulluk yaşadığı belirtilerek bu duruma iten sebebin kadınların ev içindeki konumları gösterilmiştir.

Altuntaş ve Altınova (2015), Ankara’da yapılan bir çalışmada kadınlarda daha yüksek olmak üzere cinsiyete göre toplumsal cinsiyet algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık saptanmıştır. Kadınların toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin daha yüksek olması toplumsal cinsiyete bağlı sorunlarla sıkça karşılaşmaları nedeni ile bu konuda farkındalıklarının yüksek olması ile açıklanmaktadır.

Sönmez ve Adiller’in (2015), çalışmasında Türkiye’den ve Makedonya’dan çalışmaya katılan kadınların erkeklere göre, kadının çalışmasına yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu belirtilmiştir.

Türkten ve Demiryürek (2015), ‘‘Türkiye’de Kadın ve Kadın Girişimciliği’’ konusunda yapmış oldukları incelemede kadınların eğitim durumuna ilişkin istatistiksel verilerden yararlanarak okuma yazma bilmeyen kadın nüfus oranının erkeklere oranla beş kat daha fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca kadınlarının eğitim seviyelerini yükseltilmesini önererek, istihdama katılım oranlarının düşük olmasının kadın girişimciliğine önemi artırdığını, kadınların iş gücü piyasasına girememe nedenleri arasında diğer araştırma sonuçlarını da destekler nitelikte eğitim düzeylerinin düşük olmasına, toplumun önyargılarına, bastırılmış kadın davranışlarına göstermişlerdir.

Öztürk (2016), tarafından gerçekleştirilen çalışmada Türkiye genelindeki kadın girişimcilerin genel profili çizilmiş, kadınların karşılaştıkları sorunlara çözüm getirilmesi ve engellerin kaldırılmasıyla istihdam olanağı ve buna bağlı olarak toplumun refah seviyesinin artacağından bahsedilmiştir.

Eştürk ve Kılıç (2016), ‘‘Türkiye Kırsalında Kadın Yoksulluğu’’ adlı çalışmalarında yoksulluğun dünya genelinde bir sorun olduğu ve küreselleşmeye bağlı olarak da gün geçtikçe arttığını ve özellikle gelişmekte olan ülke kırsal alan kadınlarını daha derinden etkilediğini belirtmişlerdir. Çalışmalarında, ‘‘Türkiye kırsalında kadın yoksulluğu ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasi yoksunluğa bağlı olarak, kadınların düşük eğitim düzeyi, çalışma koşulları güvenlik ve gelir eşitsizliği’’ boyutu ele alınmıştır.

Yaşar (2017), yaptığı çalışmasında; kadın girişimcilerin gerek iş kurarken, gerekse iş kurma süreci sonrasında yaşadıkları sorunları belirlenmeye çalışmıştır. Karşılaşılan sorunlara çözüm önerisi olarak risk alma konusunu işlemiştir. Sorunların çözümü için daha cesaretli davranmaları gerektiği üzerinde durulmuştur. Bürokratik işlemler konusunda yaşanan sıkıntıların çözümü için, bu konuda destek sağlayan kurum ve kuruluşlardan yardım alarak bir çözüm önerisi oluşturulmasını tavsiye etmiştir. Bazen gelecek planları için başka bir iş koluna yönelmenin veya başka bir bölgeye yatırım yapmanın, işletmenin geleceği bakımından verilen doğru kararlar olduğu sonucu ortaya çıkarılmıştır.

4. MATERYAL VE YÖNTEM

4.1. Materyal

Araştırmanın ana materyalini, yüz yüze görüşmeler yoluyla gerçekleştirilen anket çalışmasından elde edilen veriler oluşturmuştur. Anket çalışması, Çorum ili Merkeze bağlı köylerde gerçekleştirilmiştir. Ayrıca konu ile ilgili daha önce yapılmış benzer bilimsel çalışmalardan ve çeşitli kurum ve kuruluşların ilgili yayınlarından yararlanılmıştır.

4.2. Yöntem

4.2.1. Örneğe giren köylerin seçiminde kullanılan yöntem

Araştırmada ana materyal olarak ankete dayalı verilerle çalışılmasına karar verildikten sonra, araştırma verilerinin toplanacağı örnek kitle belirlenmiştir. Araştırma alanı olarak Çorum ili Merkeze bağlı köyler seçilmiştir. Örnek hacmini hesaplayabilmek için öncelikle Çorum İl Özel İdaresi kayıtlarından faydalanarak köy sayısı belirlenmiştir.

Çorum ili merkeze bağlı toplam 200 köy bulunmaktadır. Çorum ili Merkeze bağlı köylerin nüfusu toplam 28225'tir. Bu köylerin bir bölümü ova köyü konumunda iken önemli bir çoğunluğu genellikle kuru tarımın yapıldığı, yüksek rakıma sahip olan köylerdir.

Zaman ve kaynak sınırlılıkları nedeniyle bireylerin tamamı ile görüşülmesi mümkün olamayacağı için örnekleme çalışması yapılmış, ana popülasyonu temsil edecek bir örneklem büyüklüğü belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu köylerin gayeli olarak %10'u ile görüşülmesi uygun bulunarak 20 köy belirlenmiştir. Anketler bizzat araştırmacı tarafından Çorum merkezdeki 20 köyde erkek ve kadınlarla yüz yüze görüşme tekniği kullanarak gerçekleştirilmiştir. Anketler 2016-2017 yıllarında uygulanmıştır.

4.2.2. Örnek hacminin hesaplanmasında uygulanan yöntem

Tesadüfi olarak farklı coğrafi bölgeler seçilerek belirlenen 20 köyün hane sayıları tespit edilmiş ve bu köylerin hane sayıları toplamı 1343 olarak bulunmuştur. 1343 hanenin tümüyle anket yapmak gerek maddi imkanların sınırlılığı, gerekse zaman sebebiyle mümkün olmadığından % 10'u alınarak 134 hane araştırma kapsamına dahil edilmiştir.

Araştırmanın örnekleme belirlenmesinde "Tabakalı Örnekleme" yöntemlerinden biri olan "İki Aşamalı Tabakalı Rastgele Örnekleme" yöntemi kullanılmıştır (Düzgüneş, 1983 ve Çıngı, 1990).

Araştırma kapsamına alınan köylerin her birinden örnek girecek hane sayısının saptanabilmesi için örnekleme oranı belirlenmiştir.

Örnekleme oranı (f), örneğe alınacak hane sayısının (n), araştırma evrenindeki hane sayısına (N) oranıdır (n/N). Bu oran her köydeki hane sayısı ile çarpılarak, örneğe alınacak hane sayısı istatistiksel olarak bulunmuştur (Sümbüloğlu, 1978).

Çizelge 1'de görüldüğü gibi her köyden örneğe alınacak hane sayısı $[(n/N)] \times N_i = n_i$ formülü kullanılarak hesaplanmıştır.

Formülde;

n = Örneğe alınacak hane sayısı

n_i = İ nolu köyden alınacak hane sayısı

N_i = İ nolu köydeki hane sayısı olarak belirtilmiştir.

Örneğe girecek hane sayıları belirlendikten sonra her köyden hangi hanenin örneğe dahil edileceği tesadüfi olarak belirlenmiştir.

Buna göre örneğe seçilen hane sayısının köylere göre dağılımı aşağıdaki gibidir;

Çizelge 4.1. Örneğe seçilen hane sayısının köylere göre dağılımı

Köy No İ	Köyün Adı	Hane Sayısı N_i	Tabaka Ağırlığı $N_i/N = a_i$	Örneğe Giren Hane Sayısı $a_i \times n = n_i$
1	Abdalata	180	180/1343=0.134	0.134x134=17.956
2	Ahilyas	40	40/1343=0.030	0.030x134=4.02
3	Arpaöz	30	30/1343=0.022	0.022x134=2.948
4	Aşağısaraylı	30	30/1343=0.022	0.022x134=2.948
5	Boğabağı	150	150/1343=0.112	0.112x134=15.008
6	Bozboğa	80	80/1343=0.060	0.060x134=8.04
7	Bügdüz	170	170/1343=0.127	0.127x134=17.018
8	Çeşmeören	30	30/1343=0.022	0.022x134=2.948
9	Güveçli	33	33/1343=0.025	0.025x134=3.35
10	Hacıpaşa	25	25/1343=0.019	0.019x134=2.546
11	Kadıkırı	60	60/1343=0.045	0.045x134=6.03
12	Ovasaray	120	120/1343=0.089	0.089x134=11.926
13	Mühürler	40	40/1343=0.030	0.030x134=4.02
14	Teslim	70	70/1343=0.052	0.052x134=6.968
15	Uğrak	50	50/1343=0.037	0.037x134=4.958
16	Üyük	110	110/1343=0.082	0.082x134=10.988
17	Çakır	30	30/1343=0.022	0.022x134=2.948
18	Karacaören	40	40/1343=0.030	0.030x134=4.02
19	Kayı	25	25/1343=0.019	0.019x134=2.546
20	Paşa	30	30/1343=0.022	0.022x134=2.948
TOPLAM		$\sum N_i = 1343$	$\sum a_i = 1.001$	$\sum n_i = 134.134$

Örnek hacminin belirlenmesinden sonra, anket formu taslağı hazırlanmış ve formun daha iyi düzenlenmesi amacıyla deneme niteliğindeki anket görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Gerekli düzenlemelerin ardından anket hazırlama aşaması tamamlanmış ve araştırma alanında görüşmeler yapılmıştır. Anket çalışması tamamlandıktan sonra, veriler dijital ortama aktarılmış, tanımlayıcı istatistikler ve istatistiksel analizler yoluyla değerlendirilmiştir. Ulaşılan sonuçlar yorumlanarak, rapor yazımı gerçekleştirilmiştir.

4.2.3. Analiz aşamasında kullanılan yöntemler

Araştırma kapsamında yer alan köydeki kadın ve erkeklerle yapılan anketler tek tek incelenerek, gerekli kontrol, tamamlama ve düzenleme işleri yapılmış, daha önceden hazırlanmış olan döküm tablolarına aktarılmıştır. Daha sonra elde edilen veriler değerlendirilmeye alınarak çizelgeler hazırlanmıştır. Bu çizelgelerde yüzde hesaplarına yer verilmiştir.

Araştırma bölgesindeki kadınların; yaşları, eğitimleri, aile yapıları, medeni durumları, çocuk sayıları, çalışma durumları, aile içi kararlara katılımları, kadınların çalışırken karşılaştıkları problemler, kadınların tarımsal faaliyetlerde yaptıkları işler, ailede gelirin kullanımı, ailede gelirin kullanılmasına karar veren kişiler, kadınların gelirlerini nerde kullandıkları, kadınların toplumsal hayatta karşılaştıkları en önemli sorunlar, kadınların şiddete maruz kalma durumu vb. ile ilgili görüşleri irdelenmiş ve yorumlanmıştır.

Khi-Kare Testi

Khi-Kare testi, gözlenen frekanslar ile beklenen frekanslar arasındaki farkın istatistik olarak anlamlı olup olmadığı temeline dayanır. Gözlenen frekanslar, kuramsal sonuçlara yakın olduğu takdirde, değişkenler arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı ve iki değişkenin birbirinden bağımsız olduğu kabul edilir. Gözlenen frekanslar ile, kuramsal sonuçların birbirinden uzak olduğu durumda ise, iki değişken arasında anlamlı bir ilişkiden söz edilir. Bu durumda belli koşullar altında bağımsız değişken bağımlı değişkeni etkilemektedir. Khi-Kare testinde, niteliksel olarak belirtilen veriler kullanılır. Ayrıca, ölçümle belirtilen sürekli değişkenler de belli bir dereceden az veya çok olarak nitelendirilerek Khi-Kare testi uygulanabilir (Düzgüneş ve ark., 1983).

Khi-Kare testi genellikle,

- İki veya daha çok grup arasında fark olup olmadığının testinde,
- İki değişken arasında bağ olup olmadığının testinde,
- Gruplar arası homojenlik testinde,
- Örneklemden elde edilen dağılımın istenen bir teorik dağılıma uyup uymadığının testinde (Uyum iyiliği testinde),
- Varyans için Khi-Kare testinde,
- Varyansla ilgili aralık tahmininde,
- Kontenjans katsayısının hesabında kullanılır.

Bu araştırmada Khi- Kare testi ile erkeklerin ve kadınların bazı demografik özellikleri ile çalışma konusundaki tutum ve davranışları arasındaki ilişki araştırılmıştır. Test

uygulaması sonucunda elde edilen Khi- Kare testi tablolarının bazılarında beklenen değerlerden bir kaç beşten küçük olduğundan Khi-Kare değeri için yorum yapılamamıştır. Bu durumda Khi-Kare testi Yates düzeltmeli olarak kullanılmıştır. Araştırmada gerekli durumlarda Yates düzeltmeli Khi-Kare formülü kullanılmıştır. Yates düzeltmeli Khi-Kare formülü (Düzgüneş ve ark., 1983) ;

$$x^2 = \frac{[(f - f') - 0,5]^2}{f'} \quad (1)$$

Burada;

f =Gözlenen frekans değeri,

f' =Beklenen frekans değeri

Elde edilen Khi-Kare değerlerinden yorumlanması mümkün olanlar; Khi-Kare tablo değeri ve Khi-Kare hesap değeri karşılaştırılarak yorumlanır. Eğer Khi-Kare hesap değeri, Khi-Kare tablo değerinden büyükse, değişkenler arasında bağlantı vardır. Khi-Kare hesap değeri, Khi-Kare tablo değerinden küçükse değişkenler arasında bağlantı yoktur denir. Khi-Kare tablo değerine bakılırken serbestlik derecesinden yararlanılır.

Serbestlik derecesi;

$$Df=(R-1) \times (K-1)$$

R=Khi-Kare frekans tablosunda ki satır sayısı,

K=Khi-Kare frekans tablosunda ki sütun sayısı,

Sonuç olarak, Khi-Kare hesap değeri, tablo değerinden büyük olduğu durumda hipotez reddedilerek iki olay arasında anlamlı bir ilişki olduğundan söz edilir. Bu ilişkinin ne oranda güçlü olduğu ise Khi-Kare testinin türevi niteliğindeki ‘‘Phi’’, ‘‘Cramer’s V’’ ve ‘‘Contingency Coefficient’’ gibi diğer ölçüm testleri ile ortaya konulabilir. Bu araştırmada bağımlılığın belirtilmesi için kullanılan istatistik ölçüm testlerinden Pearson’un Kontingenz (Coefficient of Contingency) yani bağımlılık katsayısı kullanılmıştır. Kontingenz (Coefficient of Contingency) yani bağımlılık katsayısına ilişkin formül aşağıdaki gibidir (Düzgüneş ve ark., 1983).

$$CC = \sqrt{\frac{x^2}{N + x^2}} \quad (2)$$

CC= Bağımlılık Katsayısı

X^2 = Khi-Kare Değeri

N= Gözlem Sayısı

Bu katsayı satır ve sütunda belirtilen özelliklerin birbirlerinden tamamen bağımsız oldukları durumda sıfır değerini alır ki, bu da hesapla bulunan x^2 değerinin sıfır olması halinde mümkündür. Satır ve sütunlardaki özelliklerinin tamamen bağımlı oldukları halde bile kontingenz katsayısının alabileceği en büyük değer tablodaki göz (hücre) sayısına bağlıdır.

Kontingenz katsayısı yalnızca bağımlılığın derecesini vermekte, bağımlılığın yönü hakkında ise herhangi bir bilgi vermemektedir. Zira kontingenz katsayısı 0 ile +1 arasında değişmekte olup, negatif (-) değerler alamamaktadır.

Faktör Analizi

Çalışmada, hem kadının hem de erkeğin kadının çalışmasına yönelik tutumları ve çalışan kadına yönelik tutumların değişip değişmediği hakkındaki düşünceleri incelenmiştir. Bu amaçla, kadının çalışmasına yönelik erkek ve kadın görüşleri alınmıştır.

Araştırmada, kadının ve erkeğin kadının çalışması hakkındaki düşüncelerine Faktör Analizi tekniği uygulanmıştır. Faktör analizi, birbiriyle ilişkili çok sayıdaki karmaşık değişkeni bir araya getirerek, az sayıda anlamlı ve birbirinden bağımsız faktör adı verilen yeni değişkenler oluşturan çok değişkenli istatistiksel bir analiz yöntemidir (Kalaycı, 2006). Başka bir deyişle, çok sayıdaki değişken arasındaki ilişkilere dayanarak verilerin daha anlamlı ve özet bir biçimde sunulmasını sağlayan bir analiz türüdür (Kurtuluş, 1985).

Faktör analizinin amacı, doğrudan gözlenen değişkenlere dayanarak, doğrudan gözlenmeyen faktörleri belirlemektir (Akgül ve Çevik, 2005). Daha açık ifade edilecek olursa, faktör analizinde amaç, çok değişkenli bir olayda birbiriyle ilişkili değişkenleri, faktör adı verilen daha az sayıda yeni ilişkisiz değişken içinde toplayarak, analiz boyutunu indirgemeye ve bağımlılık yapısını gidermeye çalışmaktır (Tatlıdil, 2002). Faktör analizinden mevcut olduğu bilinmekle beraber, direkt olarak gözlemle belirlenmeyen gizli boyutları ortaya çıkarmada yararlanmakta olup, en çok kullanım amacı çok daha fazla sayıdaki veriler setinin azaltılması ve basitleştirilmesidir. Burada çok sayıdaki değişkenler arası ilişkiler mümkün olan en az bilgi kaybı ile matematiksel olarak türetilmiş olan az sayıdaki faktörle ifade edildiğinden geniş ölçüde basitleştirme işlemi yapılmaktadır. Böylece çok sayıdaki veri setinde, değişkenler arasındaki bağıntılar ve önemli hususlar açığa kavuşturulmakta ve bir takım değişkenler arasında gruplandırmalar yapılabilmektedir (Karagöz, 1991). Faktör analizinin diğer bir amacı da boyut indirgemektir. Karmaşık yapıda çok sayıda değişken analiz edilerek, en az bilgi kaybıyla olayı açıklayan daha az faktör adı verilen değişkenler türetebilmektedir. Elde edilen faktörler regresyon, korelasyon ve diskriminant analizi gibi yöntemlerde orijinal değişken yerine kullanılabilir (Albayrak, 2006).

Faktör analizinde genel bir kural olarak örneklem büyüklüğünün değişken sayısının en az 5 katı, hatta 10 katı civarında olması istenir (Tavşancıl, 2002).

Faktör analizi uygulanacak verilerin metrik ölçümlerle yapılmış olması tercih edilir. Özellikle faktör analizi oran ölçekli değişkenlerde iyi neticeler verir. Aralık ölçekli değişkenlere de kısmen uygulanmaktadır. Değişkenlerin bazıları ikili (binary) ölçümler taşıyorsa değişkenler arasındaki korelasyonlarının orta düzeyde olması gerekir. Veri setinde çok sayıda ordinal ve ikili ölçekli değişken varsa analiz sonucu oluşan faktörleri yorumlamak oldukça güçleşir. Bu durumda çok düşük veya çok yüksek korelasyona sahip veriler analize dahil edilmeyebilir. Faktör analizinde değişkenler metrik olmayan ölçeklerden sıralı ölçekle ölçülmüş ise metrik ölçümleri bozmayacak bir yapıda olan Likert, Thurstone, Goodman ölçekleri ile ölçülmüş olması gerekmektedir (Özdamar, 2004).

Araştırmada, orum ili merkeze bağlı köylerde yaşayan kadının çalışmasına yönelik tutumları ve çalışan kadına yönelik tutumların değişip değişmediği görüşleri Likert tipi bir ölçek ile ölçeklendirilmiştir.

Katılımcılarla ilgili ifadelere ‘‘1=Kesinlikle Katılıyorum, 2=Katılıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılmıyorum, 5=Kesinlikle Katılmıyorum’’ olmak üzere cevaplandırmaları istenmiştir.

Araştırmada dikkate alınacak bağımsız değişkenlerin faktör analizini uygulamaya uygunluğunu test edebilmek amacıyla Kaiser- Meyer- Olkin (KMO) testi kullanılmıştır. Bunun yanında Küresellik testiyle de (Bartlett Test of Sphericity) anket sonuçlarının faktör analizi için uygun olup olmadığı analiz edilmiştir. Test sonuçlarına göre sonuçlar uygun bulunduğu için verilere faktör analizi uygulanmıştır.

5. BULGULAR VE TARTIŞMA

Yapılan anket çalışmalarında öncelikle ele alınan hedef kitlenin tanınabilmesi için yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim, gelir, meslek gibi bir takım özelliklerinin bilinmesi gerekmektedir. Bu araştırmanın konusunu oluşturan bireyler de sosyo-demografik ve ekonomik bazı temel ölçütler bazında değerlendirilmiştir.

5.1. Bireylerin Sosyo-Demografik ve Ekonomik Bazı Göstergeleri

Bu bölümde kadınların ve erkeklerin yaşları, medeni durumları, bireylerin evli ise evlenme yaşları, sosyal güvence durumları, bireylerin sigorta primlerini karşılayan kişi, öğrenim durumları, ailedeki birey sayısı, aile yapısı, çocuk sayısı, aylık gelir, yıllık gelir durumuna ilişkin bilgileri tablolaştırılmış ve elde edilen sonuçlar açıklanmıştır.

Araştırmada örneğe giren ve görüşülen bireylerin 67'sini erkekler, 67'sini kadınlar oluşturmaktadır. Ankete katılan bireylerin bazı sosyal, ekonomik özellikleri belirlenmiştir. Bireylerin yaşlarına göre dağılımı Çizelge 5.1'de verilmiştir.

Çizelge 5.1. Bireylerin yaşlarına göre dağılımı

Yaş	Erkek		Kadın	
	Sayı	%	Sayı	%
15-24	14	20.9	8	11.9
25-34	6	9.0	8	11.9
35-44	9	13.4	10	15.0
45-54	17	25.4	15	22.4
55+	21	31.3	26	38.8
Toplam	67	100	67	100

Ankete katılan erkeklerin %31.3'ü 55 ve üzeri yaş grubunda olup, bunu %25.4 ile 45-54, %20.9 ile 15-24 ve %13.4 ile 35-44 yaş grubu izlemektedir. Ankete katılan erkeklerin 25-34 yaş aralığında erkeklerin oranı ise %9.0'dur. Ankete katılan erkeklerin yaş ortalaması ise 43'tür.

Ankete katılan kadınların %38,8'i 55 ve üzeri yaş grubunda olup, bunu %22.4 ile 45-54, %15.0 35-44, %11.9 ile 15-24 ve %11.9 ile 25-34 yaş grubu izlemektedir. Ankete katılan kadınların yaş ortalaması ise 44'tür.

2017 yılında Türkiye’de 31.7 olan ortanca yaş, 2018 yılında 2017 yılına göre artış göstererek 32 olmaktadır. Ortanca yaş kadınlarda 32.7 iken, erkeklerde 31.4’dür (TÜİK, 2018b). Tarımsal üretimde fiziki işgücü kullanımının diğer sektörlerle göre daha yoğun olması, tarımsal üretim faaliyetlerinde yaşı önemli bir etken yapmaktadır. Anket uygulanan kadınların ve erkeklerin medeni durumları sorulmuş ve cevaplarla Çizelge 5.2’de oluşturulmuştur.

Çizelge 5.2. Bireylerin medeni durumlarına göre dağılımı

Medeni durum	Erkek		Kadın	
	Sayı	%	Sayı	%
Bekar	16	23.9	10	15.0
Evli	46	68.6	45	67.1
Dul	5	7.5	12	17.9
Toplam	67	100	67	100

$\chi^2=4.278$ $p=0.11$ $DF=2$ Sonuç= $p>0.10$ düzeyinde anlamsızdır.

Araştırmaya katılan kişiler içinde erkeklerin %68.6 ile evli olanların çoğunlukta olduğu, bunu %23.9 ile bekarların ve %7.5 ile dul kişilerin takip ettiği görülmektedir.

Araştırmaya katılan kişiler içinde kadınların %67.1 ile evli olanların çoğunlukta olduğu, bunu %17.9 ile dulların ve %15.0 ile bekar kişilerin takip ettiği görülmektedir.

Yapılan Khi-Kare testine göre, farklı cinsiyet bakımından medeni durum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Türkiye’de bütün kadınlardan medeni durumları ile ilişkili olarak yaşlı bakımı, çocuk bakımı ve ev işlerini yapmaları beklenir. Evlenmemiş genç kadınlar ev dışında çalışma kararını daha özgürce alabilmekteyken evlenmeleri halinde eşlerinin onayı olmaması halinde iş hayatını terk ettikleri gözlemlenmektedir. Kadınlar çalışma kararını verirken çocuk ve yaşlılara kimler tarafından bakılacağı, evdeki işlerin nasıl yapılacağını düşünmek zorundadır. Çalışma yaşamında çalışan kadınların en sıkıntılı dönemleri çocukların okul yıllarıdır. Bu durum, kadınların iş hayatına katılma ve devam etme kararlarını etkileyen önemli bir etkendir. Çocuk bakımı kadınların çalışma yaşamını doğrudan etkilemektedir (Ecevit, 2009). Çizelge 5.3’de anket yapılan bireylerin evli ise evlenme yaşlarına göre dağılımı verilmiştir.

Çizelge 5.3. Bireylerin evli ise evlenme yaşına göre dağılımı

Evli ise evlenme yaşı	Erkek		Kadın	
	Sayı	%	Sayı	%
14-16	5	10.9	13	28.9
17-19	12	26.1	18	40.0
20-22	12	26.1	11	24.4
23-25+	17	36.9	3	6.7
Toplam	46	100	45	100

Ankete katılan evli erkeklerin %36.9'u 23-25 yaş aralığı ve üzerinde, %26.1'i 17-19, %26.1'i 20-22 ve %10.9'u 14-16 yaş aralığında evlenmiştir. Erkeklerin evlenme yaş ortalaması 15'tir.

Ankete katılan evli kadınların %40.0'ı 17-19 yaş aralığı, %28.9'u 14-16, %24.4'ü 20-22, %6.7'si 23-25 yaş aralığı ve üzerinde evlenmiştir. Kadınların evlenme yaş ortalaması 12'dir. Araştırmanın sonucu kırsal alanda kadın ve erkeklerin evlilik yaşının çok genç olduğunu göstermektedir. Kırsal alanda kadın evlenme yaş ortalaması çok düşüktür.

2017 yılında evlenen çiftlerin sayısı 569 bin 459 iken 2018 yılında %2.9 azalarak 553 bin 202 olmuştur. 2018 yılında ortalama ilk evlenme yaşı, erkekler için 27.8, kadınlar için 24.8 olmuştur. Kadın ile erkek arasındaki ortalama ilk evlenme yaş farkı ise 3 yaş olarak gerçekleşmiştir. Ortalama ilk evlenme yaş farkının en yüksek olduğu il 4.5 yaş ile Kars olmuştur. Ortalama ilk evlenme yaş farkının en düşük olduğu il ise 2.3 yaş ile Kastamonu olmuştur (TÜİK, 2018c). Ankete katılan bireylerin sosyal güvencelerine göre dağılımı Çizelge 5.4'de verilmiştir.

Çizelge 5.4. Bireylerin sosyal güvence durumlarına göre dağılımı

Sosyal Güvence	Erkek		Kadın	
	Sayı	%	Sayı	%
Ssk	35	52.2	31	46.3
Yeşilkart	6	9.0	4	6.0
Bağkur	19	28.4	14	20.9
Ssk emeklisi	4	5.9	13	19.4
Bağkur emeklisi	3	4.5	5	7.4
Toplam	67	100	67	100
$\chi^2=6.665$ $p=0.15$ $DF=4$ Sonuç= $p>0.10$ düzeyinde anlamsızdır.				

Erkeklerin %52.2'si Sosyal Sigortalar Kurumu, bunu %28.4'ü Bağkur, %9.0'u Yeşilkart, %5.9'u Sosyal Sigortalar Kurumu emeklisi, %4.5'i Bağkur emeklisi olarak sosyal güvenceye sahiptir.

Kadınların %46.3'ü Sosyal Sigortalar Kurumu, bunu %20.9'u Bağkur, %19.4'ü Sosyal Sigortalar Kurumu emeklisi, %7.4'ü Bağkur emeklisi, %6.0'sı Yeşilkart olarak sosyal güvenceye sahiptir.

Yapılan Khi-Kare testine göre, farklı cinsiyetler bakımından sosyal güvence durumu arasında anlamlı bir bağımlılık bulunmamaktadır.

Türkiye'de 1989 yılından başlayarak istihdam edilen kadınların %83'ü esas işlerinden dolayı herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı değilken, bu oran 1999'a gelindiğinde %75'e, 2008 ve 2009 yılına gelindiğinde ise %58'e kadar gerilese de yine de söz konusu oran çok yüksektir (Sosyal-İş Sendikası, 2010).

Araştırmanın sonucu kırsal alanda erkeklerin ve kadınların çoğunluğunun Sosyal Sigortalar Kurumu olarak sosyal güvenceye sahip olduğu söylenebilir. Bireylerin sigortalarının kim tarafından yatırıldığı Çizelge 5.5'te verilmiştir.

Çizelge 5.5. Bireylerin sigorta primlerini karşılayan kişi

Sigortayı yatıran kişi	Erkek		Kadın	
	Sayı	%	Sayı	%
Kendisi	53	79.1	8	12.0
Babası	14	20.9	11	16.4
Eşi	0	0	48	71.6
Toplam	67	100	67	100
$\chi^2=81.557$ $p=0.00$ $DF=2$ $CC=0.61$ Sonuç=$p<0.05$ düzeyinde anlamlıdır.				

Ankete katılan erkeklerin sigortanın kim tarafından yatırıldığı sorusuna %79.1'i kendi tarafından, %20.9'u babası tarafından sigortanın yatırıldığı cevabını vermiştir.

Ankete katılan kadınların sigortanın kim tarafından yatırıldığı sorusuna %71.6'sı eşi tarafından, bunu %16.4'ü babası tarafından, %12.0'si kendi tarafından yatırıldığı

cevabını vermiştir. Araştırmada kırsal alanda erkeklerin çoğunluğu kendisi tarafından, kadınların çoğunluğu ise eşleri tarafından sigorta primleri karşılandığı görülmektedir.

Bireylerin cinsiyet bakımından sigorta yatıran kişi arasında farklılık olup olmadığına ilişkin Khi-Kare bağımsızlık testi yapılmıştır. Khi-Kare testine göre, erkek ve kadınların sigortalarını yatıran bireyler arasında anlamlı bir farklılık vardır. Bağımlılık katsayısı 0.61'dir. Özellikle kadınlarda sigorta eşleri tarafından, erkeklerde ise kendileri tarafından sigortalarını yatırdıkları gözlemlenmiştir. Çizelge 5.6'da bireylerin eğitimleri incelenmiştir.

Çizelge 5.6. Bireylerin öğrenim durumlarına göre dağılımı

Öğrenim Durumu	Erkek		Kadın	
	Sayı	%	Sayı	%
Okuryazar değil	1	1.5	4	6.0
Okuryazar	3	4.5	8	11.9
İlkokul	34	50.7	40	59.7
Ortaokul	17	25.4	4	6.0
Lise	6	8.9	5	7.4
Yüksekokul	5	7.5	3	4.5
Lisansüstü	1	1.5	3	4.5
Toplam	67	100	67	100

$\chi^2=14.198$ $p=0.02$ $DF=6$ $CC=0.30$ **Sonuç= $p<0.05$ düzeyinde anlamlıdır.**

Ankete katılan erkeklerin %1.5'i okuryazar değilken, %4.5'i okuryazar, %50.7'si ilkokul, %25.4'ü ortaokul, %8.9'u lise, %7.5'i yüksekokul, %1.5'i lisansüstü mezunu olduğu tespit edilmiştir.

Ankete katılan kadınların %6.0'sı okuryazar değilken, %11.9'u okuryazar, %59.7'si ilkokul, %6.0'sı ortaokul, %7.4'ü lise, %4.5'i yüksekokul, %4.5'i lisansüstü mezunu olduğu tespit edilmiştir.

Khi-Kare testiyle cinsiyet farklılığının öğrenim durumundan bağımsız olmadığı belirlenmiştir. Khi-Kare testine göre, bireylerin cinsiyeti ile öğrenim durumu arasında bağımlılık göstermektedir. Bağımlılık katsayısı ise 0.30'dur. Bireylerin büyük çoğunluğunun öğrenim durumlarının ilkokul mezunu oldukları tespit edilmiştir.

İyi bir eğitim kurumunun amacı, eğitim görüp mezun olmak değil, mezun olduktan sonra öğrencinin kendi kendini geliştirmesidir. İyi bir eğitim sisteminde yetişmemiş kişi, karşılaştığı zorluklar karşısında onların üstesinden gelip başarılı olamaz, bu yüzden bu kişi sisteme, kendisine ve çevresine sorunlar çıkarabilir toplumun düzenini bozabilir (Sevim, 2001).

Türkiye’de 2016 yılında 18 yaş ve üzerinde olan nüfus son 12 ayda örgün veya yaygın eğitime katılma oranı %22.7’dir. En yüksek katılma oranı ise 18-24 yaş grubunda %48.9 olarak gerçekleşmektedir. Bunu 25-34 yaş grubu %31.2 takip etmektedir. Örgün veya yaygın eğitim faaliyetlerine 18 yaş ve üstü kadınların %18.9’u katılırken, erkeklerde %26.6 olarak gerçekleşmektedir (TÜİK, 2016a). Erkeklerin eğitime katılma faaliyetleri kadınların katılımından fazladır. Bu yüzden ilk olarak kadınların eğitim sorunlarının ortadan kaldırılması gerekmektedir.

TÜİK tarafından yayımlanan 2017 yılı istatistik verilerine göre geçtiğimiz sene eğitim harcamalarının %9.8 oranında yükseldiği ve 176 milyar 452 milyon liraya ulaştığı tespit edilirken, yine bu dönem içerisinde harcamaların en fazla arttığı eğitim düzeylerinin %19 ile orta öğretim %16.1 ile de okul öncesi eğitimi olduğu tespit edilmiştir. Hane halklarının ise eğitim harcamalarındaki aktif payının da %19 olarak gerçekleştiği tespit edilmiştir. Devlet kurumları tarafından yapılan harcamaların %31’lik kısmının yükseköğretim, %26’lık kısmının orta öğretime yapıldığı izlenirken, özel kurum eğitim harcamalarının da %45.3’lük kısmının orta öğretim için %27.1’lik kısmının da yükseköğretime yapıldığı gözlenmiştir (TÜİK, 2018g.). Çizelge 5.7’de kadın ve erkeklerin ailelerindeki birey sayısı verilmiştir.

Çizelge 5.7. Ailedeki birey sayısı

Ailedeki birey sayısı	Erkek		Kadın	
	Sayı	%	Sayı	%
6-7 kişi	11	16.4	13	19.4
4-5 kişi	30	44.8	28	41.8
3 kişi ve daha az	26	38.8	26	38.8
Toplam	67	100	67	100

Araştırmada erkekler %44.8 oranında 4-5 bireyli aile, %38.8 oranında 3 kişi ve daha az bireyli aile, %16.4 ise 6-7 bireyli aile genişliğine sahiptir. Erkeklerin ortalama aile genişliği 4'dür.

Araştırmada kadınlar %41.8 oranında 4-5 bireyli aile, %38.8 oranında 3 kişi ve daha az bireyli aile, %19.4 ise 6-7 bireyli aile genişliğine sahiptir. Kadınların ortalama aile genişliği 4'dür.

Türkiye'de 2016 yılında Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre; 3.7 olan ortalama hane halkı büyüklüğünün azalma göstererek 2017 yılında 3.4 kişi olduğu görülmüştür. 2017 yılında illere göre bakıldığında; ortalama hane halkı büyüklüğünün en yüksek olduğu il, 6.4 kişi ile Şırnak olmuştur. Şırnak ilini 5.7 kişi ile Hakkari ve Şanlıurfa, 5.6 kişi ile Batman illeri izlemiştir. Ortalama Hane halkı büyüklüğünün en düşük olduğu iller ise 2.7 kişi ile Çanakkale, Eskişehir ve Tunceli olmuştur (TÜİK, 2017b). Çizelge 5.8'de erkeklerin ve kadınların aile yapısına göre dağılımı verilmiştir.

Çizelge 5.8. Bireylerin aile yapısına göre dağılımı

Aile Yapısı	Erkek		Kadın	
	Sayı	%	Sayı	%
Geniş aile	16	23.9	20	29.9
Çekirdek aile	51	76.1	47	70.1
Toplam	67	100	67	100

Çekirdek aile: Baba, anne, çocuk veya çocuklardan oluşan en küçük topluluğa çekirdek aile denir. Geniş aile: Çekirdek aileye büyükanne, büyükbaba, hala, teyze, amca gibi kan bağı olan yakın akrabalarından biri veya birkaçı katılırsa geniş aile denir.

Ankete katılan erkeklerin %23.9'u geniş aile, %76.1'i çekirdek aile yapısına sahiptir.

Ankete katılan kadınların %29.9'u geniş aile, %70.1'i çekirdek aile yapısına sahiptir. Kırsal alanda aile yapısının çekirdek aile yapısına dönüşmeye başladığı söylenebilir.

Türkiye'de göç, sanayileşme ve kentleşme olaylarından en fazla etkilenen sosyal kurum, ailedir denilebilir. Önce göç, köyden ayrılış, sonra kent toplumunun özellikleri aile tipinin değişmesinde etkin faktörlerdir. Köydeki geniş ailenin genç erkekleri

çalışmaya gider, daha sonra kente eş ve çocuklarını götürüp oraya yerleşir. Böylece geniş aile çekirdek aileye dönüşür. Türkiye genelinde çekirdek aile oranında hızlı bir yükseliş görülmektedir (AAK, 1998).

Bu sebeple, kente göç eden ailelerde, biçim açısından çekirdek aile tipi hayat devam etse de ailenin sosyal yaşam ve güvencesinde geniş aile ölçüleri uygulanmaktadır. Bütünleşemedikleri, buldukları ortama yabancı kaldıkları, genel sosyal güvencelere tam olarak güvenemedikleri ya da bu güvencelerin gerçekten de yeterli olmadığı ortamlarda böylesine bir davranış biçimi ve hayat, onlara daha güvenli bir destek sağlamaktadır (Özbek, 1983). Göçün kırdaki aile yapısı üzerindeki etkisi de ailenin çözülerek çekirdek aileye dönüşmesidir denilebilir. Erkeklerin ve kadınların sahip oldukları çocuk sayısına göre dağılımı Çizelge 5.9'da verilmiştir.

Çizelge 5.9. Bireylerin ailedeki çocuk sayısına göre dağılımı

Çocuk sayısı*	Erkek		Kadın	
	Sayı	%	Sayı	%
1 çocuk	3	4.6	1	1.5
2 çocuk	15	23.1	18	27.7
3 çocuk	36	55.3	29	44.6
4 ve daha fazla çocuk	11	17.0	17	26.2
Toplam	65	100	65	100

*2 kadın ve 2 erkeğin çocuğu yoktur yeni evlilerdir.

Erkeklerin ailesinin %4.6'sı 1 çocuğa sahipken, %23.1'i 2 çocuğa sahip, %55.3'ü 3 çocuğa sahip ve %17.0'si 4 ve daha fazla çocuğa sahiptir.

Kadınların ailesinin %1.5'i 1 çocuğa sahipken, %27.7'si 2 çocuğa sahip, %44.6'sı 3 çocuğa sahip ve %26.2'si 4 ve daha fazla çocuğa sahiptir.

TÜİK verilerine göre bireylerin şartları uygun olsa kaç çocuk sahibi olmayı istedikleri medeni duruma göre araştırıldığında; daha önce hiç evlenmemiş bireylerin şartları uygun olduğunda en fazla istedikleri çocuk sayısı %46.7 ile 2 çocuk olmuştur. Bireylerin şartları uygun olduğunda en fazla istedikleri çocuk sayısı, evli bireylerde %31.9 ile 3 çocuk, boşanmış bireylerde %44.2 ile 2 çocuk ve eşi ölmüş bireylerde %28.4 ile 3 çocuktur (TÜİK, 2016c).

Kadınların yeterli eğitim almaya başlaması ve bilinçlenmesi, eşlerin koruyucu hekimlik hizmetlerinden yararlanmaları ve büyük şehirdeki ailelerin geçinme sıkıntıları, temel eğitimin yaygınlaşması, bireylerin çocuk sayılarını azaltmaktadır. Geçim sıkıntısı nedeniyle köyden göç eden ailelerin büyük çoğunluğunda iş yaşamına katılmak bir zorunluluk olarak duyulmuş ve çocuk sayısı azalmıştır (Kağıtçıbaşı, 2010).

Türkiye’de kırsal alanda tarımsal işgücünde önemli sorunlardan biri tarımsal işgücünde gizli işsizliğin yaygın olmasıdır. Kırsal alanda küçük aile işletmelerinde kadınlar ve çocuklar ücretsiz aile işçisi olarak görülmektedir. Çizelge 5.10’da bireylerin toplam aile gelirine göre dağılımı verilmiştir.

Çizelge 5.10. Bireylerin aylık gelirlerine göre dağılımı

Gelir grupları (TL/ay)	Erkek		Kadın	
	Sayı	%	Sayı	%
750-1000	7	10.5	14	20.9
1000-1300	11	16.4	15	22.4
1300-2000+	49	73.1	38	56.7
-	67	100	67	100
$\chi^2=4.340$ $p=0.11$ $DF=2$ Sonuç=$p>0.10$ düzeyinde anlamsızdır.				

Erkeklerin ailelerinin %10.5’i 750-1000 TL arasında, %16.4’ü 1000-1300 TL arasında, %73.1’i 1300-2000+ TL arasında aylık gelire sahiptir. Ankete katılan erkeklerin ailesinin aylık gelir ortalaması 2231 TL’dir.

Kadınların ailelerinin %20.9’u 750-1000 TL arasında, %22.4’ü 1000-1300 TL arasında, %56.7’si 1300-2000+ TL arasında aylık gelire sahiptir. Ankete katılan kadınların ailesinin aylık gelir ortalaması 1833 TL’dir.

2017 yılında TÜİK verilerine göre tarımsal işletmelerde mevsimlik tarım işçilerinin günlük ücretleri bir önceki yıla göre %12.7 artarak 66 TL, sürekli tarım işçilerinin aylık ücretleri ise %10.7 artarak 1 857 TL olmuştur. Mevsimlik erkek işçilerin günlük ücretleri %10.1 artış göstererek 73 TL olurken, kadın işçilerin günlük ücretleri %13.5 artış göstererek 60 TL olmuştur. Sürekli tarım işçilerine ödenen aylık ücret, erkek işçiler için %12.1 artarak 1 921 TL, kadın işçiler için ise %8.2 oranında artarak 1 576 TL olarak gerçekleşmiştir (TÜİK, 2018a). Çalışma hayatının her alanında toplumsal

cinsiyet eşitsizliği yaşanmaktadır. Tarımsal üretimde bu eşitsizlik daha belirgin görülmektedir.

Khi-Kare testiyle bireylerin cinsiyet bakımından gelir durumları arasında bağımlılık olmadığı ortaya konmuştur. Çizelge 5.11’de erkeklerin ve kadınların yıllık aile gelirlerine göre dağılımı verilmiştir.

Çizelge 5.11. Bireylerin toplam yıllık gelirine göre dağılımı

Yıllık gelir grupları	TL/yıl	Erkek		Kadın	
		Sayı	%	Sayı	%
1.grup	7 000-15 000	12	17.9	19	28.4
2.grup	15 000-30 000	32	47.8	33	49.2
3.grup	30 000-50 000+	23	34.3	15	22.4
Toplam	-	67	100	67	100

Erkeklerin %17.9’u 7 000-15 000 TL arasında, %47.8’i 15 000-30 000 TL arasında ve %34.3’ü 30 000-50 000 TL ve üzerinde yıllık gelire sahiptir. Erkeklerin ortalama yıllık geliri 30 978 TL’dir.

Kadınların %28.4’ü 7 000-15 000 TL arasında, %49.2’si 15 000-30 000 TL arasında ve %22.4’ü 30 000-50 000 TL ve üzerinde yıllık gelire sahiptir. Kadınların ortalama yıllık geliri 25 269 TL’dir.

2015 yılında gelir ve yaşam koşulları araştırmasına göre; lise mezunu kadın çalışanların yıllık ortalama iş gelirleri 16 bin 124 TL iken, yükseköğretim mezunu kadınların yıllık ortalama iş gelirleri 29 bin 238 TL olarak gerçekleşmektedir (TÜİK, 2016b). 2014 yılından önce üretilen göstergeler kır ve kent ayrımında verilebilmekteydi. 2014 yılından itibaren ise yeni idari bölünüş yapısı nedeniyle kır ve kent ayrımında herhangi bir gösterge verilememektedir.

5.2. Bireylerin Kadının Çalışmasına İlişkin Bilgi Tutum ve Davranışları

2016 yılı aile yapısı araştırması sonuçlarına göre; kadınların çalışmasını uygun bulan bireylerin oranı toplamda %84.9’dur. Kadınlarda %91.5, erkeklerde ise bu oran

%78.1'dir (TÜİK, 2016b). Anket uygulanan bireylerin yıl boyunca çalıştıkları gün sayısı Çizelge 5.12'de verilmiştir.

Çizelge 5.12. Bireylerin yıl boyunca çalıştıkları gün sayısına göre dağılımı

Yıl boyunca çalıştıkları gün sayısı	Erkek		Kadın	
	Sayı	%	Sayı	%
50-150	3	6.4	2	5.8
151-300	17	36.2	16	47.1
301-365	27	57.4	16	47.1
Toplam	47	100	34	100

*Sadece erkeklerin ve kadınların çalışanları ele alınmıştır.

Ankete katılan erkeklerin %6.4'ü 50-150 gün arası, %36.2'si 151-300 gün arası, %57.4'ü 301-365 gün arası çalıştıkları saptanmıştır.

Ankete katılan kadınların %5.8'i 50-150 gün arası, %47.1'i 151-300 gün arası, %47.1'ü 301-365 gün arası çalıştıkları saptanmıştır.

2018 yılında Türkiye' de işgücü 2017 yılına göre 665 bin kişi artarak 31 milyon 520 bin kişi, işgücüne katılma oranı ise 0.4 puan artarak %52.2 olarak gerçekleşmiştir. Kadınlarda işgücüne katılma oranı 1 puanlık artışla %33.3, erkeklerde ise 0.2 puanlık artışla %71.5 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde, tarım sektöründe çalışan sayısı 53 bin kişi azalırken, tarım dışı sektörlerde çalışan sayısı 1 milyon 262 bin kişi artmıştır. İstihdam edilenlerin %55.3'ü ise hizmetler sektörü, %20'si sanayi, %17.7'si tarım, %7'si inşaatı yer almıştır (TÜİK, 2018e). Çizelge 5.13'de kadınların çalışma durumu verilmiştir.

Çizelge 5.13. Kadınların çalışıp çalışmama durumu

Kadınların çalışıp çalışmama durumu	Sayı	%
Çalışan kadın	34	50.7
Çalışmayan kadın	33	49.3
Toplam	67	100

Ankete katılan kadınların %50.7'si çalışmakta, %49.3'ü çalışmamaktadır. Çalışan kadınların büyük çoğunluğu çiftçilik yapmaktadır. Araştırmada görüşülen kadınlar hem evde ev işi, çocuk bakımı, yemek bulaşık işlerini yapıp hem de kendi tarlalarında çalışsalar da çiftçiliği özellikle bayanlar için de meslek olarak görmektedirler. Eşleri ile

birlikte sabah belli saatte tarlaya bahçeye çalışmaya gidip akşam da eşleri ile birlikte belli saatte eve gelmekte olduklarını belirtmişlerdir.

Tarımsal üretim içerisinde en önemli üretim faktörlerinden biri olan işgücü kullanımı, verimlilik ve kalkınma üzerine Türkiye’de çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Kadın işgücü ve büyüme, kalkınma ve verimlilik konusunda yapılan çalışmalar kadın istihdamının (Gülçubuk, 1999; Berber ve Eser, 2008; Aydın, 2011; Günsoy ve Özsoy 2012; Serel ve Özdemir, 2017; Demir, 2018) kalkınmanın önemli bir göstergesi olduğunu göstermektedir. Ankete katılan ücretli bir işte çalışmayan kadınların çalışmama nedenleri Çizelge 5.14’de verilmiştir.

Çizelge 5.14. Kadınların ücretli bir işte çalışmama nedenlerine göre dağılımı

Çalışmıyorsa nedenleri	Kadın	
	Sayı	%
Öğrenci eğitimi bittikten sonra çalışmayı düşünüyor	3	10.0
Sağlık sorunları nedeniyle	4	12.1
Eşine, çocuklarına ve evine vakit ayırmak istiyor	7	21.2
Köyden kente ulaşım sorunu nedeniyle	13	39.4
Eşinin emekli maaşı yeterli	1	3.0
Çocukları küçük olduğu için onlara bakıyor	3	10.0
İş bulamamak	9	27.3
Eşi izin vermiyor	4	12.1
Atama bekliyor, uygun bir iş bulamadı	3	10.0

*Birden fazla seçim yapılmıştır.

Araştırmada ücretli bir işte çalışmayan kadınların çalışmama nedenlerine bakıldığında büyük çoğunluk %39.4’ü köyden kente ulaşım sorunu nedeniyle çalışmadıklarının birincil etken etken olduğunu bunun haricinde, %10.0’u öğrenci eğitimi bittikten sonra çalışmayı düşünüyor, %12.1’i sağlık sorunları nedeniyle, %21.2’si eşine, çocuklarına ve evine vakit ayırmak istiyor, %3.0’ü eşinin emekli maaşı yeterli, %10.0’u çocukları küçük olduğu için onlara bakıyor, %27.3’ü iş bulamamak, %12.1’i eşi izin vermiyor, %10.0’u atama bekliyor, uygun bir iş bulamadığı cevabını vermiştir.

2004 yılına kadar Türkiye’de kadınların işgücüne katılma oranları düşme eğilimi göstermekle beraber son dönemlerde artış eğilimi gösterdiği söylenebilir. 2004 yılına kadar olan bu düşüşün sebepleri bu verilerin hesaplanış şekli ile ilgilidir. İşgücüne katılma oranları hesaplanırken kentlerde yaşayan ev kadınları işgücüne dahil edilmez

iken, kırsal kesimde tarım sektöründe ücretsiz ve sosyal güvencesiz olarak çalışan kadınlar işgücüne dahil edilmiştir (Önder, 2013).

Araştırmanın sonucu kırsal alanda kadınların ücretli bir işte çalışmama nedenlerinin en önemli nedeni köyden kente ulaşım sorunu olduğu söylenebilir. Çizelge 5.15’de kadınların çalışma nedenleri verilmiştir.

Çizelge 5.15. Kadınların çalışma nedenlerine göre dağılımı

Çalışma nedenleri	Kadın	
	Sayı	%
Çocuklarına daha iyi bir eğitim imkanı sunmak için	6	17.7
Evin geçimine destek olmak için	6	17.7
Kendi ihtiyaçlarını karşılamak için	5	14.7
Sigortasının yatırılması için	4	11.8
Çocuklarının geleceği için	8	23.5
Çocuklarını başkalarına muhtaç etmemek için	8	23.5

*Birden fazla seçim yapılmıştır.

Kadınların büyük çoğunluğu %23.5’i çocuklarının geleceği için, %23.5’i çocuklarını başkalarına muhtaç etmemek için çalıştıklarını; çalışmalarındaki en büyük etkenin çocukları olduğu saptanmıştır. Kadınların çalışmalarındaki diğer etkenler ise %17.7’si çocuklarına daha iyi bir eğitim imkanı sunmak için, %17.7’si evin geçimine destek olmak için, %14.7’si kendi ihtiyaçlarını karşılamak için, %11.8’i sigortasının yatırılması için cevabını vermiştir. Kadınların çalışma nedenleri genel olarak değerlendirildiğinde çocukları ile ilgili düşüncelerinin ön plana çıktığı görülmektedir.

Kadın emeği tarımsal alanlarda ücretsiz aile işçisi iken kentsel alanlarda ücretli emek konumuna gelmektedir. Fakat kentte kadınların işgücüne katılım oranları düşük ve işsizlik oranı yüksek olduğu için kadın nüfus ya ev kadınlığı ya da çocuk bakımı, temizlik, hasta ve yaşlı bakımı, hizmetli, aşçı vb. ev veya işyerlerinde işçi-memur olarak çalışmaktadırlar. Bu şekilde çalışarak iş güvencesinden ve sosyal güvenceden yoksun, düzensiz iş ve düşük ücrettir. Çalışma hayatına katılmayan kadınlar, sadece ailesi ve evi ile sınırlı bir hayatı olan ve ekonomik anlamda erkeğe bağımlı olan kadın olmaktadır. Çalışma hayatına katılan kadınların, toplum ve aile içinde, aldıkları roller de değişmektedir (Aytaç ve ark., 2002).

Kadının emeği vazgeçilmesi kolay, uzun vadeli güvenceden yoksun, işten çıkarılması yüksek olan emektir. Bu durum köyden şehre gelmiş iyi bir eğitim almamış kadınlarda daha çoktur. Kadınlar ekonomik olarak bir ihtiyaç olmadıkça veya üniversite eğitimi olmadıkça işgücü piyasasına girmekte tereddüt etmektedir.

İç Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgelerinden Ankara'ya göç etmiş aileler ile yapılan bir çalışmada da kadının işgücü sektöründen çekildiği ve eviyle ilgilendiği, gelir getiren bir işte çalışmak isteyen kadınların da ailelerinin ve eşlerinin istemediği belirlenmiştir (Kalaycıoğlu, 1997).

Başka bir araştırmada hiç işe girmemiş ve iş aramamış kadınların %47'si çevre ve aile tarafından engellendiği saptanmıştır (Toksöz, 1999).

1999 yılında Türkiye'de yapılan bir çalışmada, kadınlar ilk sırada çalışma sebebinin ekonomik ihtiyaç olduğu, tekstil işkolunda çalışan kadınların %92'sinin parasal sebeplerle çalıştıkları ortaya konmuştur. Yine bu kadınların %55'i maddi durumlarında bir iyileşme olduğunda çalışmayı düşünmezken bankacılık işkolunda çalışanların ancak %26'sı işi bırakmayı düşünmektedir. Aynı araştırmaya göre yüksek öğrenim görmüş kadınlar %82'si ekonomik anlamda durumları iyi olsa bile çalışmaya devam edeceklerini belirtmişlerdir (Koray ve ark., 1999). Çizelge 5.16'da bireylerin meslek grupları verilmiştir.

Çizelge 5.16. Bireylerin meslek gruplarına göre dağılımı

Meslek	Erkek		Kadın	
	Sayı	%	Sayı	%
Yok/işsiz	1	1.5	6	9.0
Çiftçi	32	47.8	30	44.7
Esnaf/tüccar	5	7.5	-	-
Bekçi	2	2.9	-	-
Öğrenci	12	17.9	3	4.5
Otomatif mekanikeri	3	4.5	-	-
Emekli	7	10.4	-	-
İmam	3	4.5	-	-
Öğretmen	1	1.5	-	-
Ev hanımı	-	-	24	35.8
İşçi (Tesisatçı, temizlikçi)	1	1.5	4	6.0
Toplam	67	100	67	100

Araştırma kapsamında görüşülen erkeklerin %1.5'i yok/işsiz, %47.8'i çiftçi, %7.5'i esnaf, %2.9'u bekçi, %17.9'u öğrenci, %4.5'i otomatik mekanikeri, %10.4'ü emekli, %4.5'i imam, %1.5'i öğretmen, %1.5'i tesisatçıdır.

Araştırma kapsamında görüşülen kadınların %9.0'u yok/işsiz, %44.7'si çiftçi, %4.5'i öğrenci, %35.8'i ev hanımı, %6.0'sı temizlikçidir. Kırsal alanda yaşayan kadınlar tarımsal üretim sürecine katıldıkları için bunu çalışma olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Bu yüzden araştırmada çiftçilik yapan kadınlar da ücretsiz aile işçiliği yapıyor olsa da çalışıyor olarak kabul edilmiştir. Çiftçilik yapan kadınlar kendi tarım işletmelerinde eşleriyle birlikte çalışmaktadır.

2016 yılında hane halkı işgücü araştırmasına göre; cinsiyete ve ekonomik faaliyetlerine göre istihdam oranına bakıldığında, tarım sektöründe toplam istihdam oranı %19.5, kadın istihdam oranı %28.7, erkek istihdam oranı %15.5'dir. Sanayi sektöründe toplam istihdam oranı %26.8, kadın istihdam oranı %15.9, erkek istihdam oranı %31.6'dır. Hizmet sektöründe ise toplam istihdam oranı %53.7 olup bu oran kadınlarda %55.4, erkeklerde ise %53 olmaktadır (TÜİK, 2017a). 2014 yılından önce üretilen göstergeler kır ve kent ayrımında verilebilmekteydi. 2014 yılından itibaren ise yeni idari bölünüşten dolayı kır ve kent ayrımında herhangi bir gösterge verilememektedir.

Belli mesleklerde çalışan kadın sayısı hala düşüktür ve kadınlar genellikle yükselme şansı sınırlı olan, ev kadınlığı ile uyuşabilen ve düşük gelirli geleneksel mesleklerde çalışmaktadırlar (Kuzgun, 2000). Ankete katılan bireylere erkeğin mi yoksa kadının mı kariyeri önemli diye soru sorulmuş verilen cevaplarla Çizelge 5.17 oluşturulmuştur.

Çizelge 5.17. Bireylere göre ailede kimin kariyerinin önemli olduğunun dağılımı

Kariyer durumları	Erkek		Kadın	
	Sayı	%	Sayı	%
Kadının kariyeri	1	1.5	5	7.5
Erkeğin kariyeri	21	31.3	10	14.9
İkisinin de kariyeri	45	67.2	52	77.6
Toplam	67	100	67	100

Araştırmada erkeklere ailede kimin kariyerinin önemli olduğu sorulduğunda büyük çoğunluğu %67.2 ikisinin de kariyeri önemlidir, bunu %31.3 erkeğin kariyeri, %1.5 kadının kariyeri takip etmektedir.

Araştırmada kadınlara ailede kimin kariyerinin önemli olduğu sorulduğunda büyük çoğunluğu %77.6'sı ikisinin de kariyeri önemlidir, bunu %14.9 erkeğin kariyeri, %7.5 kadının kariyeri takip etmektedir. Araştırmanın sonucu kırsal alanda kadınların ve erkeklerin kariyerinin ikisinin de önemli olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte ankete katılan (%14.9) kadınların erkeğin kariyerinin daha önemli olduğunu belirtmeleri halen geleneksel bir düşüncenin hakim olduğunun göstergesi olarak kabul edilebilir. Ankete katılan bireylere kadının ücretli bir işte çalışması toplum tarafından nasıl karşılanır diye sorulmuş verilen cevaplarla Çizelge 5.18 oluşturulmuştur.

Çizelge 5.18. Kadının ücretli bir işte çalışmasına toplum tarafından bakış açısı

Kadının ücretli bir işte çalışmasına toplum tarafından bakış açısı	Erkek		Kadın	
	Sayı	%	Sayı	%
Ücretli çalışma kadına eğitim, ekonomik, sosyal güvence verir	34	50.7	42	62.7
Topluma daha etkin katılma olanağı getirmektedir	33	49.3	41	61.2
Toplumsal eşitsizlikler çıkmaktadır	32	47.8	22	32.8
Toplumsal değerini artırmaktadır	65	97.1	67	100.0
Toplumsal sorunlar çıkmaktadır	32	47.8	21	31.3
Aile arasında huzursuzluğa sebep olduğu düşünülmektedir	32	47.8	22	32.8

*Birden fazla seçim yapılmıştır.

Erkeklerin %50.7'si ücretli çalışma kadına eğitim, ekonomik, sosyal güvence verir, %49.3'ü topluma daha etkin katılma olanağı getirmektedir, %47.8'i toplumsal eşitsizlikler çıkmaktadır, %97.1'i toplumsal değerini artırmaktadır, %47.8'i toplumsal sorunlar çıkmaktadır, %47.8'i aile arasında huzursuzluğa sebep olduğu düşünülmektedir cevabını vermiştir.

Kadınların %62.7'si ücretli çalışma kadına eğitim, ekonomik, sosyal güvence verir, %61.2'si topluma daha etkin katılma olanağı getirmektedir, %32.8'i toplumsal eşitsizlikler çıkmaktadır, %100.0'ü toplumsal değerini artırmaktadır, %31.3'ü toplumsal sorunlar çıkmaktadır, %32.8'i aile arasında huzursuzluğa sebep olduğu düşünülmektedir cevabını vermiştir.

Araştırmanın sonucu kırsal alanda bireylerin çoğunluğu kadının ücretli bir işte çalışmasını olumlu karşıladığı söylenebilir.

Tarihin ilk evrelerinde kadınların çalışma sahası tarım sektöründe kendilerine ait aile işletmeleri ile kısıtlıyken sanayi devriminin başlaması ile birlikte kadınlar ilk defa ekonomik gelir karşılığında başkasının adına iş yapmaya başlamıştır (Haşit ve Yaşar, 2015). Genel bir şekilde, 2. Dünya savaşında ortaya çıkan işgücü eksikliği sebebi ile kadınların işgücüne dahil olma oranı yükselme göstermiştir. Savaşın ardından ise eğitim, teknoloji, doğumların azalması gibi sosyal ve iktisadi nedenlerle kadınlar artarak işgücüne dahil olmaya başlamışlardır (Kılıç ve Öztürk, 2014). Ankete katılan bireylere kadının ücretli bir işte çalışmasını engelleyen faktörler sorulmuş verilen cevaplarla Çizelge 5.19 oluşturulmuştur.

Çizelge 5.19. Kadının ücretli bir işte çalışmasını engelleyen faktörlerin dağılımı

Kadının ücretli bir işte çalışmasını engelleyen faktörler	Erkek		Kadın	
	Sayı	%	Sayı	%
Sağlık sorunları	33	49.3	39	58.2
İş ortamındaki yaklaşım ve davranış şekilleri	67	100.0	67	100.0
Toplumsal cinsiyet eşitsizliği	25	37.3	26	38.7
Aile ve toplumsal yapı	32	47.8	25	37.3
Düşük eğitim düzeyleri	5	7.5	9	13.4
Yasal düzenlemeler	2	3.0	2	3.0
Sosyal ekonomik faktörler	66	98.5	49	73.1
Yerleşim yeri	64	95.5	59	88.1

*Birden fazla seçim yapılmıştır.

Araştırmada erkeklerin kadının ücretli bir işte çalışmasını engelleyen faktörlerden, %49.3'ü sağlık sorunları, %100.0'ü iş ortamındaki yaklaşım ve davranış şekilleri, %37.3'ü toplumsal cinsiyet eşitsizliği, %47.8'i aile ve toplumsal yapı, %7.5'i düşük eğitim düzeyleri, %3.0'ü yasal düzenlemeler, %98.5'i sosyal ekonomik faktörler, %95.5'i yerleşim yeri cevabını vermiştir.

Araştırmada kadınların kadının ücretli bir işte çalışmasını engelleyen faktörlerden, %58.2'si sağlık sorunları, %100.0'ü iş ortamındaki yaklaşım ve davranış şekilleri, %38.7'si toplumsal cinsiyet eşitsizliği, %37.3'ü aile ve toplumsal yapı, %13.4'ü düşük eğitim düzeyleri, %3.0'ü yasal düzenlemeler, %73.1'i sosyal ekonomik faktörler, %88.1'i yerleşim yeri cevabını vermiştir.

Araştırmanın sonucu kırsal alanda bireylerin kadının ücretli bir işte çalışmasını engelleyen faktörlerin başında iş ortamındaki yaklaşım ve davranış şekilleri ile yerleşim yeri olduğunu göstermektedir. Erkeklerin ve kadınların evlenmeden önce çalışma durumları Çizelge 5.20’de verilmiştir.

Çizelge 5.20. Bireylerin evlenmeden önce çalışma durumlarına göre dağılımı

Evlenmeden önce çalışma durumları	Erkek		Kadın	
	Sayı	%	Sayı	%
Evet	36	70.6	3	5.3
Hayır	15	29.4	54	94.7
Toplam	51	100	57	100

*Evli ve dul bireyler ele alınmıştır.

Erkeklerin büyük çoğunluğu %70.6’sı evlenmeden önce çalışmaktadır, %29.4’ü çalışmamaktadır.

Kadınların %5.3’ü evlenmeden önce çalışmaktadır, büyük çoğunluğu %94.7’si çalışmamaktadır. Erkeklerin ve kadınların evlenmeden önce yaptıkları meslekler Çizelge 5.21’de verilmiştir.

Çizelge 5.21. Bireylerin evlenmeden önce yaptıkları meslek gruplarına göre dağılımı

Evlenmeden önce yaptıkları meslekler	Erkek		Kadın	
	Sayı	%	Sayı	%
Çiftçi	11	30.5	-	-
İmam	1	2.8	-	-
Berber	1	2.8	-	-
Mobilyacı	2	5.6	-	-
Kahveci	1	2.8	-	-
İşçi	20	55.5	-	-
Sekreterlik	-	-	1	33.3
Kur’an kursu hocalığı	-	-	1	33.3
Muhasebe	-	-	1	33.3

Ankete katılan erkeklere evlenmeden önce yaptıkları meslekleri sorulduğunda, %30.5’i çiftçi, %2.8’i imam, %2.8’i berber, %5.6’sı mobilyacı, %2.8’i kahveci, %55.5’i işçi cevabını vermiştir.

Ankete katılan kadınlara evlenmeden önce yaptıkları meslekleri sorulduğunda, %33.3’ü sekreterlik, %33.3’ü Kur’an kursu hocalığı, %33.3’ü muhasebe cevabını vermiştir.

Kadınlar, iş tercihi yaparken ve çalışma kararı verirken evdeki görevlerini aksatmayacak işleri tercih etmektedirler (Ecevit ve ark., 2000). Ankete katılan kadınların evlendikten sonra işten ayrılma nedenleri Çizelge 5.22’de verilmiştir.

Çizelge 5.22. Kadınların evlendikten sonra işten ayrılma nedenlerine göre dağılımı

İşten ayrılış nedenleri	Kadın	
	Sayı	%
Eşinin istememesi	2	3.0
Çocuğunun olması, bakacak kimsenin olmaması	3	4.5
Çevrenin baskısı	1	1.5

*Birden fazla seçim yapılmıştır.

Araştırmada kadınların evlendikten sonra işten ayrılma nedenleri %4.5 çocuğunun olması, bakacak kimsenin olmaması, %3.0 eşinin istememesi, %1.5 çevrenin baskısıdır. Çalışma hayatının evliliğe etkileri sorulmuş ve verilen cevaplarla Çizelge 5.23 oluşturulmuştur.

Çizelge 5.23. Bireylerin çalışma hayatının evliliğe etkileri konusundaki dağılımı

Çalışma hayatının evliliğe etkileri konusunda düşünceler	Erkek		Kadın	
	Sayı	%	Sayı	%
Kendimi ekonomik yönden güvencede hissediyorum	38	56.7	45	67.2
Evin geçimine destek oluyorum	47	70.1	48	71.6
Çocuklarımla kültürel ve eğitim ihtiyaçlarını daha rahat karşılayabiliyoruz	24	35.8	26	38.8
Kendi ailem, eşimin ailesi ve çocuklarımdan saygı görüyorum	32	47.8	36	53.7
Hepsi	14	21.0	20	29.9

*Birden fazla seçim yapılmıştır.

Araştırmaya katılan erkeklerin çalışma hayatının evliliğe etkileri konusunda düşüncelerinin büyük çoğunluğu %70.1 evin geçimine destek oluyorum. Bunu %56.7 kendimi ekonomik yönden güvencede hissediyorum, %47.8 kendi ailem, eşimin ailesi ve çocuklarımdan saygı görüyorum, %35.8 çocuklarımla kültürel ve eğitim ihtiyaçlarını daha rahat karşılayabiliyoruz, %21.0 hepsi takip etmektedir.

Araştırmaya katılan kadınların çalışma hayatının evliliğe etkileri konusunda düşüncelerinin büyük çoğunluğu %71.6 evin geçimine destek oluyorum. Bunu %67.2 kendimi ekonomik yönden güvencede hissediyorum, %53.7 kendi ailem, eşimin ailesi ve çocuklarımdan saygı görüyorum, %38.8 çocuklarımla kültürel ve eğitim ihtiyaçlarını

daha rahat karşılayabiliyoruz, %29.9 hepsi takip etmektedir. Çizelge 5.24’de kadınların çalışırken karşılaştıkları problemler verilmiştir.

Çizelge 5.24. Kadınların çalışırken karşılaştıkları problemlere göre dağılımı

Kadınların karşılaştıkları problemler	Kadın	
	Sayı	%
Eğitim düzeyinin düşük olması	37	55.2
Ekonomik bağımsızlığının olmaması	56	83.6
Çalışma olanaklarının düşük olması	23	34.3
Ücret düşüklüğü	22	32.8
Fikirlerine eşlerinin önem vermemesi	33	49.3
Arazi şartlarının zor olması	42	62.7
İklim şartlarının elverişli olmaması	23	34.3
Hayvan bakımındaki zorluklar	20	29.9
Fiziksel aktiviteyi zorlayan hastalıklar (Bel fıtığı)	49	73.1

*Birden fazla seçim yapılmıştır.

Ankete katılan kadınların çalışırken karşılaştığı problemler, %55.2 eğitim düzeyinin düşük olması, %83.6 ekonomik bağımsızlığının olmaması, %34.3 çalışma olanaklarının düşük olması, %32.8 ücret düşüklüğü, %49.3 fikirlerine eşlerinin önem vermemesi, %62.7 arazi şartlarının zor olması, %34.3 iklim şartlarının elverişli olmaması, %29.9 hayvan bakımındaki zorluklardan ve %73.1 fiziksel aktiviteyi zorlayan hastalıklardır.

Türkiye’de kadınların istihdamda karşılaştığı problemlerin başında emekleri karşılığında düşük ücret almaları gelmektedir. Erkekler ile karşılaştırıldığında önemli ölçüde eşitsizlik olduğu göze çarpmaktadır (Erkek ve Karagöz, 2009). Kadınların tarımsal faaliyetlerde yaptıkları işler Çizelge 5.25’de verilmiştir.

Çizelge 5.25. Kadınların tarımsal faaliyetlerde yaptıkları işlere göre dağılımı

Tarımsal faaliyet türü	Yapılan işler	Kadın	
		Sayı	%
Bitkisel üretim	Toprağı sürme	5	7.5
	Çapalama	63	94.0
	Yabani ot temizliği	64	95.5
	İlaçlama	13	19.4
	Hasat	26	38.8
	Sulama	60	89.6
Hayvansal üretim	Ahır-ağıl temizliği	59	88.1
	Süt sağımı	57	85.1
	Hayvan besleme	56	83.6
	Hayvan otlatma	12	17.9
	Yumurta ve süt ürünlerinin satışı	13	19.4

*Birden fazla seçim yapılmıştır.

Araştırmaya katılan kadınların tarımsal faaliyetlerde yaptıkları işler; %7.5'i toprağı sürme, %94.0'ü çapalama, %95.5'i yabancı ot temizliğı, %19.4'ü ilaçlama, %38.8'i hasat, %89.6'sı sulama, %88.1'i ahır-ağıl temizliğı, %85.1'i süt sağımı, %83.6'sı hayvan besleme, %17.9'u hayvan otlatma, %19.4'ü yumurta ve süt ürünlerinin satışıdır. Kadınlar üretim süreçlerinde aktif olarak katılmakta ve toprağın ekime hazırlanması ve ekim işleri makineleşmiş olsa bile çapalama, sulama ve hasat işlerine katılmaktadır. Yoğunluklu olarak kadınlar bitkisel üretimde yabancı ot temizliğı ve çapalamada iş yüklenirken hayvansal üretimde hayvan bakım ve beslenmesini yapmaktadır. Anket uygulanan bireylere ailede gelirin kullanım alanları sorulmuş ve cevaplarla Çizelge 5.26'da oluşturulmuştur.

Çizelge 5.26. Bireylerin ailede geliri kullanım alanlarına göre dağılımı

Ailede gelirin kullanımı	Erkek		Kadın	
	Sayı	%	Sayı	%
Gıda harcamalarına	67	100.0	67	100.0
Giyim harcamalarına	67	100.0	66	98.5
Çocukların eğitim harcamaları ve harçlık verilmesi	42	62.7	36	53.7
Tasarrufta kullanımı	63	94.0	64	95.5
Hepsi	42	62.7	35	52.2

*Birden fazla seçim yapılmıştır.

Erkeklerin ailede geliri kullanımı, %100.0 gıda harcamalarına, %100.0 giyim harcamalarına, %94.0 tasarrufta kullanımı, %62.7 çocukların eğitim harcamaları ve harçlık verilmesi, %62.7 hepsinde kullanılmaktadır.

Kadınların ailede geliri kullanımı, %100.0 gıda harcamalarına, %98.5 giyim harcamalarına, %95.5 tasarrufta kullanımı, %53.7 çocukların eğitim harcamaları ve harçlık verilmesi, %52.2 hepsinde kullanılmaktadır.

Araştırmada kırsal alanda bireylerin çoğunluğu gelirlerini temel ihtiyaçları olan gıda harcamaları ve giyim harcamalarında kullandıkları görülmektedir. Araştırmada ailede gelirin kullanımına karar veren kişiler Çizelge 5.27'de verilmiştir.

Çizelge 5.27. Bireylerin ailede gelirin kullanımına karar veren kişilerin dağılımı

Ailede gelir kullanımına karar verenler	Erkek		Kadın	
	Sayı	%	Sayı	%
Kadın	0	0	11	16.4
Erkek	25	37.3	13	19.4
Kadın erkek birlikte	42	62.7	43	64.2
Toplam	67	100	67	100
$\chi^2=14.801$ $p=0.00$ $DF=2$ $CC=0.31$ Sonuç= $p<0.05$ düzeyinde anlamlıdır.				

Araştırmada erkeklerin büyük çoğunluğu %62.7 kadın erkek birlikte, %37.3 erkeğin ailede gelir kullanımına karar vermekte olduğunu belirtmiştir.

Araştırmada kadınların büyük çoğunluğu %64.2 kadın erkek birlikte, %19.4 erkeğin, %16.4 kadının ailede gelir kullanımına karar vermekte olduğunu belirtmiştir. Kırsal alanda kadın erkek istişare yoluyla ailede gelir kullanımına karar verdiklerini belirtmişlerdir.

Khi-Kare testine göre, bireylerin cinsiyet bakımından ailedeki gelir kullanımına karar verme durumu arasında bağlantı vardır. Erkekler sadece kadınlara bu hakkı vermemektedir. Geleneksel düşüncenin hakim olduğu görülmektedir. Bağımlılık katsayısı 0.31 bulunmuştur. Bireylerin gelir kullanımına karar vermede büyük çoğunluğun kadın erkek birlikte karar verdikleri tespit edilmiştir. Kadınların gelirlerini kullandıkları yerler Çizelge 5.28’de verilmiştir.

Çizelge 5.28. Kadınların gelirlerini kullandıkları yerlere göre dağılımı

Kadınların gelirlerini kullandıkları yerler	Kadın	
	Sayı	%
Mağaza alışverişinde	66	98.5
Market alışverişinde	65	97.0
Gelirini eşine veya babasına vermekte	14	20.9
Birikim yapmakta	60	89.6
Evin giderlerinde	58	86.6
Çocukların harçlığı ve eğitim giderlerinde	37	55.2

*Birden fazla seçim yapılmıştır.

Ankete katılan kadınların gelirlerini kullandıkları yerler incelendiğinde büyük çoğunluğu %98.5’i mağaza alışverişinde, %97.0’si market alışverişinde, %89.6’sı birikim yapmakta, %86.6’sı evin giderlerinde, %55.2’si çocukların harçlığı ve eğitim giderlerinde, %20.9’u gelirini eşine veya babasına vermektedir.

Kırsal alanda kadınların gelirlerini kullandıkları yerlerin çoğunluğunu kişisel ihtiyaçlarını gidermek ve ileriye dönük eşi ve çocukları ile birlikte daha rahat bir yaşam tarzı için tasarruf amaçlı kullanmakta oldukları görülmektedir. Çizelge 5.29'da kadınların evde yaptıkları işler ve ortalama işlere ayırdıkları saatler verilmiştir.

Çizelge 5.29. Kadınların evde yaptıkları işler ve ortalama işlere ayırdıkları saatlere göre dağılımı

Yapılan iş	Kadın					
	Sayı			%		
	1-3 Saat	3-6 Saat	6-9 Saat+	1-3 Saat	3-6 Saat	6-9 saat+
Ev temizliği	51	17	-	76.1	25.4	-
Çocukların bakımı	20	5	-	29.8	7.5	-
Hayvanların bakımı	15	7	-	22.4	10.5	-
Televizyon izlemek	19	33	14	28.3	49.2	20.9
Tarla bahçe işleri	3	6	23	4.5	9.0	34.3
Yemek bulaşık işleri	62	3	-	92.5	4.5	-
Parası ile başkasının tarlasında çalışmak	-	-	5	-	-	7.5

*Birden fazla seçim yapılmıştır.

Kadınların %76.1'i 1-3 saat arasında, %25.4'ü 3-6 saat arasında ev temizliği yapmaktadır. Kadınların %29.8'i 1-3 saat arasında, %7.5'i 3-6 saat arasında çocukların bakımı ile uğraşmaktadır. Kadınların %22.4'ü 1-3 saat arasında, %10.5'i 3-6 saat arasında hayvanların bakımı ile uğraşmaktadır. Kadınların büyük çoğunluğu %49.2'si 3-6 saat arasında bunu, %28.3'ü 1-3 saat arasında, %20.9'u 6-saat ve üzerinde televizyon izlemek takip etmektedir. Kadınların %34.3'ü 6-9 saat ve üzerinde, %9.0'u 3-6 saat arasında, %4.5'i 1-3 saat arasında tarla bahçe işleri ile uğraşmaktadır. Kadınların %92.5'i 1-3 saat arasında, %4.5'i 3-6 saat arasında yemek bulaşık işleri ile uğraşmaktadır. Kadınların %7.5'i 6-9 saat ve üzerinde parası ile başkasının tarlasında çalışmaktadır.

Kadınlar evin dışında tarımsal iş güçlerini de ev işi olarak belirtmektedir. Hayvan bakımı, tarla bahçe işleri ve tarım işçiliği kadının ev içi asıl görevleri gibi görülmektedir. Türkiye'de kadınların kırsal alanda emek açısından tarımsal üretim faktörleri içerisinde önemli katkıları bulunmaktadır.

2016 yılı aile yapısı araştırmasına göre; erkeklerin boya, badana, onarım, fatura yatırma gibi başlangıcı ve sonu belli olup görünürlüğü fazla olan işleri yaptığı, kadınların ise bulaşık yıkama, çamaşır yıkama, ev temizliği ve ütü yapmak ve yemek pişirme gibi sürekliliği olan ev işlerini yaptığı gözlenmiştir. Evin boya badana işini %80.4 oranında erkekler yaparken, kadınlarda bu oran %19.6'dır. Türkiye genelinde yemek yapma işini %91.2 oranında kadınlar yaparken, erkeklerin yemek yapma oranı %8.8'dir (TÜİK, 2016b).

5.3. Toplumsal Cinsiyet Açısından Kadınlara Yönelik Tutum ve Davranışlar

Toplumsal cinsiyet, erkeklere ve kadınlara toplumsal olarak yüklenen rolleri ve sorumlulukları ifade etmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri toplumdan topluma veya belirli zamanlarda farklılık gösterebilmektedir.

Toplumsal cinsiyet, kadınların ve erkeklerin toplumsal hayata katılma biçimi ve düzeyinde farklılıklar oluşmasına yol açmaktadır. Kadınların erkeklere kıyasla ev işlerinde daha fazla sorumluluk üstlenmesi gibi. Kadınların toplumsal hayatta karşılaştıkları en önemli sorunlar Çizelge 5.30'da verilmiştir.

Çizelge 5.30. Kadınların toplumsal hayatta karşılaştıkları en önemli sorunlar

Kadınların toplumsal hayatta karşılaştıkları en önemli sorunlar	Kadın	
	Sayı	%
Erkek baskınlığı, üstünlüğü	30	44.8
İş konusunda insanların erkeğin yapacağı belli başlı işlerin olup bunların kadının yapamayacağı gibi bir kalıbın hakim olması	28	41.8
Cinsiyet ayrımcılığı	40	59.7
Şiddet ve taciz	22	32.8
Eğitim ve öğretim imkanlarından yeteri kadar yararlanamamak	52	77.6
Yetersiz kadın istihdamı	45	67.2
Hepsi	11	16.4

*Birden fazla seçim yapılmıştır.

Ankete katılan kadınların toplumsal hayatta karşılaştıkları en önemli sorunlar %44.8 erkek baskınlığı, üstünlüğü, %41.8 iş konusunda insanların erkeğin yapacağı belli başlı işlerin olup bunların kadının yapamayacağı gibi bir kalıbın hakim olması, %59.7 cinsiyet ayrımcılığı, %32.8 şiddet ve taciz, %77.6 eğitim ve öğretim imkanlarından yeteri kadar yararlanamamak, %67.2 yetersiz kadın istihdamı, %16.4 hepsidir.

Kırsal alanda kadınların toplumsal hayatta karşılaştıkları en önemli sorunlar köyden kente ulaşım sorunu nedeniyle eğitim ve öğretim imkanlarından yeteri kadar yararlanamamak ile yetersiz kadın istihdamı olduğu söylenebilir.

Erkek toplum içinde pek çok konuda kadının ilerisinde olmuştur. Kadının aile içindeki rolleri yani annelik, eşlik ve ev kadınlığı gibi rollerini yerine getirebilmesinden dolayı bu geri kalmışlığın temel nedenlerindedir. Bütün bu nedenlerden dolayı kadın eğitim, siyaset ve ekonomi gibi alanlarda yetersiz kalmıştır (Külekcı ve Canbay, 2012). Kadınların şiddet görme durumu Çizelge 5.31’de verilmiştir.

Çizelge 5.31. Kadınların şiddet görme durumu

Kadınların şiddet görme durumu	Kadın	
	Sayı	%
Evet	35	52.2
Hayır	32	47.8
Toplam	67	100

Kadınların %52.2’si şiddet görmektedir. Görmeyenlerin oranı %47.8’dir. Araştırmada kırsaldaki kadınlar fiziksel şiddet olmasa bile psikolojik şiddete maruz kaldıkları söylenebilir. Bunlar davranış olarak, bakış, küçümseme, küfür şeklindedir. Kadına yönelik şiddet kadının sağlığını, kadınlıkla ilişkili olarak çocuk sağlığını ve ailedeki diğer kişileri de olumsuz etkileyebilmektedir. Anket uygulanan kadınların fiziksel şiddete maruz kalma durumu sorulmuş ve cevaplarla Çizelge 5.32 oluşturulmuştur.

Çizelge 5.32. Kadınların fiziksel şiddete maruz kalma durumu

Fiziksel şiddete maruz kalma durumu	Kadın	
	Sayı	%
Eşim	8	80.0
Çocuklarım	1	10.0
Aile bireyi ve akrabalarımın olmayan kişiler, komşularım	1	10.0
Toplam	10	100

*Tüm kadınlar bu soruya cevap vermemiştir.

Kadınların büyük çoğunluğu %80.0 eşi tarafından fiziksel şiddete maruz kaldığını belirtirken, bunu %10.0 çocukları, %10.0 aile bireyi ve akrabalarından olmayan kişiler, komşular takip etmektedir. Çevrede şiddete maruz kalan kadın olup olmadığı, gözlemleyip gözlemedikleri sorulmuş ve Çizelge 5.33’de verilmiştir.

Çizelge 5.33. Çevrede şiddete maruz kalan kadın olup olmama durumu

Çevrede şiddete maruz kalan kadın	Kadın	
	Sayı	%
Var	33	49.3
Yok	34	50.7
Toplam	67	100

Ankete katılan kadınların çevrede şiddete maruz kalan kadın var mı sorusuna %49.3'ü var, %50.7'si yok cevabını vermiştir. Kadınların şiddete maruz kalma durumu Çizelge 5.34'de verilmiştir.

Çizelge 5.34. Kadınların şiddete maruz kalma durumu

Kadınların şiddete maruz kalma durumu	Kadın	
	Sayı	%
Aileden, akrabadan, çevreden kaynaklı	28	41.8
Erkek ve kız çocuğu yetiştirirken erkeği rahat kızı kısıtlayarak yetiştirmeden dolayı kadınlardan kaynaklı	20	29.9
Erkeklerden kaynaklı	30	44.8
Maddi yetersizlik nedeniyle doğan problemler	48	71.6
Eğitimsizlikten kaynaklı	41	61.2

*Birden fazla seçim yapılmıştır.

Ankete katılan kadınların şiddete maruz kalma durumunun büyük çoğunluğu %71.6 maddi yetersizlik nedeniyle doğan problemler, bunu %61.2 eğitimsizlikten kaynaklı, %44.8 erkeklerden kaynaklı, %41.8 aileden, akrabadan, çevreden kaynaklı, %29.9 erkek ve kız çocuğu yetiştirirken erkeği rahat kızı kısıtlayarak yetiştirmeden dolayı kadınlardan kaynaklı sebepler takip etmektedir. Araştırmaya katılan bireylerin aile içinde kararlara katılım durumu Çizelge 5.35'de verilmiştir.

Çizelge 5.35. Bireylerin aile içinde kararlara katılım durumu

Aile içinde kararlara katılım	Erkek		Kadın	
	Sayı	%	Sayı	%
Ortak hareket ederiz	44	65.7	60	89.5
Kararları ben alırım, ancak eşime de danışırım	12	17.9	1	1.5
Bütün kararları ben alırım	10	14.9	6	9.0
Ev içi meselelerde eşim karar verir ama diğer kararlara karışmaz	1	1.5	0	0
Toplam	67	100	67	100
$\chi^2=13.769$ $p=0.00$ $DF=3$ $CC=0.30$ $Sonuç=p<0.05$ düzeyinde anlamlıdır.				

Erkeklerin aile içinde kararlara katılım durumunda büyük çoğunluğu %65.7 ortak hareket ederiz, bunu %17.9 kararları ben alırım ancak eşime de danışırım, %14.9 bütün

kararları ben alırım, %1.5 ev içi meselelerde eşim karar verir ama diğer kararlara karışmaz takip etmektedir.

Kadınların aile içinde kararlara katılım durumunda büyük çoğunluğu %89.5 ortak hareket ederiz, bunu %9.0 bütün kararları ben alırım, %1.5 kararları ben alırım ancak, eşime de danışırım takip etmektedir.

Araştırma sonucunda kırsal alanda bireylerin aile içinde kararlara katılımında çoğunlukla ortak hareket ettikleri gözlenmektedir.

Khi-Kare testine göre, cinsiyet bakımından aile içi kararlara katılım farklılık göstermektedir. Bağımlılık katsayısı 0.30 bulunmuştur. Özellikle bireylerin aile içinde kararlara katılımında ortak hareket ettikleri gözlemlenmiştir. Kadın sorunlarını çözmek için en çok öncelik verilmesi gereken konular Çizelge 5.36'de verilmiştir.

Çizelge 5.36. Kadın sorunlarını çözmek için en çok öncelik verilmesi gereken konuların dağılımı

Kadın sorunlarını çözmek için en çok öncelik verilmesi gereken konular	Kadın	
	Sayı	%
Kadın erkek ayrımcılığının önlenmesi	35	52.2
Kadınların ve erkeklerin erkek çocuk yetiştirme konusunda daha saygılı, anlayışlı olarak yetiştirmeleri	31	46.3
Eğitimde fırsat eşitliğine önem verilmesi	48	71.6
Kadın istihdamının artırılması	37	52.2
Hepsi	17	25.4

*Birden fazla seçim yapılmıştır.

Ankete katılan kadınlara kadın sorunlarını çözmek için en çok öncelik verilmesi gereken konular sorulduğunda %52.2'si kadın erkek ayrımcılığının önlenmesi, %46.3'ü kadınların ve erkeklerin erkek çocuk yetiştirme konusunda daha saygılı, anlayışlı olarak yetiştirmeleri, %71.6'sı eğitimde fırsat eşitliğine önem verilmesi, %52.2'si kadın istihdamının artırılması, %25.4'ü hepsi cevabını vermiştir.

Kırsal alanda kadın sorunlarını çözmek için öncelikli olarak eğitimde fırsat eşitliğine önem verilmesi ve kadın erkek ayrımcılığının önlenmesi gerektiği söylenebilir. Ankete

katılan bireylere mutlu olma durumları sorulmuş verilen cevaplarla Çizelge 5.37 oluşturulmuştur.

Çizelge 5.37. Bireylerin mutlu olma durumu

Mutlu olma durumu	Erkek		Kadın	
	Sayı	%	Sayı	%
Çok mutsuz	1	1.5	1	1.5
Mutsuz	2	3.0	3	4.5
Orta	24	35.8	26	38.8
Mutlu	20	29.9	22	32.8
Çok mutlu	20	29.9	15	22.4
Toplam	67	100	67	100

Ankete katılan erkeklerin %1.5’u çok mutsuz, %3.0’ü mutsuz, %35.8’i orta, %29.9’u mutlu, %29.9’u çok mutludur.

Ankete katılan kadınların %1.5’i çok mutsuz, %4.5’i mutsuz, %38.8’i orta, %32.8’i mutlu, %22.4’ü çok mutludur.

2017 yılında TÜİK araştırmalarına göre mutlu olduğunu beyan eden bireylerin oranı %58 iken 2018 yılında %53.4 olmuştur. Mutsuz olduğunu beyan eden bireylerin oranı ise %11.1’den, %12.1’e yükselmiştir. Kadınlarda mutluluk oranı 2017 yılında %62.4 iken 2018 yılında %57’ye, erkeklerde bu oran %53.6’dan %49.6’ya düşmüştür. Evli bireylerin, evli olmayanlara göre daha mutlu olduğu görülmektedir. Mutluluk düzeyi cinsiyete göre incelendiğinde; evli kadınların %65.2’sinin, evli erkeklerin ise %55.7’sinin mutludur (TÜİK, 2018d).

Araştırmada kırsal alandaki bireyler için büyük çoğunluğunun orta, mutlu, çok mutlu oldukları söylenebilir. Evde aile reisinin erkek olma durumu Çizelge 5.38’de verilmiştir.

Çizelge 5.38. Evde aile reisinin erkek olma durumu

Evde aile reisinin erkek olma durumu	Erkek		Kadın	
	Sayı	%	Sayı	%
Evet	67	100	60	89.5
Hayır	0	0	6	9.0
Kararsızım	0	0	1	1.5
Toplam	67	100	67	100
$\chi^2=7.386$ $p=0.02$ $DF=2$ $CC=0.22$ Sonuç= $p<0.05$ düzeyinde anlamlıdır.				

Araştırmada erkeklerin %100'ü evde aile reisi erkek olmalıdır cevabını vermiştir.

Araştırmada kadınların %89.5'i evde aile reisi erkek olmalıdır, %9.0'u evde aile reisi erkek olmamalıdır, %1.5'i kararsız olduğunu belirtmiştir.

Khi-Kare testine göre cinsiyet bakımından evde aile reisinin erkek olması düşüncesi arasında bağlantı vardır. Bağımlılık katsayısı 0.22 bulunmuştur. Bireylerin evde aile reisinin erkek olma durumuna daha fazla katıldıkları belirlenmiştir. Ancak kadınlarda bu durum biraz daha düşük gözlenmiştir. Evde aile reisi erkek olmalı evet ise nedenleri Çizelge 5.39'da verilmiştir.

Çizelge 5.39. Evde aile reisi erkek olmalı evet ise nedenlerinin dağılımı

Aile reisinin erkek olmalı evet ise nedenleri	Erkek		Kadın	
	Sayı	%	Sayı	%
Aile reisi bir evde yöneticidir	29	43.3	8	11.9
Çoluk çocuğuna sahip çıkmak için	5	7.5	3	4.5
Aile reisi olursa tek bir kişiden söz hakkı biter, her kafadan bir ses çıkıp kargaşa olmaz	67	100	50	74.6
Bir evde birlik, beraberlik ve güven için	39	58.2	45	67.2
Çocukların terbiyesi ve iyi bir yerlere gelebilmesi için	5	7.5	7	10.5
Evin düzenli ve disiplinli yönetilmesi için	62	92.5	59	88.1

*Birden fazla seçim yapılmıştır.

Erkeklerin %43.3'ü aile reisi bir evde yöneticidir, %7.5'i çoluk çocuğuna sahip çıkmak için, %100'ü aile reisi olursa tek bir kişiden söz hakkı biter, her kafadan bir ses çıkıp kargaşa olmaz, %58.2'si bir evde birlik, beraberlik ve güven için aile reisi olmalıdır, %7.5'i çocukların terbiyesi ve iyi bir yerlere gelebilmesi için, %92.5'i evin düzenli ve disiplinli yönetilmesi için evde aile reisi erkek olmalı cevabını vermiştir. Kırsal alanda erkekler aile reisinin erkek olmasını erkeğin kadına göre baskın karakter olup evde otoriteyi daha iyi sağlayacağı düşüncesidir.

Kadınların %11.9'u aile reisi bir evde yöneticidir, %4.5'i çoluk çocuğuna sahip çıkmak için, %74.6'sı aile reisi olursa tek bir kişiden söz hakkı biter, her kafadan bir ses çıkıp kargaşa olmaz, %67.2'si bir evde birlik, beraberlik ve güven için aile reisi olmalıdır, %10.5'i çocukların terbiyesi ve iyi bir yerlere gelebilmesi için, %88.1'i evin düzenli ve disiplinli yönetilmesi için evde aile reisi erkek olmalı cevabını vermiştir. Evde aile reisi

erkek olmamalı diye cevap verenler yalnızca kadınlardır. Bu nedenle kadınlara bu soru yöneltilmiş ve cevaplar Çizelge 5.40’da verilmiştir.

Çizelge 5.40. Evde aile reisi erkek olmamalı ise nedenlerinin dağılımı

Aile reisi erkek olmamalı ise nedenleri	Kadın	
	Sayı	%
Kadınlarda karar vermeli	5	7.5
Kadınların da söz hakkı olmalı	8	12.0
Kendimi boşlukta hissetmemem gerek, ben de evi yönetebilmeliyim	5	7.5

*Birden fazla seçim yapılmıştır.

Kadınların %7.5’i kadınlarda karar vermeli, %12.0’si kadınlarında söz hakkı olmalı, %7.5’i kendimi boşlukta hissetmemem gerek, ben de evi yönetebilmeliyim diyerek evde aile reisi erkek olmamalıdır görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırmada kırsal alanda kadınlara evde aile reisi olgusu sorulduğunda kadınlar sadece erkeğin değil kadının da aile reisi olabileceğini savunmaktadırlar. Ancak bu savunma oranı da düşük kalmaktadır. Ankete katılan bireylere bir kadın eşi eve gelmeden evde olmalı mı ve yemekleri hazırlamalı mı diye sorulup verilen cevaplarla Çizelge 5.41 oluşturulmuştur.

Çizelge 5.41. Bir kadın eşi eve gelmeden evde olmalı ve yemekleri hazırlama durumu

Bir kadın eşi eve gelmeden evde olmalı ve yemekleri hazırlama durumu	Erkek		Kadın	
	Sayı	%	Sayı	%
Evet	64	95.5	57	85.1
Hayır	3	4.5	9	13.4
Kararsızım	0	0	1	1.5
Toplam	67	100	67	100
$\chi^2=4.405$ $p=0.11$ $DF=2$ Sonuç=$p>0.10$ düzeyinde anlamsızdır.				

Araştırmada erkeklerin %95.5’i evet, %4.5’i hayır cevabını vermiştir.

Araştırmada kadınların %85.1’i evet, %13.4’ü hayır, %1.5’i kararsızım cevabını vermiştir.

Khi-Kare testine göre cinsiyetler arasında bir kadın eşi eve gelmeden evde olması ve yemekleri hazırlama düşüncesi bakımından farklılık bulunmamaktadır.

Kırsal alanda erkek ve kadın tarafından yemek yapmak kadının temel görevi gibi görülmektedir. Kadın eşi ile birlikte tarlada bahçede de çalışsa eve geldiğinde ortalığı

toparlayıp, temizlik, mutfak işleri, çocukları ile yine kadın ilgilenmektedir. Kadın eşine ev dışında yardımcı olsa da erkek eşine evde yardımcı olmamaktadır.

Kadınlar, sadece bakım gereksinimlerini kendi başına karşılayamayan çocuk, yaşlı ve hastaların değil, aynı zamanda öz bakımını yapabilecek durumda olan kocaların bakım ihtiyacını da karşılamaktadırlar. Erkeklerin temizlik gereksinimleri, duygusal ihtiyaçları ve beslenme gibi ihtiyaçlarına da cevap vermektedirler (Korkmaz ve Korkut, 2012). Ankete katılan kadınlara kadının savunulmalı mı ya da başka biri tarafından korunmalı mı diye sorulup verilen cevaplarla Çizelge 5.42 oluşturulmuştur.

Çizelge 5.42. Kadının savunulması ya da başka biri tarafından korunma durumu

Kadının savunulması ya da başka biri tarafından korunma durumu	Kadın	
	Sayı	%
Evet	52	77.6
Hayır	12	17.9
Kararsızım	3	4.5
Toplam	67	100

Kadınların %77.6'sı evet, %17.9'u hayır, %4.5'i kararsızım cevabını vermiştir.

Araştırmada kırsal alanda kadının savunulması ya da biri tarafından korunması gerektiği düşüncesinin halen sürdüğü söylenebilir. Kadının korunmasını gerekli görmeme durumu Çizelge 5.43'de verilmiştir.

Çizelge 5.43. Kadının korunmasını gerekli görmeme durumu

Kadının korunmasını gerekli görmeme durumu	Kadın	
	Sayı	%
Kadın kendini savunmalı	10	14.9
Erkek her zaman yanımızda olamaz	6	9.0
Kadın kendi ayakları üstünde durmalı	9	13.4

*Birden fazla seçim yapılmıştır.

Araştırmada kadınların %14.9 kadın kendini savunmalı, %9.0 erkek her zaman yanımızda olamaz, %13.4 kadın kendi ayakları üstünde durmalıdır şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir.

Kırsal alanda kadınlar her zaman eşlerinin yanlarında olamayacağını ölüm hali, evliliğin biteceği gibi bir takım nedenlerden dolayı sürekli birilerine bağlı olunmaması gerektiği

kadının kendi ayakları üstünde durması gerektiğini belirtmiştir. Anket uygulanan bireylerde ev hanımlarının çalışan kadınlara göre çocuklarına daha iyi bakıp bakmama durumu sorulmuş ve cevaplarla Çizelge 5.44 oluşturulmuştur.

Çizelge 5.44. Ev hanımlarının çalışan kadınlara göre çocuklarına daha iyi bakıp bakmama durumu

Ev hanımlarının çalışan kadınlara göre çocuklarına daha iyi bakıp bakmama durumu	Erkek		Kadın	
	Sayı	%	Sayı	%
Ev hanımları daha iyi bakıyor	63	94.0	60	89.6
Ev hanımları daha iyi bakmıyor	4	6.0	7	10.4
Toplam	67	100	67	100
$\chi^2=0.891$ $p=0.34$ $DF=1$ Sonuç=$p>0.10$ düzeyinde anlamsızdır.				

Erkeklerin %94.0'ü ev hanımları daha iyi bakıyor, %6.0'sı ev hanımları daha iyi bakmıyor cevabını vermiştir.

Kadınların %89.6'sı ev hanımları daha iyi bakıyor, %10.4'ü ev hanımları daha iyi bakmıyor cevabını vermiştir.

Yapılan Khi-Kare testine göre, cinsiyet bakımından çocuklara ev hanımlarının daha iyi bakma durumu istatistiksel olarak da anlamsız bulunmuştur. Her iki cinsiyetin aynı düşündükleri çizelgeden de görülmektedir.

Kadınlar, iş hayatındaki ve evdeki sorumluluklarını uyumlu hale getirmeye çalışırken yaşadıkları sorunlar onları çalışma hayatından uzaklaştırmaktadır. Geleneksel anlayışa ve ataerkil aile yapısına göre kadının temel ve birincil görevi annelik yani çocuk bakımındır. Türkiye'de gündüz bakımevi veya kreş gibi sosyal destek kurumlarının yeterli olmaması, ya da annelerin çocuklarını bırakabileceği dost, akraba, eş gibi bir yer bulamaması çalışan kadınları iş hayatından uzaklaştırmaktadır. Birçok kadına verilen ücretin, çocuk bakımını karşılayamaması kadınların zorunlu olarak ev kadınlığında kalmalarına sebep olmaktadır (Kızılgöl, 2012). Araştırmada kırsal alandaki bireyler ev hanımlarının çocuklarına daha iyi baktığını, ilgilendiğini, gelişim açısından bunun çok önemli olduğunu çalışan annenin çocuğuna çok fazla zaman ayıramayacağını belirtmektedirler.

Anket uygulanan bireylere çocuk sahibi olmak isterseniz cinsiyet tercihiniz nedir şeklinde soru sorulmuş ve verilen cevaplarla Çizelge 5.45 oluşturulmuştur.

Çizelge 5.45. Çocuk sahibi olmak isterseniz cinsiyet tercih durumu

Çocuk sahibi olmak isterseniz cinsiyet tercihiniz	Erkek		Kadın	
	Sayı	%	Sayı	%
Kız	5	7.5	6	9.0
Erkek	10	14.9	2	2.9
Fark etmez	52	77.6	59	88.1
Toplam	67	100	67	100

Araştırmada erkeklerin %7.5'i kız, %14.9'u erkek, %77.6'sı fark etmez cevabını vermiştir.

Araştırmada kadınların %9.0'u kız, %2.9'u erkek, %88.1'i fark etmez cevabını vermiştir.

Bu sonuca göre erkek bireylerin erkek çocuk tercihi daha fazladır.

Kırsal alanlarda, kız çocuklarının eğitim kuruluşlarından ve eğitim imkanlarından yararlanma yönünden, erkek çocuklara göre, daha az şansa sahip oldukları söylenebilir. Tarımla uğraşan toplumlarda, işgücü bakımından, erkek çocuğun makbul olması ve birtakım ataerkil özelliklerin geçerliliğini sürdürmesi sebebiyle erkek çocuğun ya da erkeklerin gördüğü saygınlık daha fazladır. Kız çocuğun evlenip evden ayrılacakları, erkek çocukların ise, soyun devamını ve ailenin geçimini sağlayacağı konusundaki düşüncelerin etkisiyle, erkek çocuğa genellikle geleceğin teminatı olarak bakılmaktadır (Sevim, 2001).

5.4. Bireylerin Kadınların Çalışması ve Cinsiyet Rollerine Yönelik Algılarının Belirlenmesi

Toplumsal cinsiyetin şekillendirdiği sorumluluk ve konumlara ilişkin yer edinmiş ataerkil kültürel değerler, kadınların ev dışında çalışmasını uygun bulmamaktadır. Toplumsal cinsiyete dayalı işbölümüne göre “geçim sağlama” görev ve sorumluluğu erkeğindir. Kadının ev dışında çalışması, erkeğin “geçim sağlama” görev ve

sorumluluğunu yerine getiremediği anlamına gelmekte; erkek kendisini tehdit altında hissetmekte ve saygınlığını yitirmekten çekinmektedir. Ev dışında çalışmasına olumsuz bakılan, ataerkil değerlerin hakim olduğu toplumlarda, yaşam koşulları kötüleşen ailelerde kadınlar, bu değerleri zorlamadan ve karşı çıkmadan, toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde, ev eksenli çalışmayla istihdama katılmaktadırlar. Bu çalışma şekli ile kadınlar, ev içi sorumluluklarını aksatmadan ücretli çalışarak haneye katkıda bulunmaktadırlar (Beneria ve Floro, 2004; Leonard, 2001; Tomei, 2000).

Kadınların çalışmasına yönelik tutum ve cinsiyet rollerini belirlemek için 5’li Likert Ölçeğine göre sorulan soruları değerlendirmeleri istenmiştir. Tutumları tanımlamak için Likert Ölçeğinde ‘kesinlikle katılıyorum’ ve ‘katılıyorum’ seçenekleri analizde “katılıyor”; ‘kararsızım’, ‘katılmıyorum’, ‘kesinlikle katılmıyorum’ seçenekleri de “katılmıyor” şeklinde kodlanmıştır.

Erkeklerin kadınların çalışması ve cinsiyet rolleri konusundaki algıları Çizelge 5.46’da verilmiştir.

Çizelge 5.46. Erkeklerin kadınların çalışması ve cinsiyet rolleri konusundaki algılarına ilişkin dağılımı

Algılar	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Ortalama Puan
	1	2	3	4	5	-
	%	%	%	%	%	-
1. İyi nesiller yetiştirebilmek için, kadının çocuğuna bakması gerekir.	31.3	67.2	0	1.5	0	1.7
2. Kadınlar iş hayatındaki engeller ve güçlüklerle baş edebilirler.	0	25.4	10.4	61.2	3.0	3.4
3. Kadınların çalışma hayatına girmesi, erkekler arasında işsizliğe yol açacağı için sakıncalıdır ve erkekler kendinden fazla maaş alan üstün kadın evde istememektedir.	1.5	52.2	6.0	37.3	3.0	2.9
4. Kocasını eve bakabilecek ve ihtiyaçlarını karşılayabilecek durumda olsa bile kadının çalışması gerektiğine inanıyorum.	3.0	31.3	0	58.2	7.5	3.4
5. Kadına çalışma hakkı vermek, ona yeteneklerini geliştirme olanağı vermek demektir.	4.4	62.7	7.5	23.9	1.5	2.6
6. Ailenin geçimini sağlamak erkeğin sorumluluğudur.	38.8	47.8	0	13.4	0	1.9
7. Evde kadın tarafından gerçekleştirilecek belli faaliyetler vardır. (ev işleri, giyim, beslenme vb.)	11.9	70.2	3.0	14.9	0	2.2
8. Kadınların iş hayatında bulunmaları nedeniyle üzerlerinde toplumsal bir baskı olmaktadır.	6.0	77.6	3.0	13.4	0	2.2
9. Kadının çalışıyor olması aile içi şiddete engel değildir.	6.0	77.6	1.5	13.4	1.5	2.3
10. Çalışma yaşamında cinsiyet ayrımı yapılmaktadır.	6.0	74.6	3.0	16.4	0	2.3
11. Çalışan kadın daha özgürdür.	23.7	67.3	3.0	6.0	0	1.9
12. Kadınlar, erkekler tarafından her zaman korunmalıdır.	19.4	79.1	0	1.5	0	1.8
13. Erkek, her zaman evin reisi olmalıdır.	17.9	79.1	0	3.0	0	1.9

İyi nesiller yetiştirebilmek için, kadının çocuğuna bakması gerekir düşüncesine erkeklerin %31.3'ü kesinlikle katılıyorum, %67.2'si katılıyorum, %1.5'i katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Erkeklerin çoğunluğu iyi nesiller yetiştirebilmek için, kadının çocuğuna bakması gerekir düşüncesine katılmaktadır.

Erkeklerin %25.4'ü kadınlar iş hayatındaki engeller ve güçlüklerle baş edebilir düşüncesine katılıyorum, %10.4'ü kararsızım, %61.2'si katılmıyorum, %3.0'ü kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Kırsal alanda erkekler, kadınların iş hayatındaki engeller ve güçlüklerle baş edebilecekleri düşüncesine katılmamaktadır.

Kadınların çalışma hayatına girmesi, erkekler arasında işsizliğe yol açacağı için sakıncalıdır ve erkekler kendinden fazla maaş alan üstün kadın evde istememektedir

düşüncesine erkeklerin %1.5'i kesinlikle katılıyorum, %52.2'si katılıyorum, %6.0'sı kararsızım, %37.3'ü katılmıyorum, %3.0'ü kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Erkeklerin çoğunluğu kadınların çalışma hayatına girmesini istememektedirler.

Kocasını eve bakabilecek ve ihtiyaçlarını karşılayabilecek durumda olsa bile kadının çalışması gerektiğine inanıyorum düşüncesine erkeklerin %3.0'ü kesinlikle katılıyorum, %31.3'ü katılıyorum, %58.2'si katılmıyorum, %7.5'i kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Kırsalda erkekler, kadınların eşlerinin durumu iyi olduğunda kadınların çalışmasını uygun görmemektedirler.

Kadına çalışma hakkı vermek, ona yeteneklerini geliştirme olanağı vermek demektir düşüncesine erkeklerin %4.4'ü kesinlikle katılıyorum, %62.7'si katılıyorum, %7.5'i kararsızım, %23.9'u katılmıyorum, %1.5'i kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Erkeklerin %38.8'i ailenin geçimini sağlamak erkeğin sorumluluğudur düşüncesine kesinlikle katılıyorum, %47.8'i katılıyorum, %13.4'ü katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Kırsal alanda erkeklerin büyük çoğunluğu ailenin geçimini sağlamak erkeğin sorumluluğudur düşüncesine katılmaktadır.

Erkeklerin %11.9'u evde kadın tarafından gerçekleştirilecek belli faaliyetler vardır düşüncesine kesinlikle katılıyorum, %70.2'si katılıyorum, %3.0'ü kararsızım, %14.9'u katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Kırsal alanda erkekler belli işlerin kadınlar tarafından yapılacağına katılmaktadır.

Erkeklerin %6.0'sı kadınların iş hayatında bulunmaları nedeniyle üzerlerinde toplumsal bir baskı olmaktadır düşüncesine kesinlikle katılıyorum, %77.6'sı katılıyorum, %3.0'ü kararsızım, %13.4'ü katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Erkeklerin çoğunluğu kadınların iş hayatında bulunması nedeniyle üzerlerinde toplumsal bir baskı olmaktadır görüşüne katılmaktadır.

Erkeklerin %6.0'sı kadının çalışıyor olması aile içi şiddete engel değildir düşüncesine kesinlikle katılıyorum, %77.6'sı katılıyorum, %1.5'i kararsızım, %13.4'ü katılmıyorum, %1.5'i kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Erkeklerin %6.0'sı çalışma yaşamında cinsiyet ayrımı yapılmaktadır düşüncesine kesinlikle katılıyorum, %74.6'sı katılıyorum, %3.0'ü kararsızım, %16.4'ü katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Araştırmada erkeklerin büyük çoğunluğu çalışma yaşamında cinsiyet ayrımı yapılmaktadır görüşüne katılmaktadır.

Erkeklerin %23.7'si çalışan kadın daha özgürdür düşüncesine kesinlikle katılıyorum, %63.7'si katılıyorum, %3.0'ü kararsızım, %6.0'sı katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Erkekler çalışan kadın daha özgürdür düşüncesine katılmaktadır.

Erkeklerin %19.4'ü kadınlar, erkekler tarafından her zaman korunmalıdır düşüncesine kesinlikle katılıyorum, %79.1'i katılıyorum, %1.5'i katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Erkeklerin çoğunluğu kadınlar, erkekler tarafından her zaman korunmalıdır düşüncesine katılmaktadır.

Erkeklerin %17.9'u erkek, her zaman evin reisi olmalıdır düşüncesine kesinlikle katılıyorum, %79.1'i katılıyorum, %3.0'ü katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Erkeklerin büyük çoğunluğu erkek, her zaman evin reisi olmalıdır düşüncesine katılmaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde; yargılara katılım düzeyi dikkate alındığında, ortalama puana göre, erkekler kadınların çalışması konusundaki düşüncelere katılmama yönünde görüş bildirmişlerdir. Kadınlar iş hayatındaki engeller ve güçlüklerle baş edebilirler (3.4 puan). Kocasını eve bakabilecek ve ihtiyaçlarını karşılayabilecek durumda olsa bile kadının çalışması gerektiğine inanıyorum (3.4 puan) algıları bunu doğrular niteliktedir. Toplumsal cinsiyete yönelik yargılarda ise erkekler genellikle katılım yönünde görüş bildirmişlerdir. Kadınların çalışma hayatına girmesi, erkekler arasında işsizliğe yol açacağı için sakıncalıdır ve erkekler kendinden fazla maaş alan üstün kadın evde istememektedir (2.9 puan). Kadına çalışma hakkı vermek, ona yeteneklerini

geliştirme olanağı vermek demektir (2.6 puan). Kadının çalışıyor olması aile içi şiddete engel değildir (2.3 puan). Çalışma yaşamında cinsiyet ayrımı yapılmaktadır (2.3 puan). Evde kadın tarafından gerçekleştirilecek belli faaliyetler vardır (2.2 puan). Kadınların iş hayatında bulunmaları nedeniyle üzerlerinde toplumsal bir baskı olmaktadır (2.2 puan). Ailenin geçimini sağlamak erkeğin sorumluluğudur (1.9 puan). Çalışan kadın daha özgürdür (1.9 puan). Erkek her zaman evin reisi olmalıdır (1.9 puan). Kadınlar, erkekler tarafından her zaman korunmalıdır (1.8 puan). İyi nesiller yetiştirebilmek için, kadının çocuğuna bakması gerekir (1.7 puan) algıları bunu doğrular niteliktedir. Bu sonuçlara bakıldığında erkek kadının çalışmasına olumsuz bakmakta kadını daha güçsüz görmektedir.

Toplumsal cinsiyet ile ilgili algılar ise kadını hala geleneksel düşünce ile değerlendirme şeklinde olup kadının erkeğe göre pasif kalması yönündedir.

Kadınların kadının çalışması ve cinsiyet rolleri konusundaki algıları Çizelge 5.47'de verilmiştir.

Çizelge 5.47. Kadınların kadının çalışması ve cinsiyet rolleri konusundaki algılarına ilişkin dağılımı

Algılar	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Ortalama Puan
	1	2	3	4	5	-
	%	%	%	%	%	-
1. İyi nesiller yetiştirebilmek için, kadının çocuğuna bakması gerekir.	16.4	83.6	0	0	0	1.8
2. Kadınlar iş hayatındaki engeller ve güçlüklerle baş edebilirler.	10.4	76.1	6.0	7.5	0	2.1
3. Kadınların çalışma hayatına girmesi, erkekler arasında işsizliğe yol açacağı için sakıncalıdır ve erkekler kendinden fazla maaş alan üstün kadın evde istememektedir.	9.0	67.1	0	22.4	1.5	2.4
4. Kocasını eve bakabilecek ve ihtiyaçlarını karşılayabilecek durumda olsa bile kadının çalışması gerektiğine inanıyorum.	7.5	62.7	0	29.8	0	2.5
5. Kadına çalışma hakkı vermek, ona yeteneklerini geliştirme olanağı vermek demektir.	19.4	73.1	6.0	1.5	0	1.9
6. Ailenin geçimini sağlamak erkeğin sorumluluğudur.	23.9	53.7	0	19.4	3.0	2.2
7. Evde kadın tarafından gerçekleştirilecek belli faaliyetler vardır. (ev işleri, giyim, beslenme vb.)	7.5	77.6	1.5	10.4	3.0	2.2
8. Kadınların iş hayatında bulunmaları nedeniyle üzerlerinde toplumsal bir baskı olmaktadır.	4.5	76.1	4.5	13.4	1.5	2.3
9. Kadının çalışıyor olması aile içi şiddete engel değildir.	4.5	80.5	3.0	9.0	3.0	2.3
10. Çalışma yaşamında cinsiyet ayrımı yapılmaktadır.	6.0	65.7	4.5	20.8	3.0	2.5
11. Çalışan kadın daha özgürdür.	22.4	68.6	1.5	7.5	0	1.9
12. Kadınlar, erkekler tarafından her zaman korunmalıdır.	22.4	67.1	0	9.0	1.5	1.9
13. Erkek, her zaman evin reisi olmalıdır.	4.5	85.0	1.5	7.5	1.5	2.2

Kadınların %16.4'ü iyi nesiller yetiştirebilmek için, kadının çocuğuna bakması gerekir düşüncesine kesinlikle katılıyorum, %83.6'sını katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Araştırmada kadınların hepsi iyi nesiller yetiştirebilmek için, kadının çocuğuna bakması gerekir düşüncesine katılmaktadır.

Kadınlar iş hayatındaki engeller ve güçlüklerle baş edebilirler düşüncesine kadınların %10.4'ü kesinlikle katılıyorum, %76.1'i katılıyorum, %6.0'sını kararsızım, %7.5'i katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Araştırmada kırsal alanda kadınların büyük çoğunluğu kadınlar iş hayatındaki engeller ve güçlüklerle baş edebilirler düşüncesine katılmaktadır.

Kadınların çalışma hayatına girmesi, erkekler arasında işsizliğe yol açacağı için sakıncalıdır ve erkekler kendinden fazla maaş alan üstün kadın evde istememektedir düşüncesine kadınların %9.0'u kesinlikle katılıyorum, %67.1'i katılıyorum, %22.4'ü katılmıyorum, %1.5'i kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Kadınların %7.5'i kocası eve bakabilecek ve ihtiyaçlarını karşılayabilecek durumda olsa bile kadının çalışması gerektiğine inanıyorum düşüncesine kesinlikle katılıyorum, %62.7'si katılıyorum, %29.8'i katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Kırsal alanda kadınların çoğunluğu kocasının durumu iyi olsa bile kadının çalışması gerektiğini düşünmektedir.

Kadınların %19.4'ü kadına çalışma hakkı vermek, ona yeteneklerini geliştirme olanağı vermek demektir düşüncesine kesinlikle katılıyorum, %73.1'i katılıyorum, %6.0'sı kararsızım, %1.5'i katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Kırsal alanda kadınların büyük çoğunluğu kadına çalışma hakkı vermek, ona yeteneklerini geliştirme olanağı vermek demektir düşüncesine katılmaktadır.

Kadınların %23.9'u ailenin geçimini sağlamak erkeğin sorumluluğudur kesinlikle katılıyorum, %53.7'si katılıyorum, %19.4'ü katılmıyorum, %3.0'ü kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Araştırmada kadınların büyük çoğunluğu ailenin geçimini sağlamak erkeğin sorumluluğudur düşüncesine katılmaktadır.

Kadınların %7.5'i evde kadın tarafından gerçekleştirilecek belli faaliyetler vardır düşüncesine kesinlikle katılıyorum, %77.6'sı katılıyorum, %1.5'i kararsızım, %10.4'ü katılmıyorum, %3.0'ü kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Kırsal alanda kadınlar evde kadın tarafından gerçekleştirilecek belli faaliyetler vardır düşüncesine katılmaktadır.

Kadınların %4.5'i kadınlar iş hayatında bulunmaları nedeniyle üzerlerinde toplumsal bir baskı olmaktadır düşüncesine kesinlikle katılıyorum, %76.1'i katılıyorum, %4.5'i kararsızım, %13.4'ü katılmıyorum, %1.5'i kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap

vermişlerdir. Kadınların çoğunluğu kadınların iş hayatında bulunmaları nedeniyle üzerlerinde toplumsal bir baskı olmaktadır görüşüne katılmaktadır.

Kadınların %4.5'i kadının çalışıyor olması aile içi şiddete engel değildir düşüncesine kesinlikle katılıyorum, %80.5'i katılıyorum, %3.0'ü kararsızım, %9.0'u katılmıyorum, %3,0'ü kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Çalışma yaşamında cinsiyet ayrımı yapılmaktadır düşüncesine kadınların %6.0'sı kesinlikle katılıyorum, %65.7'si katılıyorum, %4.5'i kararsızım, %20.8'i katılmıyorum, %3.0'ü kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Araştırmada kadınların çoğunluğu çalışma yaşamında cinsiyet ayrımı yapılmaktadır düşüncesine katılmaktadır.

Kadınların %22.4'ü çalışan kadın daha özgürdür düşüncesine kesinlikle katılıyorum, %68.6'sı katılıyorum, %1.5'i kararsızım, %7.5'i katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Kadınların %22.4'ü kadınlar, erkekler tarafından her zaman korunmalıdır düşüncesine kesinlikle katılıyorum, %67.1'i katılıyorum, %9.0'u katılmıyorum, %1.5'i kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Kadınların %4.5'i erkek, her zaman evin reisi olmalıdır düşüncesine kesinlikle katılıyorum, %85.0'i katılıyorum, %1.5'i kararsızım, %7.5'i katılmıyorum, %1.5'i kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Genel olarak değerlendirildiğinde; yargılara katılım düzeyi dikkate alındığında, ortalama puana göre, kadınlar kadınların çalışması konusunda ve toplumsal cinsiyete yönelik yargılarda katılım yönünde görüş bildirmişlerdir. Kocası eve bakabilecek ve ihtiyaçlarını karşılayabilecek durumda olsa bile kadının çalışması gerektiğine inanıyorum (2.5 puan). Çalışma yaşamında cinsiyet ayrımı yapılmaktadır (2.5 puan). Kadınların çalışma hayatına girmesi, erkekler arasında işsizliğe yol açacağı için sakıncalıdır ve erkekler kendinden fazla maaş alan üstün kadın evde istememektedir (2.4 puan). Kadınların iş hayatında bulunmaları nedeniyle üzerlerinde toplumsal bir

baskı olmaktadır (2.3 puan). Kadının çalışıyor olması aile içi şiddete engel değildir (2.3 puan). Erkek, her zaman evin reisi olmalıdır (2.2 puan). Evde kadın tarafından gerçekleştirilecek belli faaliyetler vardır (2.2 puan). Ailenin geçimini sağlamak erkeğin sorumluluğudur (2.2 puan). Kadınlar iş hayatındaki engeller ve güçlüklerle baş edebilirler (2.1 puan). Kadına çalışma hakkı vermek, ona yeteneklerini geliştirme olanağı vermek demektir (1.9 puan). Çalışan kadın daha özgürdür (1.9 puan). Kadınlar, erkekler tarafından her zaman korunmalıdır (1.9 puan). İyi nesiller yetiştirebilmek için, kadının çocuğuna bakması gerekir (1.8 puan) algıları doğrudur niteliktedir. Kadınlar kadının çalışması gerektiğini düşünmektedir. Toplumsal cinsiyet algısı da erkekler gibi geleneksel düşüncenin kadınlarda da devam ettiğini göstermektedir. Kadının her ne kadar çalışması gerektiğine inansalar da kadının toplum içinde kadına ait rol ve sorumlulukları olduğu ve erkeğe göre daha pasif kalması gerektiğini düşünmektedirler.

5.5. Bireylerin Kadınların Çalışması ve Cinsiyet Rollerini Algılarının Belirlenmesine Yönelik Faktör Analizi Sonuçları

Bireylerin kadınların çalışmasına yönelik tutum ve cinsiyet rollerini ölçmeye yönelik 13 yargı cümlesinin daha belirli faktörler altında toplanıp toplanmadığını belirlemek üzere faktör analizi yapılmıştır. Bu analiz ile kadınların çalışmalarıyla ilgili tutum ve cinsiyet rolleri konusunda temel belirleyicileri ve belirlemedeki ağırlıkların saptanması planlanmıştır.

5.5.1. Erkekler açısından kadınların çalışması ve cinsiyet rollerini algılarının belirlenmesine yönelik faktör analizi sonuçları

Kullanılacak değişkenlerin faktör analizi uygulamaya elverişli olup olmadığını belirlemek için Kaiser-Meyer-Olkin ölçümü kullanılmıştır. Çizelge 5.48'de görüldüğü gibi erkeklerin KMO test sonucu 0.524 hesaplanmıştır. Ayrıca Bartlett's Test of Sphericity değeri ve anlamlılığı değişkenlerin birbirleri ile korelasyon gösterip göstermediklerini sınırlar ve kullanılan verilerle faktör analizi yapmanın uygun olup olmadığını gösterir. Çizelge 5.48'de görüleceği gibi iki değerde kullanılan verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermiştir.

Çizelge 5.48. KMO ve Bartlett's Test sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği Ölçüsü		0.524
Bartlett's Küresellik Testi	Approx. Chi-Square	209.112
	Df	78
	Sig.	0.000

Faktör analizinin başlangıç çözümünde faktör sayısına karar vermede kullanılan öz değerler, varyans ve birikimli varyans değerleri hesaplanmıştır ve Çizelge 5.49'da verilmiştir. Öz değerleri 1'den büyük olan faktör sayısı 5'dir. Bu 5 faktörün tümü toplam varyansın %68.351'ini açıklamaktadır.

Faktörlerin ortaya çıkarılması için değişik metodlar kullanılmakla birlikte, faktör analizinin en yaygın şekli Karl Pearson (1901) tarafından başlatılan ve Hotelling (1933) tarafından geliştirilen Temel Bileşenler Analizi olup, çok değişkenli yöntemlerin en eski ve en çok kullanılanları arasındadır (Lewis- Beck, 1994).

Temel Bileşenler Analizi, bütün değişkenlerdeki maksimum varyansı açıklayacak faktörü hesaplamaktadır (Akgül ve Çevik, 2005).

Çizelge 5.49. Faktör analizi başlangıç çözüm istatistik sonuçları

Faktör No	Öz Değer	Varyans	Birikimli Varyans
1	2.735	21.035	21.035
2	1.828	14.061	35.096
3	1.708	13.136	48.232
4	1.510	11.618	59.850
5	1.105	8.501	68.351

Faktör analizi sonuçlarına göre oluşan 5 faktör Çizelge 5.50'de görülen bileşenlerden oluşmaktadır. Bu 5 faktör; faktör yükü 0.5 ve üzeri olan bileşenler dikkate alınarak isimlendirilmiştir.

Araştırmada, faktör yapısının incelenmesinde, en yaygın kullanılan teknik olan Temel Bileşenler Analizi Equamax rotasyon yöntemi ile birlikte kullanılmıştır. Equamax rotasyon yöntemiyle faktörlerin hangi değişkenlerden oluştuğu belirlenmiştir. Faktör analizinin başlangıç çözümünde faktör sayısını karar vermede kullanılan öz değerler, varyans ve birikimli varyans değerleri hesaplanmıştır. Bu hesaplama sonuçlarına göre, öz değeri birden büyük olan faktörler seçilmiştir. Belirlenen faktörler, faktör yükü

büyük olan bir veya birkaç değişkenin özelliğine göre adlandırılabilceği (Tabachnick ve Fidell, 2007) gibi, örneğin ilgisiz değişkenleri bir faktörde toplanması durumunda, faktör yükü en fazla olan değişkeni esas alarak adlandırma yapılabilmektedir (Karagöz ve Kösterelioğlu, 2008). Buna bağlı olarak Equamax rotasyon çözümüne göre faktörler isimlendirilmiş ve değişkenler yorumlanmıştır.

Çizelge 5.50. Faktör analizi sonuçları

Faktörler ve Faktörü Oluşturan Değişkenler	Faktör Yükü	Açıklama Oranı
Faktör 1 Kadının Güçlü Durması		21.035
Kocası eve bakabilecek ve ihtiyaçlarını karşılayabilecek durumda olsa bile kadının çalışması gerektiğine inanıyorum	0.658	
Kadınlar iş hayatındaki engeller ve güçlüklerle baş edebilirler	0.562	
Faktör 2 Erkeğin Aileye Karşı Sorumlulukları		14.061
Erkek, her zaman evin reisi olmalıdır	0.559	
Ailenin geçimini sağlamak erkeğin sorumluluğudur	0.553	
Faktör 3 Kadına Bakış Açısı		13.136
İyi nesiller yetiştirebilmek için, kadının çocuğuna bakması gerekir	0.539	
Kadınlar, erkekler tarafından her zaman korunmalıdır	0.662	
Kadınların çalışma hayatına girmesi, erkekler arasında işsizliğe yol açacağı için sakıncalıdır ve erkekler kendinden fazla maaş alan üstün kadın evde istememektedir	0.622	
Faktör 4 Çalışan Kadına Bakış Açısı		11.618
Kadına çalışma hakkı vermek, ona yeteneklerini geliştirme olanağı vermek demektir	0.604	
Çalışma yaşamında cinsiyet ayrımı yapılmaktadır	0.637	
Çalışan kadın daha özgürdür	0.694	
Kadının çalışıyor olması aile içi şiddete engel değildir	0.623	
Faktör 5 Toplumsal cinsiyet eşitsizliği		8.501
Kadınların iş hayatında bulunmaları nedeniyle üzerlerinde toplumsal bir baskı olmaktadır	0.623	
Evde kadın tarafından gerçekleştirilecek belli faaliyetler vardır	0.531	

Kadınların çalışmasına yönelik tutum ve cinsiyet rolleri ile ilgili ilk faktör “*kadının güçlü durması*” olarak saptanmış ve Faktör 1 bu şekilde isimlendirilmiştir. Bu faktör varyansın %21.035’ini açıklamaktadır. Faktör 1, kocası eve bakabilecek ve ihtiyaçlarını karşılayabilecek durumda olsa bile kadının çalışması gerektiğine inanıyorum, kadınlar iş hayatındaki engeller ve güçlüklerle baş edebilirler bileşenlerini içermektedir. Kadının kendini geliştirmesinde içinde bulunduğu sosyal sınıf, gelir düzeyi etkili olmaktadır. Aile bireylerinin üstlendikleri görevler ve ailedeki sorumluluk dağılımı biçimi, eşlerin eğitim düzeyi, cinsiyet, yerleşim yeri, aile tipi, içinde yaşanılan toplumun örf, adet gibi çeşitli sebeplere göre kadının çalışma hayatını etkilemektedir.

“Erkeğin aileye karşı sorumlulukları” Faktör 2’de isimlendirilmiştir. Bu faktör varyansın %14.061’ini açıklamaktadır. Erkek, her zaman evin reisi olmalı, ailenin geçimini sağlamak erkeğin sorumluluğu bu faktörün bileşenleridir. Toplumda kadın ve erkek önyargıları, geçmişten günümüze devam eden cinsiyet rolleri, işe alımlarda işlerin kadın işi/ erkek işi diye ayrılmasıdır. Cinsiyet ayrımı yapılması kadının çalışma hayatını olumsuz yönde etkilemektedir.

Varyanstaki değişimin %13.136’sını açıklayan Faktör 3 *“kadına bakış açısı”* olarak isimlendirilmiştir. İyi nesiller yetiştirebilmek için, kadının çocuğuna bakması gerekir, kadınlar, erkekler tarafından her zaman korunmalı, kadınların çalışma hayatına girmesi, erkekler arasında işsizliğe yol açacağı için sakıncalıdır ve erkekler evde kendinden fazla maaş alan üstün kadın istememektedir bu faktörde ağır basmaktadır. Kadınlar erkekler tarafından korunup, gözetilmelidir fakat kocası ölmüş, boşanmış olabilir ailesi destek çıkmayan kadınlar hem kendi hem de çocuklarının geçimini sağlamak için çalışıp kendi ayakları üstünde durmalıdır.

Faktör 4 *“çalışan kadına bakış açısı”* faktörüdür ve varyansın %11.618’ini açıklamaktadır. Kadına çalışma hakkı vermek, ona yeteneklerini geliştirme olanağı vermek demektir, çalışma yaşamında cinsiyet ayrımı yapılmaktadır, çalışan kadın daha özgürdür, kadının çalışıyor olması aile içi şiddete engel değildir bu faktörün bileşenleridir. Erkeğin görevi evini geçindirmek, eşinin ve çocuklarının maddi manevi ihtiyaçlarını gidermektir. Kadınlar dışarda çalıştıkları zaman da evlerine geldiklerinde erkek gibi sadece dışardaki işle kalmayıp, çalışıp hem ev işleri ile hem de çocukları ile ilgilenmek zorundadır. Bunları yapmadıkları takdirde evde eşler arasında sorunlar yaşanmaktadır.

“Toplumsal cinsiyet eşitsizliği” kadınların çalışmasında etkili bir faktördür ve beşinci önemli faktör olarak bulunmuştur. Faktör 5’de yer alan bileşenler incelendiğinde, kadınların iş hayatında bulunmaları nedeniyle üzerlerinde toplumsal bir baskı olmaktadır, evde kadın tarafından gerçekleştirilecek belli faaliyetler vardır. Toplumda kadın ve erkek önyargıları, geçmişten günümüze devam eden cinsiyet rolleri, işe

alımlarda işlerin kadın işi/ erkek işi diye ayrılmasıdır. Cinsiyet ayrımı yapılması kadının çalışma hayatını olumsuz yönde etkilemektedir.

5.5.2. Kadınlar açısından kadınların çalışması ve cinsiyet rolleri algılarının belirlenmesine yönelik faktör analizi sonuçları

Kadınlar açısından kadınların çalışması ve cinsiyet rolleri algılarının belirlenmesi için kullanılacak değişkenlerin faktör analizi uygulamaya elverişli olup olmadığını belirlemek için Kaiser-Meyer-Olkin ölçümü kullanılmıştır. Çizelge 5.51’de görüldüğü gibi kadınların KMO test sonucu 0.500 hesaplanmıştır.. Çizelge 5.51’de görüleceği gibi iki değerde kullanılan verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermiştir.

Çizelge 5.51. KMO ve Bartlett’s Test sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği Ölçüsü		0.500
Bartlett’s Küresellik Testi	Approx. Chi-Square	159.334
	Df	78
	Sig.	0.000

Faktör analizinin başlangıç çözümünde faktör sayısına karar vermede kullanılan öz değerler, varyans ve birikimli varyans değerleri hesaplanmıştır ve Çizelge 5.52’de verilmiştir. Öz değerleri 1’den büyük olan faktör sayısı 5’dir. Bu 5 faktörün tümü toplam varyansın %64.583’ünü açıklamaktadır.

Çizelge 5.52. Faktör analizi başlangıç çözüm istatistik sonuçları

Faktör No	Öz Değer	Varyans	Birikimli Varyans
1	2.269	17.454	17.454
2	1.961	15.083	32.537
3	1.648	12.674	45.211
4	1.414	10.880	56.091
5	1.104	8.492	64.583

Faktör analizi sonuçlarına göre oluşan 5 faktör Çizelge 5.52’de görülen bileşenlerden oluşmaktadır. Bu 5 faktör; faktör yükü 0.5 ve üzeri olan bileşenler dikkate alınarak isimlendirilmiştir.

Araştırmada, faktör yapısının incelenmesinde, en yaygın kullanılan teknik olan Temel Bileşenler Analizi Equamax rotasyon yöntemi ile birlikte kullanılmıştır. Equamax

rotasyon yöntemiyle faktörlerin hangi değişkenlerden oluştuğu belirlenmiştir. Faktör analizinin başlangıç çözümünde faktör sayısını karar vermede kullanılan öz değerler, varyans ve birikimli varyans değerleri hesaplanmıştır. Bu hesaplama sonuçlarına göre, öz değeri birden büyük olan faktörler seçilmiştir. Belirlenen faktörler, faktör yükü büyük olan bir veya birkaç değişkenin özelliğine göre adlandırılabilir (Tabachnick ve Fidell, 2007) gibi, örneğin ilgisiz değişkenleri bir faktörde toplanması durumunda, faktör yükü en fazla olan değişkeni esas alarak adlandırma yapılabilmektedir (Karagöz ve Kösterelioğlu, 2008). Buna bağlı olarak Equamax rotasyon çözümüne göre faktörler isimlendirilmiş ve değişkenler yorumlanmıştır.

Çizelge 5.53. Kadınların Faktör analizi sonuçları

Faktörler ve Faktörü Oluşturan Değişkenler	Faktör Yükü	Açıklama Oranı
Faktör 1 Kadının Toplumdaki Yeri		17.454
Kadınlar iş hayatındaki engeller ve güçlüklerle baş edebilirler	0.822	
İyi nesiller yetiştirebilmek için, kadının çocuğuna bakması gerekir	0.748	
Faktör 2 Kadının Kendi Ayakları Üzerinde Durması		15.083
Evde kadın tarafından gerçekleştirilecek belli faaliyetler vardır	0.742	
Çalışan kadın daha özgürdür	0.673	
Kocası eve bakabilecek ve ihtiyaçlarını karşılayabilecek durumda olsa bile kadının çalışması gerektiğine inanıyorum	0.488	
Faktör 3 Erkeğin Toplumdaki Yeri		12.674
Kadınlar, erkekler tarafından her zaman korunmalıdır	0.758	
Ailenin geçimini sağlamak erkeğin sorumluluğudur	0.672	
Kadına çalışma hakkı vermek, ona yeteneklerini geliştirme olanağı vermek demektir	0.574	
Erkek her zaman evin reisi olmalıdır	0.498	
Faktör 4 Çalışma Koşulları		10.880
Kadının çalışıyor olması aile içi şiddete engel değildir	0.720	
Çalışma yaşamında cinsiyet ayrımı yapılmaktadır	0.652	
Faktör 5 Toplumsal cinsiyet eşitsizliği		8.492
Kadınların iş hayatında bulunmaları nedeniyle üzerlerinde toplumsal bir baskı olmaktadır	0.647	
Kadınların çalışma hayatına girmesi, erkekler arasında işsizliğe yol açacağı için sakıncalıdır ve erkekler kendinden fazla maaş alan üstün kadın istememektedir evde	0.935	

Varyanstaki değişimin %17.454'ünü açıklayan Faktör 1 "*kadının toplumdaki yeri*" olarak isimlendirilmiştir. Kadınlar iş hayatındaki engeller ve güçlüklerle baş edebilirler, iyi nesiller yetiştirebilmek için, kadının çocuğuna bakması gerekir bu faktörde ağır basmaktadır. Bir kadın hem çalışıp hem de iyi nesiller yetiştirebilir fakat kadın, iş hayatında çalıştıktan sonra bütün sıkıntısını iş yorgunluğunu iş yerinde bırakıp eve geldiğinde çocuğu ile ilgilenmesi gerekir. İlgilenmez ise çocuk kendini dışlanmış

hissedebilir bunun sonucunda kendini telefon, tablet, bilgisayar gibi aktivitelere yönlendirir. Bunların zararları kısmında çocuğun sosyal anlamda güveni kalmaz kendini toplumdan dışlar.

Kadınların çalışmasına yönelik tutum ve cinsiyet rolleri ile ilgili durum “*kadının kendi ayakları üzerinde durması*” olarak saptanmış ve Faktör 2 bu şekilde isimlendirilmiştir. Bu faktör varyansın %15.083’ünü açıklamaktadır. Faktör 2, evde kadın tarafından gerçekleştirilecek belli faaliyetler vardır, çalışan kadın daha özgürdür, kocası eve bakabilecek ve ihtiyaçlarını karşılayabilecek durumda olsa bile kadının çalışması gerektiğine inanıyorum bileşenlerini içermektedir. Kadının kendini geliştirmesinde içinde bulunduğu sosyal sınıf, gelir düzeyi etkili olmaktadır. Kadın toplumsal roller bakımından kendine verilen sorumluluklar olduğunu kabul etse de kadının çalışması gerektiğini ve çalışırsa özgürlüğün daha fazla olacağını düşünmektedir.

“*Erkeğin toplumdaki yeri*” Faktör 3’de isimlendirilmiştir. Bu faktör varyansın %12.674’ünü açıklamaktadır. Kadınlar, erkekler tarafından her zaman korunmalıdır, ailenin geçimini sağlamak erkeğin sorumluluğudur, kadına çalışma hakkı vermek, ona yeteneklerini geliştirme olanağı vermek demektir, erkek her zaman evin reisi olmalıdır bu faktörün bileşenleridir. Kadın ev işlerini aksatmayacak işlerde çalışıp eve ek gelir getirirse çocuklarını daha güzel şartlarda yetiştirir ve onlara daha güzel bir gelecek sunabilir. Bunun yanında erkeğin evin geçimini sağlama, kadını koruma, evin reisi olma rollerinin baskın düşünce olduğu görülmektedir.

Faktör 4 “*çalışma koşulları*” faktörüdür ve varyansın %10.880’ini açıklamaktadır. Kadının çalışıyor olması aile içi şiddete engel değildir, çalışma yaşamında cinsiyet ayrımı yapılmaktadır bu faktörün bileşenleridir. Erkeğin görevi evini geçindirmek, eşinin ve çocuklarının maddi manevi ihtiyaçlarını gidermektir. Kadınlar dışarda çalıştıkları zaman da evlerine geldiklerinde erkek gibi sadece dışardaki işle kalmayıp, çalışıp hem ev işleri ile hem de çocukları ile ilgilenmek zorundadır. Bunları yapmadıkları takdirde evde eşler arasında sorunlar yaşanmaktadır. Dolayısıyla erkek baskın bir düşünce anlayışı görülmektedir.

“Toplumsal cinsiyet eşitsizliği” kadınların çalışmasında etkili bir faktördür ve beşinci önemli faktör olarak bulunmuştur. Faktör 5’de yer alan bileşenler incelendiğinde, kadınların iş hayatında bulunmaları nedeniyle üzerlerinde toplumsal bir baskı olmaktadır, kadınların çalışma hayatına girmesi, erkekler arasında işsizliğe yol açacağı için sakıncalıdır ve erkekler evde kendinden fazla maaş alan üstün kadın istememektedir düşünceleri gelmektedir. Herhangi bir işte kadın erkek ayrımı yapılmaması gerekir. Günümüz teknolojisinde ve günümüz çağında iş makinalarının ve teknolojinin de gelişmesi ile beraber işlerin birçoğunun fiziksel ağırlık derecesi azalmış bulunmaktadır. Bir kadın artık ağır işlerde de çalışabilir. Erkek içinse bu durum hafif işlerde de çalışabilir. Bir işi ister kadın yapsın ister erkek yapsın o işi hakkını vererek çalışması uygundur. Ancak kadın çalışma ile ilgili kadınların üzerinde toplumsal bir baskının olduğunu düşünmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Kadının çalışmasında farklı cinsiyet deneyimlerinin gözetilmesi ve toplumsal cinsiyet ilişkilerinin yansıtılması önem kazanmaktadır.

Bu araştırmada; kırsal alanda yaşayan kadınların ve erkeklerin kadının kente gidip parası ile bir işte çalışmasına yönelik tutumlarının değişip değişmediğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu amaçla, kadınların ve erkeklerin bazı demografik özellikleri belirlendikten sonra kadının çalışması konusundaki bilgi, tutum ve davranışları incelenmiştir. Kadınların ve erkeklerin demografik özellikleri ile kadının çalışması konusundaki bilgi tutum ve davranışları arasındaki ilişkiler test edilmiştir. Ayrıca, kadının çalışma kararında etkili olup olmamasını etkileyen faktörler analiz edilmiştir.

Araştırma Çorum ili merkez köylerde yaşayan 67 kadın ve 67 erkek ile yapılan anket verilerini içermektedir.

Ankete katılan erkeklerin %31.3'ü 55 yaş ve üzeri yaştadır. 45-54 yaş aralığında olan erkeklerin oranı %25.4, 15-24 yaş aralığında olan erkeklerin oranı %20.9, 35-44 yaş aralığında olan erkeklerin oranı %13.4, 25-34 yaş aralığında olan erkeklerin oranı ise %9.0'dur. Erkeklerin genel yaş ortalaması 43'dür.

Ankete katılan kadınların %38.8'i 55 yaş ve üzeri yaştadır. 45-54 yaş aralığında olan kadınların oranı %22.4, 35-44 yaş aralığında olan kadınların oranı %15.0, 15-24 ve 25-34 yaş aralığında olan kadınların oranı ise %11.9'dur. Kadınların genel yaş ortalaması 44'dür.

Erkeklerin %68.6'sı evli, %23.9'u bekar, %7.5'i duldur. Evli olan erkeklerin genel evlenme yaş ortalaması 15'dir. Ankete katılan evli erkeklerin evlenme yaşı %36.9'u 23-25 yaş aralığı ve üzerindedir. 20-22 ve 17-19 yaş aralığında olan erkeklerin oranı %26.1, 14-16 yaş aralığında olan erkeklerin oranı ise %10.9'dur.

Kadınların %67.1'i evli, %17.9'u dul, %15.0'i bekarıdır. Evli olan kadınların genel evlenme yaş ortalaması 12'dir. Ankete katılan evli kadınların evlenme yaşı %40.0'ı 17-19 yaş aralığındadır. 14-16 yaş aralığında olan evli kadınların oranı %28.9, 20-22 yaş aralığında olan evli kadınların oranı %24.4, 23-25 yaş aralığı ve üzerinde olan evli kadınların oranı ise %47'dir. Araştırmanın sonucu kırsal alanda erkek ve kadınların evlilik yaşının çok genç olduğunu göstermektedir.

Erkeklerin %52.2'si Sosyal Sigortalar Kurumuna aittir. Bunu %28.4'ü Bağkur, %9'u Yeşilkart, %5.9'u Sosyal Sigortalar Kurumu emeklisi, %4.5'i Bağkur emeklisi olarak sosyal güvenceye sahiptir. Erkeklerin %79.1'i sigorta primlerini kendisi yatırmaktadır. %20.9'u babası tarafından sigorta primleri yatırılmaktadır. Kırsal alanda erkeklerin büyük çoğunluğunun sigorta primlerini kendisi yatırdığı söylenebilir.

Kadınların %46.3'ü Sosyal Sigortalar Kurumuna aittir. Bunu %20.9'u bağkur, %19.4'ü Sosyal Sigortalar emeklisi, %7.4'ü Bağkur emeklisi, %6'sı Yeşilkart olarak sosyal güvenceye sahiptir. Kadınların %71.6'sı eşi tarafından sigorta primleri yatırılmaktadır. %16.4'nün babası tarafından, %12'sinin kendisi tarafından sigorta primleri yatırılmaktadır. Kırsal alanda kadınların sigorta primlerinin eşleri tarafından yatırıldığı söylenebilir.

Erkeklerin %50.7'si ilkokul mezunu olup, bunu sırasıyla %25.4 ortaokul, %8.9 lise, %7.5 yüksekokul, %4.5 okuryazar, %1.5 okuryazar olmayan, %1.5 lisansüstü takip etmektedir.

Kadınların %59.7'si ilkokul mezunu olup, bunu sırasıyla %11.9 okuryazar, %7.4 lise, %6 okuryazar olmayan, %6 ortaokul, %4.5 yüksekokul, %4.5 lisansüstü takip etmektedir. Toplumun kalkınması için sorumlu, eğitilmiş ve bilinçli bireylere ihtiyaç vardır. Özellikle kadınların eğitilmiş ve bilinçli olması ekonominin ve toplumun değişmesini sağlayacaktır.

Erkeklerin ortalama birey sayısı 4'dür. Erkeklerin ailedeki birey sayısının %44.8'i 4-5 kişi, %38.8'i 3 kişi ve daha az, %16.4'ü 6-7 kişidir.

Kadınların ortalama birey sayısı 4'dür. Kadınların ailedeki birey sayısının %41.8'i 4-5 kişi, %38.8'i 3 kişi ve daha az, %19.4'ü 6-7 kişidir.

Erkeklerin %76.1'i çekirdek aile yapısına, %23.9'u geniş aile yapısına sahiptir. Kadınların %70'i çekirdek aile yapısına, %29.9'u geniş aile yapısına sahiptir. Kırsal alanda aile yapısının çekirdek aile yapısına dönüşmeye başladığı söylenebilir.

Erkeklerin %55.3'ü 3 çocuğa sahipken, %23.1'i 2 çocuğa, %17'si 4 ve daha fazla çocuğa, %4.6'sı 1 çocuğa sahiptir. Kadınların %44.6'sı 3 çocuğa sahipken, %27.7'si 2 çocuğa, %26.2'si 4 ve daha fazla çocuğa, %1.5'i 1 çocuğa sahiptir.

Erkeklerin ailesinin ortalama aylık geliri 2231 TL'dir. Erkeklerin %73.1'i 1300-2000+ TL, %16.4'ü 1000-1300 TL, %10.5'i 750-1000 TL aylık gelire sahiptir.

Kadınların ailesinin ortalama aylık geliri 1833 TL'dir. Kadınların %56.7'si 1300-2000+ TL, %22.4'ü 1000-1300 TL, %20.9'u 750-1000 TL aylık gelire sahiptir.

Erkeklerin ortalama yıllık geliri 30 978 TL'dir. Ankete katılan erkeklerin %47.8'i 15 000-30 000 TL, %34.3'ü 30 000-50 000+ TL, %17.9'u 7 000-15 000 TL arası yıllık gelire sahiptir.

Kadınların ortalama yıllık geliri 25 269 TL'dir. Ankete katılan kadınların %49.2'si 15 000-30 000 TL, %28.4'ü 7 000-15 000 TL, %22.4'ü 30 000-50 000+TL yıllık gelire sahiptir.

Erkeklerin yıl boyunca çalıştıkları gün sayısı %57.4 301-365 gün arası, %36.2 151-300 gün arası, %6.4 50-150 gün arası çalıştıkları saptanmıştır.

Kadınların yıl boyunca çalıştıkları gün sayısı %47.1 301-365 gün arası, %47.1 151-300 gün arası, %5.8 50-150 gün arası çalıştıkları saptanmıştır. Araştırmanın sonucu kırsal alanda kadın ve erkekler tarla işleri veya hayvan bakımı şeklinde işlerle yıl boyunca çalıştıklarını belirtmiştir.

Ankete katılan kadınların %50.7'si çalışmakta, %49.3'ü çalışmamaktadır. Günümüzde toplumlar kadınların eğitimine ve istihdamına önem vermektedirler. Kadınların eğitilmesi, ekonomik ve sosyal yönden fayda sağladığı gibi, çocukların eğitimi ve gelişmesinde de fayda sağlamaktadır.

Araştırmada ücretli bir işte çalışmayan kadınların çalışmama nedenlerine bakıldığında %39.4'ü köyden kente ulaşım sorunu nedeniyle çalışmadıklarını %27.3'ü iş bulamamaktan, %21.2'si eşine çocuklarına ve evine vakit ayırmak istiyor, %12.1'i sağlık sorunları nedeniyle, %12.1'i eşi izin vermiyor, %10.0'u öğrenci eğitimi bittikten sonra çalışmayı düşünüyor, %10.0'u atama bekliyor uygun bir iş bulamadığı için, %10.0'u çocukları küçük olduğu için onlara bakıyor, %3.0'ü eşinin emekli maaşı yeterli bu nedenlerden dolayı çalışmadıklarını belirtmişlerdir.

Kadınların %23.5'i çocuklarının geleceği için, %23.5'i çocuklarını başkalarına muhtaç etmemek için çalıştıklarını söylerken, bunu %17.7'si çocuklarına daha iyi bir eğitim imkanı sunmak için, %17.7'si evin geçimine destek olmak için, %14.7'si kendi ihtiyaçlarını karşılamak için, %11.8'i sigortasının yatırılması için çalıştıklarını belirtmişlerdir. Kırsalda çalışan kadınlar çocuklarına daha güzel imkan sunup onları güzel bir şekilde yetiştirmek için çalıştıklarını belirtmiştir.

Ankete katılan erkeklerin %47.8'i çiftçi, %17.9'u öğrenci, %10.4'ü emekli, %7.5'i esnaf/tüccar, %4.5'i otomotiv mekanikeri, %4.5'i imam, %2.9'u bekçi, %1.5'i yok/işsiz, %1.5'i tesisat, %1.5'i öğretmendir.

Ankete katılan kadınların %44.7'si çiftçi, %35.8'i ev hanımı, %9'u yok/işsiz, %6'sı temizlikçi, %4.5'i öğrencidir. Kırsal alanda kadınlar tarımsal işlerde aile işgücü ve ücretli işçi olarak üreten, değerlendiren bireyler olarak önemli statülere sahiptirler. Kırsal alanlarda aktif kadınların büyük çoğunluğu günümüzde de ücretsiz aile işgücü olarak tarımsal üretime katılmaktadırlar ve kadın işgücü erkeğe göre daha eğitimsiz bir grubu oluşturmaktadır. Kırsal alanda ve tarımda kadının tarımsal faaliyetlerde ve ev ile ilgili işlerde çalışması, kadının sosyal durumunda ve kadının statüsünde bir iyileşme yaratmamaktadır. Bu yüzden kırsal kesimde, kadına gelir getirici istihdam olanaklarının yaratılmasını zorunlu kılmaktadır.

Araştırma sonucunda erkeklerin ailedeki kariyer durumlarında %67.2 ikisinin de kariyeri önemlidir, %31.3 erkeğin kariyeri, %1.5 kadınların kariyerlerinin daha önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırma sonucunda kadınların ailedeki kariyer durumlarında %77.6 ikisinin de kariyeri, %14.9 erkeğin kariyeri, %7.5 kadınların kariyerlerinin daha önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Kadının ücretli bir işte çalışmasının toplum tarafından karşılanma düşüncelerine erkeklerin, %97.1'i toplumsal değerini artırmaktadır, %50.7'si ücretli çalışma kadına eğitim, ekonomik, sosyal güvence verir, %49.3'ü topluma daha etkin katılma olanağı getirmektedir şeklinde olumlu tutumlara sahip oldukları söylenebilir. %47.8'i toplumsal eşitsizlikler çıkmaktadır, %47.8'i toplumsal sorunlar çıkmaktadır, %47.8'i aile arasında huzursuzluğa sebep olduğu düşünülmektedir şeklinde de olumsuz tutumlara sahip oldukları söylenebilir.

Kadının ücretli bir işte çalışmasının toplum tarafından karşılanma düşüncelerine kadınların, %100.0 toplumsal değerini artırmaktadır, %62.7 ücretli çalışma kadına eğitim, ekonomik, sosyal güvence verir, %61.2 topluma daha etkin katılma olanağı getirmektedir şeklinde olumlu tutumlara sahip oldukları tespit edilmiştir. %32.8 toplumsal eşitsizlikler çıkmaktadır, %32.8 aile arasında huzursuzluğa sebep olduğu düşünülmektedir, %31.3 toplumsal sorunlar çıkmaktadır şeklinde de olumsuz tutumlara sahip oldukları tespit edilmiştir.

Kadının ücretli bir işte çalışmasını engelleyen faktörlere erkeklerin, %100.0 iş ortamındaki yaklaşım ve davranış şekilleri, %98.5 sosyal ekonomik faktörler, %95.5 yerleşim yeri, %49.3 sağlık sorunları, %47.8 aile ve toplumsal yapı, %37.3 toplumsal cinsiyet eşitsizliği, %7.5 düşük eğitim düzeyleri, %3.0 yasal düzenlemelerdir şeklinde cevap vermişlerdir.

Kadının ücretli bir işte çalışmasını engelleyen faktörlere kadınların, %100.0 iş ortamındaki yaklaşım ve davranış şekilleri, %88.1 yerleşim yeri, %73.1 sosyal ekonomik faktörler, %58.2 sağlık sorunları, %38.7 toplumsal cinsiyet eşitsizliği, %37.3 aile ve toplumsal yapı, %13.4 düşük eğitim düzeyleri, %3.0 yasal düzenlemelerdir şeklinde cevap vermişlerdir. Araştırma sonucunda erkek ve kadınlar için kadının ücretli bir işte çalışmasını engelleyen faktörlerin başında iş ortamındaki yaklaşım ve davranış şekilleri olduğu söylenebilir.

Araştırmada erkeklerin evlenmeden önce çalışma durumlarına bakıldığında %70.6'sı çalıştıklarını, %29.4'ü çalışmadıklarını belirtmişlerdir. Araştırmada kadınların evlenmeden önce çalışma durumlarına bakıldığında %94.7'si çalışmadıklarını, %5.3'ü çalıştıklarını belirtmişlerdir. Kırsal alanda kadınların büyük çoğunluğu evlenmeden önce bir işte çalışmaktadır.

Erkeklerin evlenmeden önce yaptıkları meslekler: %55.5 işçi, %30.5 çiftçi, %5.6 mobilyacı, %2.8 imam, %2.8 berber, %2.8 kahvecidir. Kadınların evlenmeden önce

yaptıkları meslekler: %33.3 sekreterlik, %33.3 Kur'an kursu hocalığı, %33.3 muhasebedir.

Kadınların %4.5'i çocuğunun olması, bakacak kimsenin olmaması, %3.0 eşinin istememesi, %1.5 çevrenin baskısı nedeniyle işten ayrıldığını belirtmişlerdir.

Erkeklerin çalışma hayatının evliliğe etkileri konusundaki düşünceleri, %70.1 evin geçimine destek oluyorum, %56.7 kendimi ekonomik yönden güvencede hissediyorum, %47.8 kendi ailem, eşimin ailesi ve çocuklarımdan saygı görüyorum, %35.8 çocuklarımdan kültürel ve eğitim ihtiyaçlarını daha rahat karşılayabiliyoruz, %21.0 hepsidir.

Kadınların çalışma hayatının evliliğe etkileri konusundaki düşünceleri, %71.6 evin geçimine destek oluyorum, %67.2 kendimi ekonomik yönden güvencede hissediyorum, %53.7 kendi ailem, eşimin ailesi ve çocuklarımdan saygı görüyorum, %38.8 çocuklarımdan kültürel ve eğitim ihtiyaçlarını daha rahat karşılayabiliyoruz, %29.9 hepsidir.

Kadınların çalışırken karşılaştıkları problemler, %83.6 ekonomik bağımsızlığının olmaması, %73.1 fiziksel aktiviteyi zorlayan hastalıklar, %62.7 arazi şartlarının zor olması, %55.2 eğitim düzeyinin düşük olması, %49.3 fikirlerine eşlerinin önem vermemesi, %34.3 çalışma olanaklarının düşük olması, %34.3 iklim şartlarının elverişli olmaması, %32.8 ücret düşüklüğü, %29.9 hayvan bakımındaki zorluklardır. Son yıllarda kadının çalışma yaşamına katılımını artırma yönündeki politikalar izlenmektedir. Dünya'da ve Türkiye'de kadınların işgücü piyasasına katılımının ve istihdamının artırılmasının en temel şartı kadınların eğitim düzeyinin yükseltilmesidir.

Kadınların tarımsal faaliyette yaptıkları işlerin büyük çoğunluğu %95.5 yabancı ot temizliğidir. Bunu %94.0 çapalama, %89.6 sulama, %38.8 hasat, %19.4 ilaçlama, %7.5 toprağı sürme bitkisel üretim işleri takip etmektedir.

Kadınların tarımsal faaliyette yaptıkları işlerin büyük çoğunluğu %88.1 ahır-ağıl temizliğidir. Bunu %85.1 süt sağımı, %83.6 hayvan besleme, %19.4 yumurta ve süt ürünlerinin satışı, %17.9 hayvan otlatma hayvansal üretim işleri takip etmektedir. Kadının tarımsal üretimin vazgeçilmez bir unsuru olduğu düşünüldüğünde tarım sektöründe kadının eğitiminin artırılması kaynaklara erişimi konusundaki engellerin kaldırılması kadının işgücü piyasasında daha fazla yer almasını sağlayacağı ve tarımsal üretim değeri üzerinde pozitif etkisinin daha fazla olacağı söylenebilir.

Ankete katılan erkeklerin %100.0 gıda harcamalarına ve giyim harcamalarına, %94.0 tasarrufta, %62.7 çocukların eğitim harcamaları ve harçlık verilmesi ve %62.7 hepsinde gelirlerini kullanmaktadır.

Ankete katılan kadınların %100.0 gıda harcamalarına, %98.5 giyim harcamalarına, %95.5 tasarrufta, %53.7 çocukların eğitim harcamaları ve harçlık verilmesi, %52.2 hepsinde gelirlerini kullanmaktadır. Kırsal alanda gelir gıda ve giyim harcamaları başta olmak üzere çocukların eğitim ve harçlıklarında kullanılmaktadır.

Ankete katılan erkeklerin büyük çoğunluğu %62.7'si kadın erkek birlikte, %37.3'ü erkeğin ailede gelirin kullanımına karar vermekte olduğunu belirtmiştir.

Ankete katılan kadınların büyük çoğunluğu %64.2'si kadın erkek birlikte, %19.4'ü erkeğin, %16.4'ü kadının ailede gelirin kullanımına karar vermekte olduğunu belirtmiştir.

Kadınların gelirlerini kullandıkları yerler büyük çoğunluk %98.5'i mağaza alışverişinde, %97'si market alışverişinde, %89.6'sı birikim yapmakta, %86.6'sı evin giderlerinde, %55.2'si çocukların harçlığı ve eğitim giderlerinde, %20.9'u gelirini eşine veya babasına vermektedir.

Kadınların evde yaptıkları işler ve ortalama işlere ayırdıkları saatler aşağıda verilmiştir:

-Kadınların %76.1'i 1-3 saat arası, %25.4'ü 3-6 saat arası ev temizliği yapmaktadır.

-Kadınların %29.8'i 1-3 saat arası, %7.5'i 3-6 saat arası çocukların bakımı ile ilgilenmektedir.

-Kadınların %22.4'ü 1-3 saat arası, %10.5'i 3-6 saat arası hayvanların bakımı ile ilgilenmektedir.

-Kadınların %49.2'si 3-6 saat arası, %28.3'ü 1-3 saat arası, %20.9'u 6-9 saat arası televizyon izlemektedir.

-Kadınların %34.3'ü 6-9 saat arası, %9'u 3-6 saat arası, %4.5'i 1-3 saat arası tarla bahçe işleri ile ilgilenmektedir.

-Kadınların %92.5'i 1-3 saat arası, %4.5'i 3-6 saat arası yemek bulaşık işleri ile ilgilenmektedir.

-Kadınların %7.5'i 6-9 saat arası parası ile başkasının tarlasında gündelikçi olarak çalışmaktadır.

Kadınların %77.6'sı kadınların toplumsal hayatta karşılaştıkları en önemli sorunların eğitim ve öğretim imkanlarından yeteri kadar yararlanamamak, %67.2'si yetersiz kadın istihdamı, %59.7'si cinsiyet ayrımcılığı, %44.8'i erkek baskınlığı, üstünlüğü, %41.8'i iş konusunda insanların erkeğin yapacağı belli başlı işlerin olup bunların kadının yapamayacağı gibi bir kalıbın hakim olması, %32.8'i şiddet ve taciz, %16.4'ü hepsidir şeklinde cevap vermişlerdir.

Kadınların %52.2'si şiddet gördüğünü, %47.8'i şiddet görmediğini belirtmiştir. Kadınların %80'i kadınların fiziksel şiddete maruz kalma durumunun eşinden, %10'u çocuklarından, %10'u aile bireyi ve akrabalarından olmayan kişiler, komşular tarafından şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. Kadınların %50.7'si çevrede şiddete maruz kalan kadın yok cevabını verirken, %49.3'ü çevrede şiddete maruz kalan kadın var cevabını vermiştir. Kadınların %71.6'sı kadınların şiddete maruz kalma durumunu maddi

yetersizlik nedeniyle doğan problemlerden, %61.2'si eğitimsizlikten kaynaklı, %44.8'i erkeklerden kaynaklı, %41.8'i aileden, akrabadan, çevreden kaynaklı, %29.9'u erkek ve kız çocuğu yetiştirirken erkeği rahat kızı kısıtlayarak yetiştirmeden dolayı kadınlardan kaynaklı olduğu cevabını vermiştir.

Ankete katılan erkeklerin %65.7'si bireylerin aile içinde kararlara katılım durumunda ortak hareket ederiz, %17.9'u kararlari ben alırım, ancak eşime de danışırım, %14.9'u bütün kararlari ben alırım, %1.5'i ev içi meselelerde eşim karar verir ama diğer kararlara karışmaz cevabını vermiştir.

Ankete katılan kadınların %89.5'i bireylerin aile içinde kararlara katılım durumunda ortak hareket ederiz, %9.0'u bütün kararlari ben alırım, %1.5'i kararlari ben alırım ancak eşime de danışırım.

Kadın sorunlarını çözmek için en çok öncelik verilmesi gereken konulara kadınların %71.6'sı eğitimde fırsat eşitliğine önem verilmesi, %52.2 kadın erkek ayrımcılığının önlenmesi, %52.2 kadın istihdamının artırılması, %46.3 kadınların ve erkeklerin erkek çocuk yetiştirme konusunda daha saygılı, anlayışlı olarak yetiştirmeleri, %25.4 hepsi cevabını vermiştir. Kırsal alanda kadın sorunlarının çözülmesi için kadınların eğitimine önem verilmelidir.

Ankete katılan erkeklerin %35.8 orta, %29.9 mutlu, %29.9 çok mutlu, %3.0 mutsuz, %1.5 çok mutsuzdur. Ankete katılan kadınların %38.8 orta, %32.8 mutlu, %22.4 çok mutlu, %4.5 mutsuz, %1.5 çok mutsuzdur.

Araştırmada erkeklerin %100.0'ü evet evde aile reisi erkek olmalı cevabını vermiştir. Araştırmada kadınların %89.5'i evet evde aile reisi erkek olmalı, %9.0 hayır evde aile reisi erkek olmamalı, %1.5'i kararsızım cevabını vermiştir.

Evde aile reisi erkek olmalı evet cevabını veren erkeklerin, %100.0 aile reisi olursa tek bir kişiden söz hakkı biter, %92.5 evin düzenli ve disiplinli yönetilmesi için, %58.2 bir evde birlik, beraberlik ve güven için, %43.3 aile reisi bir evde yöneticidir, %7.5 çoluk çocuğuna sahip çıkmak için, %7.5 çocukların terbiyesi ve iyi bir yerlere gelebilmesi için evde aile reisi erkek olmalıdır düşüncelerine katılmaktadır.

Evde aile reisi erkek olmalı evet cevabını veren kadınların, %88.1 evin düzenli ve disiplinli yönetilmesi için, %74.6 aile reisi olursa tek bir kişiden söz hakkı biter, %67.2 bir evde birlik, beraberlik ve güven için, %11.9 aile reisi bir evde yöneticidir, %10.5 çocukların terbiyesi ve iyi bir yerlere gelebilmesi için, %4.5 çoluk çocuğuna sahip çıkmak için evde aile reisi erkek olmalıdır düşüncelerine katılmaktadır.

Evde aile reisi erkek olmamalı cevabını veren kadınların, %12.0'si kadınların da söz hakkı olmalı, %7.5'i kadınlarda karar vermeli, %7.5'i kendimi boşlukta hissetmemem gerek, ben de evi yönetebilmeliyim, evde aile reisi erkek olmalı düşüncesine katılmamaktadır.

Erkeklerin %95.5'i bir kadın eşi eve gelmeden evde olmalı ve yemekleri hazırlama düşüncesine evet, %4.5'i hayır cevabını vermiştir. Kadınların %85.1'i bir kadın eşi eve gelmeden evde olmalı ve yemekleri hazırlama düşüncesine evet, %13.4'ü hayır, %1.5'i kararsızım cevabını vermiştir. Kırsal alanda yemek bulaşık işleri kadına özgü bir iş olarak görülmektedir.

Kadının savunulması ya da başka biri tarafından korunma düşüncesine kadınların %77.6'sı evet, %17.9'u hayır, %4.5'i kararsızım cevabını vermiştir. Kadının korunmasını gerekli görmeme düşüncesine kadınların %14.9'u kadın kendini savunmalı, %13.4'ü kadın kendi ayakları üstünde durmalı, %9.0'u erkek her zaman yanımızda olamaz cevabını vermiştir.

Ankete katılan erkeklerin %94'ü ev hanımlarının çalışan kadınlara göre çocuklarına daha iyi bakıp bakmama düşüncesine ev hanımları daha iyi bakıyor, %6'sı ev hanımları daha iyi bakmıyor cevabını vermiştir. Ankete katılan kadınların %89.6'sı ev hanımlarının çalışan kadınlara göre çocuklarına daha iyi bakıp bakmama düşüncesine ev hanımları daha iyi bakıyor, %10.4'ü ev hanımları daha iyi bakmıyor cevabını vermiştir. Araştırmada bireyler ev hanımlarının çocuklara daha iyi bakıp onlarla daha iyi ilgilendiğini düşünmektedir. Çalışan kadının çocuğunun sevgiden yoksun olduğunu belirtmişlerdir.

Erkeklerin %77.6'sı çocuk sahibi olmak isterseniz cinsiyet tercihiniz düşüncesine fark etmez, %14.9'u erkek, %7.5'i kız çocuk sahibi olmak istediklerini belirtmişlerdir. Kadınların %88.1'i çocuk sahibi olmak isterseniz cinsiyet tercihiniz düşüncesine fark etmez, %9'u kız, %2.9'u erkek çocuk sahibi olmak istediklerini belirtmişlerdir.

Araştırmada likert ölçeğine dayalı olarak, bireylerin kadının çalışması konusundaki tutum, davranış ve düşünceleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu grup değerlendirmelerden varılan sonuçlar aşağıdaki gibidir;

Genel olarak değerlendirildiğinde; yargılara katılım düzeyi dikkate alındığında, ortalama puana göre, erkekler kadınların çalışması konusundaki düşüncelere katılmama yönünde görüş bildirmişlerdir. Kadınlar iş hayatındaki engeller ve güçlüklerle baş edebilirler (3.4 puan). Kocasını eve bakabilecek ve ihtiyaçlarını karşılayabilecek durumda olsa bile kadının çalışması gerektiğine inanıyorum (3.4 puan) algıları bunu doğrular niteliktedir. Toplumsal cinsiyete yönelik yargılarda ise erkekler genellikle katılım yönünde görüş bildirmişlerdir. Kadınların çalışma hayatına girmesi, erkekler arasında işsizliğe yol açacağı için sakıncalıdır ve erkekler kendinden fazla maaş alan üstün kadın evde istememektedir (2.9 puan). Kadına çalışma hakkı vermek, ona yeteneklerini geliştirme olanağı vermek demektir (2.6 puan). Kadının çalışıyor olması aile içi şiddete engel değildir (2.3 puan). Çalışma yaşamında cinsiyet ayrımı yapılmaktadır (2.3 puan). Evde kadın tarafından gerçekleştirilecek belli faaliyetler vardır (2.2 puan). Kadınların iş hayatında bulunmaları nedeniyle üzerlerinde toplumsal bir baskı olmaktadır (2.2 puan).

Ailenin geçimini sağlamak erkeğin sorumluluğudur (1.9 puan). Çalışan kadın daha özgürdür (1.9 puan). Erkek her zaman evin reisi olmalıdır (1.9 puan). Kadınlar, erkekler tarafından her zaman korunmalıdır (1.8 puan). İyi nesiller yetiştirebilmek için, kadının çocuğuna bakması gerekir (1.7 puan) algıları bunu doğrular niteliktedir. Bu sonuçlara bakıldığında erkek kadının çalışmasına olumsuz bakmakta kadını daha güçsüz görmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde; yargılara katılım düzeyi dikkate alındığında, ortalama puana göre, kadınlar kadınların çalışması konusunda ve toplumsal cinsiyete yönelik yargılarda katılım yönünde görüş bildirmişlerdir. Kocasını eve bakabilecek ve ihtiyaçlarını karşılayabilecek durumda olsa bile kadının çalışması gerektiğine inanıyorum (2.5 puan). Çalışma yaşamında cinsiyet ayrımı yapılmaktadır (2.5 puan). Kadınların çalışma hayatına girmesi, erkekler arasında işsizliğe yol açacağı için sakıncalıdır ve erkekler kendinden fazla maaş alan üstün kadın evde istememektedir (2.4 puan). Kadınların iş hayatında bulunmaları nedeniyle üzerlerinde toplumsal bir baskı olmaktadır (2.3 puan). Kadının çalışıyor olması aile içi şiddete engel değildir (2.3 puan). Erkek, her zaman evin reisi olmalıdır (2.2 puan). Evde kadın tarafından gerçekleştirilecek belli faaliyetler vardır (2.2 puan). Ailenin geçimini sağlamak erkeğin sorumluluğudur (2.2 puan). Kadınlar iş hayatındaki engeller ve güçlüklerle baş edebilirler (2.1 puan). Kadına çalışma hakkı vermek, ona yeteneklerini geliştirme olanağı vermek demektir (1.9 puan). Çalışan kadın daha özgürdür (1.9 puan). Kadınlar, erkekler tarafından her zaman korunmalıdır (1.9 puan). İyi nesiller yetiştirebilmek için, kadının çocuğuna bakması gerekir (1.8 puan) algıları doğrular niteliktedir. Kadınlar kadının çalışması gerektiğini düşünmektedir. Toplumsal cinsiyet algısı da erkekler gibi geleneksel düşüncenin kadınlarda da devam ettiğini göstermektedir.

Bireylerin demografik bazı kriterlere göre, kadının çalışmasına ilişkin bilgi, tutum ve davranışları arasında bağımlılık olup olmadığını test etmek ve bağımlılık derecesini belirlemek amacıyla Khi-Kare Bağımsızlık testi uygulanmıştır. Yapılan Khi-Kare analizi sonuçlarına göre; bireylerin cinsiyete göre sigortasının kim tarafından yatırıldığı, öğrenim durumları, ailede gelirin kullanımına karar veren kişiler, aile içinde kararlara katılım durumu, evde aile reisi erkek olma durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu

belirlenmiştir. Bireylerin cinsiyetlerine göre medeni durumları, sosyal güvence durumları, bireylerin gelir durumları, bir kadının eşi eve gelmeden evde olması ve yemekleri hazırlama durumu, ev hanımlarının çalışan kadınlara göre çocuklarına daha iyi bakıp bakmama durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı belirlenmiştir.

Erkeklerin kadının çalışmasına yönelik tutum ve cinsiyet rollerini ölçmeye yönelik 13 yargı cümlesinin daha belirli faktörler altında toplanıp toplanmadığını test etmek üzere faktör analizi yapılmıştır. Bu analiz ile kadınların çalışmayla ilgili tutum ve cinsiyet rolleri konusunda temel belirleyicileri ve belirlemedeki ağırlıkların saptanması planlanmıştır. Öz değerleri 1'den büyük olan faktör sayısı 5'dir. Bu 5 faktörün tümü toplam varyansın %68.351'ini açıklamaktadır.

Erkeklerin faktör analizi sonucuna göre: Çorum ili merkeze bağlı köylerde erkeklerin kadının çalışması ile ilgili ailenin geçimini sağlamak erkeğin sorumluluğu olduğu, iyi nesiller yetiştirebilmek için kadının çocuğuna bakması gerektiği gözlenmiştir. Kadınların çalışma hayatına girmesi, erkekler arasında işsizliğe yol açacağı için sakıncalı ve erkekler kendinden fazla maaş alan üstün kadın istememekte olduğu saptanmıştır. Çalışan kadının daha özgür olduğu, evde kadın tarafından gerçekleştirilecek belli faaliyetlerin var olduğu gözlenmiştir.

Kadınların kadının çalışmasına yönelik tutum ve cinsiyet rollerini ölçmeye yönelik 13 yargı cümlesinin daha belirli faktörler altında toplanıp toplanmadığını test etmek üzere faktör analizi yapılmıştır. Bu analiz ile kadınların çalışmayla ilgili tutum ve cinsiyet rolleri konusunda temel belirleyicileri ve belirlemedeki ağırlıkların saptanması planlanmıştır. Öz değerleri 1'den büyük olan faktör sayısı 5'dir. Bu 5 faktörün tümü toplam varyansın %64.583'ünü açıklamaktadır.

Kadınların faktör analizi sonucuna göre: Çorum ili merkeze bağlı köylerde kadınların kadının çalışması ile ilgili kadınların iş hayatındaki engeller ve güçlüklerle baş edebildiği, çalışan kadının daha özgür olduğu, eşi eve bakabilecek ve ihtiyaçlarını karşılayabilecek durumda olsa dahi kadının çalışması gerektiği saptanmıştır. Kadına

çalışma hakkı sunmak, ona yeteneklerini geliştirme imkanı verdiği, çalışma yaşamında cinsiyet ayrımı yapıldığı, kadınların iş hayatında bulunmaları nedeniyle üzerlerinde toplumsal bir baskı olduğu gözlenmiştir.

Sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde, elde edilen bulguların beklenen yönde ve daha önceki çalışmalarla tutarlı olduğu söylenebilir. Ortaya çıkan farklılıklar araştırmalardaki prosedür farklılıklarından toplumun farklı kesimlerinden seçilmiş olmasından kaynaklanabilir. Yapılacak daha kapsamlı çalışmalar bu farklılıkların sebebini daha net bir biçimde ortaya koyacaktır.

Yapılan literatür taramasında kadının çalışmasına yönelik tutum ile cinsiyet, cinsiyet rolü, yaş, medeni durum ve sosyoekonomik düzey arasındaki ilişkileri konu alan incelemelerin az olduğu gözlemlenmiştir.

Kadının çalışması hem kendi gelişimini, hem ekonomik bağımsızlığını, hem de ülke ekonomisini olumlu açıdan etkileyeceği için kadının çalışmasını arttırabilecek özelliklerin belirlenmesi önemlidir. Geleneksel düşüncenin hakim olması sebebiyle eşitsizliğe sebep olan bu değişkenlerin her biri fark ettirilmeli, tanımlanmalı ve sorgulanmalıdır.

Araştırmaya katılan kadınların kadının çalışmasına yönelik tutumları araştırmaya katılan erkeklerden daha olumlu düşünceye sahiptir.

Bu sonuçlar doğrultusunda sıralanabilecek öneriler şunlardır;

Kadının ekonomik hayatta daha fazla yer alması hem aileler hem de bölge ve ülke refahı için büyük yararlar sağlayacaktır.

Ülkenin her açıdan gelişmesinde kadınların eğitime ve istihdamına yeterli olanaklar sağlanmalı ve kadınlar erkeklerden düşük konumda görülmemelidirler.

İstihdam açısından girişimci ve çalışan kadınlar maddi ve manevi açıdan daha çok desteklenmeli ve daha çok kadının işe alınması sağlanmalıdır. Kadınların aile sorumlulukları da dikkate alınarak çalışma saatleri ayarlanabilmelidir. Bu sayede aile ve toplum baskısından dolayı çalışmak isteyip de çalışamayan kadınların ailelerini de ihmal etmeden çalışmaları sağlanmış olur.

Türkiye nüfusunun yarısını oluşturan kadınların istihdama katılım payının artırılması, kişisel ve toplumsal gelişimin sağlanmasında, aile ve ülke ekonomisinin kalkınmasında işsizlik ve yoksulluk sorunun çözümünde önemli katkılar sağlayacaktır. Günümüzde ülkelerin gelişmişlik düzeyine ulaşabilmeleri, öncelikle kadın istihdamına yeterli düzeyde yer vermeleriyle mümkün olabilecektir.

Aile yaşamının her alanında kadınların sorumlulukları erkeklerden daha fazladır bu yüzden kırsal kesimdeki kadınların istihdam yapısındaki, yerinin değiştirilmesi, üretimin ve istihdamın her aşamasına katılması ve kararlarda söz sahibi olabilmesi yeni becerilerinin kazandırılması için çok yönlü eğitim projeleri hazırlanmalıdır.

Kadınların eğitim seviyelerini artıracak tedbirler alınmalı, yayın organları, özellikle televizyon ülke genelinde kadının ekonomi ve tarımdaki etkisini vurgulamak için kullanılmalıdır.

Tarımsal yayım tasarılarında doğrudan kadına yönelik eğitimler verilmeli, bu sayede kadınların statülerini geliştirmek ve gelirlerini artırmak için yeni teknikler kazandırılmalıdır.

Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, kırsal alanda kadınlara yönelik eğitim ve kurs olanaklarının geliştirilmesi, genç kızların köyde yaşamaya devam etmelerini sağlayacak

sosyal imkanların geliştirilmesi sağlanmalıdır. Eğitim ve kurslar genç kızların çalışma hayatına geçişini hızlandıracaktır.

Kırsal alanda kadınların düşük faiz ile kredi alabilme imkanlarını geliştirebilme, kooperatif kurmaları, örgütlenmeleri sağlanmalıdır.

Kadının ücretli bir işte çalışmasını artırmak ve düzenli gelir elde etmesini sağlamak için bölgeler bazında birleşerek, kadınların mesleki becerilerini artırarak gelir getirici işler yapması sağlanmalıdır.

Kırsalda geleneksel gıdalar, kırsal turizm, köy el işleri gibi yeni iş imkanlarının artırılması, cazip hale getirilmesi ile kadınların gelir artırıcı koşullara kavuşması ve sosyal güvenceye sahip olması önemlidir. Kırsal ekonominin canlandırılması için alternatif istihdam konu ve alanlarının oluşturulması, hibe ve desteklerle kadınların çalışma hayatına girmesi, ekonomiye katma değer yaratılması gerekmektedir.

7. KAYNAKLAR

- AAK, 1998. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan Terör Nedeniyle Göç Eden Ailelerin Sorunları, AAK Yayınları, Ankara.
- Acar, F., 1993. Türkiye'de İslamcı Hareket ve Kadın. S. Tekeli, (Ed.), 1980'ler Türkiye'sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar içinde (79-100). İletişim Yayınları, İstanbul.
- Adler, M. ve Brayfield, A., 1997. Women's work values in unified Germany. *Work and Occupations*, 24.(2),245-266.
- Akçam, F., 1996. Çalışan Eşlerin, Kadının Ev Dışında Çalışmasıyla, Erkeklerin, Ev Dışında Çalışan Eşleriyle ve Çalışan Kadınların Kendileriyle İlgili Görüşleri.A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Aksoy, T., 2013. Kadınların Üstünde Cam Tavan mı Var? (<http://www.temelaksoy.com/kadınların-üstünde-cam-tavan-mı-var/>)
- Albayrak, A.S., 2006. Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri. Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti., Ankara.
- Altuntaş, O. ve Altınova, H.H., 2015. Toplumsal Cinsiyet Algısı ile Sosyoekonomik Değişkenler Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi, *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10: 6: 83-100.
- Ansal, H., 1996. Teknolojik gelişmelerin sanayide kadın istihdamına etkileri: Türk tekstil ve elektronik sanayilerinde teknolojik değişim ve kadın istihdamı. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Archer, J. ve Llyod, B., 1982. *Sex and Gender*. Suffolk, Bungay: The Chaucer Press.
- Aydın, F., 2011. Kadın İstihdamının Rekabet Gücü ve Ekonomik Büyüme Üzerine Etkisi: Türkiye ile Rekabet Gücü En Yüksek Ülkelerin Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Aytaç, S., Sevüktekin, M., Işığışık, Ö., Bayram, N. ve Yıldız, S., 2002. Çağdaş iş Merkezlerinde Kadın İşgücünün Konumu: Bursa Örneği, TİSK Yayınları, Ankara.
- Başaran, A.R., 1984. Kırsal Kesimde: Aile Kurma Çözme, Aile İçi Etkileşim ve İlişkiler. Türkiye'de Ailenin Değişimi Toplum Bilimsel İncelemeler. Maya Matbaacılık, Ankara.
- Bayraktar, E. ve Gaytancıoğlu, O., 2000. Soğan Tarımında Kadın İşgücünün Rolü: Tekirdağ Örneği. IV. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi, 6-8 Eylül, Tekirdağ.
- Bebekoğlu, G. ve Wasti, S.A., 2002. Çalışan kadınlara yönelik cinsiyet temelli düşmanca davranışların sebepleri ve sonuçları üzerine bir araştırma. 10. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi.
- Beneria, L. ve Floro, M.S., 2004. Labour market informalization and social policy: Distributional links and the case of homebased workers, Working Paper.
- Berber, M. Eser, B.Y., 2008. Türkiye'de kadın istihdamı: Ülke ve bölge düzeyinde sektörel analiz. İş, Güç, Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, 10(2): 1-16.
- Bhasin, K., 2013. Toplumsal Cinsiyet Bize Yüklenen Roller, Çev. Kader Ay. Ankara: Kadın Dayanışma Vakfı Yayınları.

- Breitkreuz, R.S., 2005. Engendering Citizenship? A Critical Feminist Analysis of Canadian Welfare-to-Work Policies and the Employment Experiences of Lone Mothers, *Journal of Sociology & Social Welfare*, Vol. 32, Issue: 2.
- Budak, G. ve Mayatürk, E., 2008. Çalışma Yaşamında Kadına Yönelik Negatif Ayrımcılık Üzerine Bir Araştırma, *İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*.
- Bütün, M., 2010. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Perspektifinden Çocuk Bakım Hizmetleri: Farklı Ülke Uygulamaları, Ankara.
- Cassidy, M.L. and Warren, B.O., 1996. Family employment status and gender role attitudes. *Gend Soc*, 10: 312-329.
- Coleman, J.W. and Kerbo, H.R., 2003. *Social Problems: A Brief Introduction*, Second Edition, Prentice Hall, New Jersey.
- Curry, T., Jiobu, R. and Schwirian, K., 1997. *Sociology for 21st Century*, Prentice Hall, New Jersey.
- Çakır, Ö., 2008. Türkiye’de Kadının Çalışma Yaşamından Dışlanması, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, http://iibf.erciyes.edu.tr/dergi/sayi31/sayi_31.htm.
- Çıngı, H., 1990. Örneklem Kuramı. Hacettepe Üniversitesi Fen Fakültesi Yayınları Ders Kitapları Dizisi: 20, H.Ü. Fen Fakültesi Basımevi, Beytepe, Ankara.
- Çıtak, A., 2008. Kadınların çalışmasına yönelik tutum: Cinsiyet, cinsiyet rolü ve sosyoekonomik düzeye göre bir karşılaştırma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çiftçi, M., 2010. AB-15 Ülkelerinde Kadın Emeginin Gelir Elastikiyeti ve Türkiye: Değerlendirmeler – Ekonomik Uygulamalar, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*.
- Deaux, K., 1984. From Individual Differences to Social Categories: Analysis of A Decades’ Research on Gender. *American Psychologist*, 39(2), 105-116.
- Demir, Ö. ve Acar, Mustafa., 2000. *Sosyal Bilimler Sözlüğü*, Üçüncü Baskı, Vadi Yayınları, Ankara.
- Demir, N., 2018. Kadın İstihdamının Artırılması ve Kadınların İşgücüne Katılımlarının Belirleyicileri. *Kalkınmada Anahtar Verimlilik*.
- Doyle, J. A., 1997. *Sex and gender-the human experience*. Dubuque, Iowa: Wm. C. Brown.
- Dökmen, Z.Y., 2004. *Toplumsal Cinsiyet: Sosyal Psikolojik Açıklamalar*. (1. Basım). Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Dökmen, Z., 2010. *Toplumsal cinsiyet-sosyal psikolojik açıklamalar*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Dönmez, A. ve Demirel, O.N., 1990. Kadınlar Kadınlara Karşı Önyargılı mı? *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 33 (1-2), 103-122.
- Düzgüneş, O., 1983. *İstatistik Metotları 1*. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Düzgüneş, O., Kesici, T. ve Gürbüz, F., 1983. *İstatistik Metodları I*, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Ecevit, Y., 1985. Üretimde ve Yeniden Üretim Sürecinde Ücretli Kadın Emegi. *Yapıt Toplumsal Araştırmalar Dergisi*.
- Ecevit, Y., Tan, M. ve Üşür, S., 2000. Kadın Erkek Eşitliğine Doğru Yürüyüş: Eğitim Çalışma Yaşamı ve Siyaset, *TÜSİAD*, 2000, T/2000-12/290.

- Ecevit, Y., 2009. Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği: Sorunlar, Öncelikler ve Çözüm Önerileri, Yayın No. Tüsiad-T/2008-7/468, Kagider-001, İstanbul.
- Eken, H., 2006. Toplumsal Cinsiyet Olgusu Temelinde Mesleğe İlişkin Rol İle Aile İçi Rol Etkileşimi: Türk Silahlı Kuvvetlerindeki Kadın Subaylar. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15,247-280.
- Eraydın, A. ve Erendil, A., 1999. Yeni Üretim Süreçleri ve Kadın Emeği. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Yayınları. Cem Web Ofset, Ankara.
- Ergeneli, A. ve Akçamete, C., 2004. Bankacılıkta Cam Tavan: Kadın ve Erkeklerin Kadın Çalışanlar ve Kadınların Üst Yönetime Yükseltilmelerine Yönelik Tutumları. Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 22 (2), 85-109.
- Erkek, S. ve Karagöz, H., 2009. Kadının İş Hayatındaki Yeri Ve Karşılaştığı Sorunlar, Konya Ticaret Odası.
- Eitzen, D.S. ve Baca Z., 2003. Social Problems, Ninth Edition, Pearson Education, Boston, Maxine.
- Ersoy, E., 2009. Cinsiyet Kültürü İçerisinde Kadın ve Erkek Kimliği (Malatya örneği), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Elazığ.
- Eştürk, Ö. ve Kılıç A., 2016. Türkiye kırsalında kadın yoksulluğu. Ardahan Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 3, 143-153.
- Eyüboğlu, A., Özar, Ş. ve Tanrıöver, H.T., 2000. Kentlerde Yaşayan Kadınların İş Yaşamına Katılım Sorunlarının Sosyoekonomik ve Kültürel Boyutları. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Yayınları, Cem Web Ofset, Ankara.
- Fagot, B., 1978. The Influence of Sex of Child on Parental Reactions to Toddler Children. Child Development, 49, 459-465.
- Fetahi-Vehabi, M. ve Spasenoska, I., 2011. Determinants of The Female Employment Rate in the European Union in Comparison with Non-European Countries with Special Look in Republic of Macedonia. European Studies Journal, 2(2), 22-38.
- Field, S. ve Bramwell, R., 1998. An investigation into the relationship between caring responsibilities and the levels of perceived pressure reported by female employees Journal of Occupational and Organizational Psychology, 71(2), 165-169.
- Fiorentine, R., 1988. Increasing similarity in the values and life plans of male and female college students. Evidence and implications. Sex Roles, 18 (3-4), 143-157.
- Franzoi, S.L., 2003. Social Psychology. Mc Grow-Hill Education, New York.
- Freedman, J.L., Sears, D.O. ve Carlsmith, J.M., 1989. Cinsiyet Rollerini. Çev. Ali Dönmez. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 22 (2), 687-723.
- Gönen, E., Hablemitoğlu, S. ve Özmete, E., 2004. Akademisyen Kadınlar. Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul.
- Grint, K., 1998. Çalışma Sosyolojisi, (Çev. Edt.: Veysel Bozkurt), Alfa/Aktüel Kitabevleri, Bursa.
- Gülçubuk, B., 1999. Tarımsal Üretimde ve Kırsal Kalkınmadaki Kadının Yeri ve Önemi. T.C Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Tarım ve Köy Dergisi, Sayı: Ankara.
- Gümüsoğlu, F., 2008. Ders Kitaplarında Toplumsal Cinsiyet. Toplum ve Demokrasi,2 (4), 39-50.

- Günsoy, G. ve Özsoy, C., 2012. Türkiye’de kadın işgücü, eğitim ve büyüme ilişkisinin VAR analizi. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 49(568): 21-40.
- Gürol, M.A. ve Marşap, A., 2007. Geçmişte ve Günümüz Yaşamında Ücretsiz ve Ücretli İşgücü Olarak Kadın, *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, Ahmet Yesevi Üniversitesi Yayınları.
- Hartley, R.E., 1960a. Children’s Concepts of Male and Female Roles . Merrill. *Palmer Quarterly*, 83-91.
- Hartley, R.E., 1960b. Some Implications of Current Changes in Sex Role Patterns. *Merrill-Palmer Quarterly*, 6, 153-164.
- Haşit, G. ve Yaşar, O., 2015. Çalışan Kadınlarda Örgütsel Stres Kaynakları; Bir Kamu Kurumu Örneği, *Sakarya İktisat Dergisi*.
- Helgeson, V., 2012. *The psychology of gender-fourth edition*. Usa: Pearson.
- Honig, A., 1983. *Sex Role Socialization in Early Childhood*. *Young Children*.
- İlkkaracan, İ., 1998. Kentli kadınlar ve çalışma yaşamı. A.B. Hacımiraçoğlu (der.). 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler içinde (s.285-302). Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Kağıtçıbaşı, Ç., 1982. Türkiye’de Çocuğun Değeri, Kadının Rolü ve Doğurganlığı (Der) Nermin Abadan-Unat *Türk Toplumunda Kadın, Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayını*, Ankara.
- Kağıtçıbaşı, Ç., 2010. Giriş: Türkiye’de Kadın ve Eğitim (Introduction: Woman and Education in Turkey). In H. Durudoğan, F. Göksen, B.E.Oder & D. Yüksek (Eds.), *Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları*, Koç Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Kalaycı, Ş., 2006. *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, 2.Baskı, Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
- Kalaycıoğlu, S., 1997. Göçmenlerde Sosyal Hareketlilik ile İlgili Beklentilerin Din Görünüşü ve Cinsiyete Göre Farklılaşması; Ankara’dan Bir Örneklem, *Toplum ve Göç: 2. Ulusal Sosyoloji Kongresi*, 20-22 Kasım, DİE Yayınları, No:2046,Ankara.
- Kan, A., 2015. Kırsal alanda kadın ve yoksulluk. *Türkiye Tohumcular Birliği Dergisi*, 4(16), 52-56.
- Kandiyoti, D., 1982. Kadınlarda Psiko-Sosyal Değişim Kuşaklararası Bir Karşılaştırma (Der) Nermin Abadan-Unat *Türk Toplumunda Kadın, Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayını*, Ankara.
- Kandiyoti, D., 1995. Ataerkil Örüntüler: Türk Toplumunda Erkek Egemenliğinin Çözümlemesine, Çözümlemesine Yönelik Notlar. Ş.TEKELİ (Haz.), 1980’ler Türkiye’sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar, *İletişim Yayınları*, 367-382, İstanbul.
- Karabıyık, İ., 2012. Türkiye’de Çalışma Hayatında Kadın İstihdamı, *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 32(I), 231-260.
- Karagöz, S., 1991. Faktör Analizi Tekniği Kullanarak Üniversite Öğrencilerinin Gazete Tercihinde Etkin Faktörlerin Belirlenmesi. (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karagöz, Y. ve Kösterelioğlu, İ., 2008. İletişim Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin Faktör Analizi Metodu ile Geliştirilmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 81-97, Kütahya.
- Kılıç, D. ve Öztürk, S., 2014. Türkiye’de Kadınların İşgücüne Katılımı Önündeki Engeller ve Çözüm Yolları: Bir Ampirik Uygulama, *Amme İdaresi Dergisi*.

- Kırbaşoğlu, K. ve Bircan, L.E., 2011. İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Ortaya Çıkan Toplumsal Cinsiyet Rollerine Bir İnceleme, ODÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, http://sobiad.odu.edu.tr/cilt2_sayı_3pdf/kirbaşoğlu_bircaneyupx.pdf.
- Kızılğöl, Ö.A., 2012. Kadınların İşgücüne Katılımının Belirleyicileri: Ekonometrik Bir Analiz, Doğuş Üniversitesi Dergisi, 13 (1) 2012, s.88-101.
- Kinias, Z. ve Kim, H.S., 2011. Culture and gender inequality: Psychological consequences of perceiving gender inequality. Group Processes and Intergroup relations, 15(1), 89-103.
- Koray, M., 1992. Çalışma Yaşamında Kadın Gerçekleri. Amme İdaresi Dergisi, 25(1), 93-122.
- Koray, M., Demirbilek, S. ve Demirbilek, T., 1999. Gıda İşkolunda Çalışan Kadınların Koşulları Gereği, TC Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM), Ankara.
- Koray, M., 2005. Sosyal Politika, 2. Baskı, İmge Kitapevi, Ankara.
- Korkmaz, A. ve Korkut, G., 2012. Türkiye’de Kadının İşgücüne Katılımının Belirleyicileri, Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi, 2(17), 41-65.
- Kurtuluş, K., 1985. Pazarlama Araştırmaları. İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Kuzgun, Y., 2000. Meslek Danışmanlığı. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Kuzgun, Y. ve Sevim, A.S., 2004. Kadınların Çalışmasına karşı Tutum ve Dini Yönelim Arasındaki İlişki. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 37(1),14-27.
- Küleki, C. ve Canbay, T., 2012. Kadına Haklarının Kazandırılmasıyla Birlikte Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme, Electronic Journal of Vocational Colleges.
- Leonard, M. M., 2001. Old wine in new bottles? Women working inside and outside the household, Women’s Studies International Forum.
- Lewis-Beck, M. S., 1994. Factor Analysis And Related Techniques. Sage Publications, Toppan Publishing, London, Vol.5, 424s.
- Lips, H.M., 2001. Sex and Gender: An Introduction. (4.ed.). Mountain View, California Mayfield Publishing Company.
- Lordoğlu, K. ve Özkaplan, N., 2003. Çalışma İktisadı, Der Yayınları: 358, İstanbul.
- Macionis, J.J. and Plummer, K., 2002. Sociology: A Global Introduction, Second Edition, Prentice Hall, London.
- Makal, A., 2001. Türkiye’ de 1950-1965 Döneminde Ücretli Kadın Emegine İlişkin Gelişmeler. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 56 (2), 117-155.
- Makal, A., 2010. Türkiye’de Erken Cumhuriyet Döneminde Kadın Emegi, Çalışma ve Toplum, 13-40.
- Michovska, R.A. ve Dimitrijevska, T., 2013. Gender equality in EU: How does Macedonia compare? Center for Research and Policy Making, 1-9.
- Minuchin, P., 1965. Sex Role Concepts and Sex Typing in Childhood as a Function of School and Home Enviroments. Child Development, 36, 1033-1048.
- Mora, N., 2005. Kitle İletişim Araçlarında Yeniden Üretilen Cinsiyetçilik ve Toplumda Yansıması, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi.
- Newman, D.M., 1999. Sociology of Families, Pine Forge Press, Thousand Oaks.
- Önder, N., 2013. Türkiye’de Kadın İşgücünün Görünümü, ÇSGB Çalışma Dünyası Dergisi,35-61.

- Özbek, M., 1983. Güneydoğu Anadolu Göç Sorunu, Türk Metal Sendikası Yayınları, Ankara.
- Özçatal, E.Ö., 2011. Ataerkillik, toplumsal cinsiyet ve kadının çalışma yaşamına katılımı. Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi dergisi, 1(1),21-39.
- Özdamar, K., 2004. Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi (Çok Değişkenli Analizler). 2. Kaan Kitapevi, Eskişehir.
- Öztürk, M. D., 2016. Türkiye'de kadın girişimcilik: Kadınları girişimciliğe yönelten faktörler, karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. Yüksek lisans tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul.
- Palaz, S., 2002. Discrimination Against Women In Turkey: A Review Of The Theoretical And Empirical Literature, 2002 http://www.onlinedergi.com/Makale_Dosyaları/51/PDF_1_9.pdf.
- Powell, G.N. ve Butterfield, D.A., 1994. Investigating The Glass Ceiling Phenomenon: An Empirical Study of Actual Promotions To Top Management, The Academy of Management Journal, 37(1), 68-86. Worchel, S. ve J. Cooper (1979), Understanding Social Psychology, The Dorsey.
- Quliyeva, S., 2012. Kadının çalışmasına yönelik tutumlar Azerbaycan – Türkiye karşılaştırması. Yayınlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Rubin, J., Provenzano, R. ve Z. Luria, Z., 1974. The Eye of the Beholder: Parents Views on Sex of Newberns. American Journal of Ortopsiyatry, 44, 512-519.
- Ryle, R., 2012. Questioning gender (a sociological exploration). London: Sage.
- Sakallı-Uğurlu, N., 2002. Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Türk Psikoloji Dergisi, 17(49), 47-58.
- Sakallı-Uğurlu, N., 2010. Ambivalent Sexism, Gender, and Major as Predictors Turkish College Students' Attitudes Toward Women and Men's Atypical Educational Choices. Sex Roles, 62, 427-437.
- Sarı, S., 2000. Kadının Ekonomideki Yeri, Hukukta Kadın Sempozyumu, Düzenleyen: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü – Gazi Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğü, Ankara.
- Sarıbay, A.S., 2001. Erken Yaşlarda Cinsiyet Rolü Kazanımı Üzerine Ebeveynlerin Etkisi. Psikoloji Denemeleri, (2-3), 4-8.
- Serel, H. ve Özdemir, B.S., 2017. Türkiye'de kadın istihdamı ve ekonomik büyüme ilişkisi. Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 15(3): 132-148.
- Sevim, Y., 2001. Terör Nedeniyle Elazığ'a Göç Eden Ailelerin Çocuklarının Eğitim Durumu, Fırat Üni. Sosyal Bilimler Dergisi, 259-268.
- Sevim, A.S., 2006. Religious Tendency and Gender Roles: Predictors of the Attitudes Toward Women' s Work Roles?. Social Behaviour and Personality, 34 (1), 77-86.
- Smith, P. ve Daghlish, L., 1977 .Sex Differences in Parent and Infant Behavior in the Home. Child Development, 48, 1250-1254.
- Sosyal-İş Sendikası, 2010. 8 Mart'ın 100. Yıldönümünde Türkiye'de ve Dünyada Kadın Emegi ve İstihdamı Raporu.
- Soysal, A., 2010. Türkiye'de kadın girişimciler: Engeller ve fırsatlar bağlamında bir değerlendirme. Ankara Üniversitesi Sbf Dergisi, 65(1): 84-114.

- Sönmez, B. ve Adiller, S., 2015. Kadınların Çalışmalarına Yönelik Tutumlar: Türkiye ve Makedonya Örnekleminin Karşılaştırılması. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 3(6):1-27.
- Suğur, S., 2005. Türkiye’de Tekstil Sektöründe Kadın Emeği ve Değişen Toplumsal Cinsiyet İlişkileri. *Amme İdaresi Dergisi*, 38(1),47-68.
- Sümbüloğlu, K., 1978. Sağlık Bilimlerinde Araştırma Teknikleri ve İstatistik Ankara: Matis.
- Şafak, Ş., Çopur, Z. ve Özkan, M., 2006. Çocukların Evle İlgili Faaliyetlere Harcadıkları Zamanın İncelenmesi. www.sdergi.hacettepe.edu.tr/sszcmoo.pdf.
- Tabachnick, B.G. and Fidell, L.S., 2007. *Using Multivariate Statistics*. Fifth Edition: Harber Collins Pub.
- Tan, M., 2000. Eğitimde kadın-erkek eşitliği ve Türkiye gerçeği. *Kadın-Erkek Eşitliğine Doğru Yürüyüş- Eğitim, Çalışma Yaşamı ve Siyaset içinde* (s.23-114). TÜSİAD Yayınları, Ankara.
- Tatlıdil, H., 2002. *Uygulamalı Çok Değişkenli İstatiksel Analiz*. Akademi Matbaası, Ankara.
- Tavşancıl, E., 2002. *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Tetik, A., 2000. Göçmen Temizlikçi Kadınlar: Betimsel Bir Çalışma. *Katarsis*, 3, 15-18.
- Toksöz, G., 1999. Türkiye’de Kadın İşgücü ve Enformel Sektörde İstihdamı, Türkiye’de Kadın İşgücü Seminerleri I-II, TİSK yayınları, Ankara.
- Tomei, M., 2000. Home Work in selected Latin American Countries: A comparative Overview, Infocus Programme, SEED, ILO.
- Tor, H., 1997. Kentsel kesimde yaşayan kadınların çalışma hayatına katılmamalarını etkileyen etmenler. 20. Yüzyılın sonunda Kadınlar ve Gelecek Konferansı. 19-21Kasım 1997. Poster bildiri. Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü.
- Tu, S. ve Chang, Y., 2000. Women’s and Men’s Gender Role Attitudes in Coastal China and Taiwan. Paper Presented for East Asian Labor Markets Conference at Yonsei University, Seoul Korea.
- TÜİK, 2008. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2008. www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059 (24.04.2019-20.15.20)
- TÜİK, 2012. Yetişkin Eğitimi, 2012. www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=15865 (24.04.2019-20.20.30)
- TÜİK, 2016a. Yetişkin Eğitimi, 2016. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24695> (12.02.2018-09.15.22)
- TÜİK, 2016b. İstatistiklerle Kadın, 2016. www.tuik.gov.tr/PdfGetir.do?id=24643 (12.02.2018.-09.20.12)
- TÜİK, 2016c. Aile Yapısı Araştırması, 2016. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21869> (13.02.2018-12.10.42)
- TÜİK, 2017a. İstatistiklerle Kadın, 2017. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27594> (10.02.2018-11.40.10)
- TÜİK, 2017b. İstatistiklerle Aile, 2017. www.tuik.gov.tr/PdfGetir.do?id=27597 (25.01.2019-09.15.12)
- TÜİK, 2018a. Tarımsal İşletme İşgücü Ücret Yapısı, 2018. www.tuik.gov.tr/PdfGetir.do?id=27706 (15.01.2019-14.30.20)
- TÜİK, 2018b. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2018. <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30709>(01.02.2019-11.10.15)

- TÜİK, 2018c. Evlenme ve Boşanma İstatistikleri, 2018.
<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30698> (05.02.2019-12.10.20)
- TÜİK, 2018d. Yaşam Memnuniyeti Araştırması, 2018.
<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30702> (01.03.2019-09.10.15)
- TÜİK, 2018e. İşgücü İstatistikleri, 2018.
www.tuik.gov.tr/PdfGetir.do?id=27688 (01.03.2019-09.20.25)
- TÜİK, 2018f. Kadın İstatistikleri, 2018.
<https://www.dogrulukpayi.com/bulten/2018-de-kadin-istatistikleri>
(07.04.2019-18.15.10)
- TÜİK, 2018g. Eğitim Harcamaları, 2018.
<https://www.ekonomihaber.com/is-yasam/tuik-egitim-harcamalarina-ait-istatistikleri-paylasti-h26740.html> (16.04.2019-19.15.20)
- TÜİK, 2019. İşgücü İstatistikleri, 2019
www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007 (25.04.2019-21.30.40)
- Türkten, H. ve Demiryürek, K., 2015. Türkiye’de kadın ve kadın girişimciliği. Türkiye Tohumcular Birliği Dergisi, 4(16), 57-61.
- Üner, S., 2008. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Van der Toorn, J., Berkics, M. Jost, J. T., 2010. System Justification, Satisfaction, and Perceptions of Fairness and Typicality at Work: A Cross-System Comparison Involving the U.S. and Hungary. Soc Just Res 23, 189–210.
- WB, 2018. The World Bank <https://data.worldbank.org/indicator/SL.AGR.EMPL.FE.ZS> (19.02.2019).
- Wood, W. ve Eagly, A.H., 2002. A Cross-Cultural Analysis of the Behavior of Women and Men: Implications for the Origins of Sex Differences. Psychological Bulletin, 128(5), 699-727.
- Yaşar, F., 2017. Düzce ilinde kadın girişimcilik profilinin belirlenmesi. Yüksek lisans tezi, Düzce Üniversitesi, Düzce.
- Yıldırım, K. ve Doğrul, G., 2008. Çalışmak ya da Çalışmamak: Türkiye’de Kentsel Alanlarda Yaşayan Kadınların İşgücüne Katılmama Kararlarının Olası Belirleyicileri, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8 (1), 239-253.
- Yüksel, Ö., 2013. Kadınlarda Evlilik Uyumu Ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişki: Stresle Baş Etme Biçimleri Ve Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumlarının Aracı Rollerini. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

8. EKLER

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ ZİRAAT FAKÜLTESİ TARIM EKONOMİSİ BÖLÜMÜ YÜKSEK LİSANS TEZİ ARAŞTIRMA ANKETİ

Anket No:... Anket Tarihi:..... Anketör: Zehra DEMİGAN

DEMOGRAFİK BİLGİLER

Aşağıda kişisel bilgilerle ilgili sorular yer almaktadır. Soruları şuan içinde yaşadığınız aileyi göz önüne alarak cevaplayınız.

Cinsiyetiniz: ( )1. Kadın ( )2. Erkek

Yaşınız: ( )1. 15-24 ( )2. 25-34 ( )3. 35-44 ( )4. 45-54 ( )5. 55+

1. Medeni Durumu: ( )1. Bekar ( )2. Evli ( )3. Dul

Evli ise:

Evlenme Yaşı Kaç?..... ( )1.14-16 ( )2. 17-19 ( )3. 20-22 ( )4. 23-25+

Sigorta Durumunuz:

Sosyal Güvence	Erkek	Kadın
Ssk		
Yeşilkart		
Bağkur		
Ssk emeklisi		
Bağkur emeklisi		

Sigorta'nın kim tarafından yatırıldığı:

Sigortayı yatıran kişi	Erkek	Kadın
Kendisi		
Babası		
Eşi		

2. Öğrenim Durumunuz:

( )1. Okur-Yazar değil ( )2. Okur-Yazar ( )3. İlkokul Mezunu
( )4. Ortaokul Mezunu ( )5. Lise Mezunu ( )6. Yüksekokul Mezunu
( )7. Lisansüstü(4 Yıllık)

3. Ailenizdeki birey sayısı: (Şuan içinde bulunduğunuz aileyi göz önüne alarak cevaplayınız)

( )1. 6-7 kişi ( )2. 4-5 kişi ( )3. 3 kişi ve daha az

4. Ailenizi nasıl tanımlarsınız?

( )1. Geniş aile ( )2. Çekirdek aile(Ane -baba ve çocuk ya da çocuklardan oluşan aile)

5. Ailenin sahip olduğu çocuk sayısı

( )1. 1 çocuk ( )2. 2 çocuk ( )3. 3 çocuk ( )4. 4 ve daha fazla çocuk

6. Ailenin ortalama aylık gelirleri ne kadar

( )1.750-1000 ( )2.1000-1300 ( )3.1300-2000+

7. Ailenin ortalama yıllık geliri ne kadar?

( )1. 7 000-15 000 ( )2. 15 000-30 000 ( )3. 30 000-50 000+

8. Yılın kaç günü çalışıyorsunuz?

Yıl boyunca çalıştıkları gün sayısı	Erkek	Kadın
50-150		
151-300		
301-365		

9. Kadının çalışıp çalışmaması:(Kadınlara Sorulacak)

Kadınların çalışıp çalışmama durumu	Kadın
Çalışan kadın	
Çalışmayan kadın	

10. Mesleğiniz nedir?

( )1. Yok/İşsiz ( )2. Çiftçi ( )3. Esnaf/Tüccar
( )4. Bekçi ( )5. Öğrenci ( )6. Otomatik mekanikeri
( )7. Emekli ( )8. İmam ( )9. Öğretmen
( )10. Ev hanımı ( )11. İşçi

11. Sizce bir kıyaslama yapmak gerekirse ailede kimin kariyeri daha önemlidir?

( )1. Kadının kariyeri ( )2. Erkeğin kariyeri ( )3. İkisinin de kariyeri

12. Kadının ücretli bir işte çalışması toplum açısından nasıl karşılanır?

Kadının ücretli bir işte çalışmasına toplum tarafından bakış açısı	Erkek	Kadın
Ücretli çalışma kadına eğitim, ekonomik, sosyal güvence verir		
Topluma daha etkin katılma olanağı getirmektedir		
Toplumsal eşitsizlikler çıkmaktadır		
Toplumsal değerini artırmaktadır		
Toplumsal sorunlar çıkmaktadır		
Aile arasında huzursuzluğa sebep olduğu düşünülmektedir		

13. Kadının ücretli bir işte çalışmasını engelleyen faktörler neler olabilir?

Kadının ücretli bir işte çalışmasını engelleyen faktörler	Erkek	Kadın
Sağlık sorunları		
İş ortamındaki yaklaşım ve davranış şekilleri		
Toplumsal cinsiyet eşitsizliği		
Aile ve toplumsal yapı		
Düşük eğitim düzeyleri		
Yasal düzenlemeler		
Sosyal ekonomik faktörler		
Yerleşim yeri		

14. Çalışma Şekilleri Nasıl?**Kadının ücretli bir işte çalışmama nedenleri nelerdir?(Kadınlara Sorulacak)**

Çalışmıyorsa nedenleri	Kadın
Öğrenci eğitimi bittikten sonra çalışmayı düşünüyor	
Sağlık sorunları nedeniyle	
Eşine, çocuklarına ve evine vakit ayırmak istiyor	
Köyden kente ulaşım sorunu nedeniyle	
Eşinin emekli maaşı yeterli	
Çocukları küçük olduğu için onlara bakıyor	
İş bulamamak	
Eşi izin vermiyor	
Atama bekliyor, uygun bir iş bulamadı	

15. Kadının ücretli bir işte çalışma nedenleri nelerdir?(Kadınlara Sorulacak)

Çalışma nedenleri	Kadın
Çocuklarına daha iyi bir eğitim imkanı sunmak için	
Evin geçimine destek olmak için	
Kendi ihtiyaçlarını karşılamak için	
Sigortasının yatırılması için	
Çocuklarının geleceği için	
Çocuklarını başkalarına muhtaç etmemek için	

16. Evlenmeden önce çalışıyor muydunuz? ( )1. Evet ( )2. Hayır

17. Çalışıyorsanız ne iş yaptınız?.....

18. İşten ayrılış nedenleriniz nelerdir? (Kadınlara Sorulacak)

- ( )1. Eşinin istememesi
( )2. Çocuğunun olması, bakacak kimsenin olmaması
( )3. Çevrenin baskısı

19. Çalışma hayatının evliliğe etkileri konusunda ne düşünüyorsunuz?(Kadınlara Sorulacak)

- ( )1. Kendimi ekonomik yönden güvencede hissediyorum
( )2. Evin geçiminde destek oluyorum
( )3. Çocuklarımla kültürel ve eğitim ihtiyaçlarını daha rahat karşılayabiliyoruz
( )4. Kendi ailem, eşimin ailesi ve çocuklarımdan saygı görüyorum
( )5. Hepsi

20. Kadınların Çalışırken Karşılaştığı Problemler Neler?(Kadınlara Sorulacak)

Kadınların karşılaştıkları problemler	Kadın
Eğitim düzeyinin düşük olması	
Ekonomik bağımsızlığının olmaması	
Çalışma olanaklarının düşük olması	
Ücret düşüklüğü	
Fikirlerine eşlerinin önem vermemesi	
Arazi şartlarının zor olması	
İklim şartlarının elverişli olmaması	
Hayvan bakımındaki zorluklar	
Fiziksel aktiviteyi zorlayan hastalıklar(Bel fıtığı)	

21. Kadınların Tarımsal Faaliyetlerde Yaptıkları İşler Nelerdir?(Kadınlara Sorulacak)

Tarımsal faaliyet türü	Yapılan işler	Kadın
Bitkisel Üretim	Toprağı sürme	
	Çapalama	
	Yabani ot temizliği	
	İlaçlama	
	Hasat	
	Sulama	
Hayvansal Üretim	Ahır-ağıl temizliği	
	Süt sağımı	
	Hayvan besleme	
	Hayvan otlatma	
	Yumurta ve süt ürünlerini üretip bunların satışı	

22. Ailede gelir nasıl kullanılmaktadır?

- ( )1. Gıda harcamalarında
( )2. Giyim harcamalarında
( )3. Çocukların eğitim harcamaları ve harçlık verilmesinde
( )4. Tasarruf da kullanılmakta
( )5. Hepsi

23. Ailenin gelirinin kullanılmasına kim/kimler karar verir?

- ( )1. Kadın ( )2. Erkek ( )3. Kadın erkek birlikte

24. Kadınlar Gelirlerini Nerde Kullanmaktadır?(Kadınlara Sorulacak)

Mağaza alışverişinde	
Market alışverişinde	
Gelirini eşine ya da babasına vermekte	
Birikim yapmakta	
Evin giderlerinde	
Çocukların harçlığı ve eğitim giderlerinde	

25. Evde ne iş yaparsınız? Bu işlere ortalama kaç saat ayırırsınız? parantez içine belirtiniz (Kadınlara Sorulacak)

- ( )1. Ev Temizliği(...) ( )2. Çocukların Bakımı (...)
( )3. Hayvanların Bakımı(...) ( )4. Televizyon izlemek(...)
( )5. Tarla/Bahçe İşleri(...) ( )6. Yemek Bulaşık İşleri(...)
( )7. Parası ile Başkasının Tarlasında Çalışmak(...)

26. Kadınların toplumsal hayatta karşılaştıkları en önemli sorunlar nelerdir?(Kadınlara Sorulacak)

- ( )1. Erkek baskınlığı, üstünlüğü
( )2. İş konusunda insanların erkeğin yapacağı belli başlı işlerin olup bunların kadının yapamayacağı gibi bir kalıbın hakim olması
( )3. Cinsiyet ayrımcılığı
( )4. Şiddet ve taciz
( )5. Eğitim ve öğretim imkanlarından yeteri kadar yararlanamamak
( )6. Yetersiz kadın istihdamı
( )7. Hepsi

27. Sizce kadınlar şiddet görüyor mu? (Şiddeti sadece fiziksel anlamda değil psikolojik şiddet de olabilir örneğin davranış, bakış, alaycılık, küçümseme gibi) (Kadınlara Sorulacak) ( )1. Evet ( )2. Hayır

28. Fiziksel şiddete maruz kalıyor musunuz?(Kadınlara Sorulacak)

- ( )1. Eşim
( )2. Çocuklarım
( )3. Aile bireyi ve akrabalarımın olmayan kişiler komşularım

29. Çevrenizde şiddete maruz kalan kadın var mı?(Psikolojik şiddet de olabilir) (Kadınlara Sorulacak) ( )1. Var ( )2. Yok

30. Kadınlar neden şiddete maruz kalır?((Psikolojik şiddet de olabilir) (Kadınlara Sorulacak)

- ( )1. Aileden, akrabadan, çevreden kaynaklı
( )2. Erkek ve kız çocuğu yetiştirirken, erkeği rahat kızını kısıtlayarak yetiştirmeden dolayı kadınlardan kaynaklı
( )3. Erkeklerden kaynaklı
( )4. Maddi yetersizlik nedeniyle doğan problemler
( )5. Eğitimsizlikten kaynaklı

31. Aile içinde kararlara katılımınızı nasıldır?

- ( )1. Ortak hareket ederiz
( )2. Kararları ben alırım, ancak eşime de danışırım
( )3. Bütün kararları ben alırım
( )4. Ev içi meselelerde eşim karar verir ama diğer kararlara karışmaz

32. Kadın sorunlarını çözmek için en çok hangi konuya öncelik verilmelidir?(Kadınlara Sorulacak)

- ( ) 1. Kadın erkek ayrımcılığının önlenmesi
( ) 2. Kadınların ve erkeklerin erkek çocuklarını yetiştirme konusundan daha saygılı anlayışlı olarak yetiştirmeleri.
( ) 3. Eğitimde fırsat eşitliğine önem verilmesi
( ) 4. Kadın istihdamının artırılması
( ) 5. Hepsi

33. Yaşamınızı bir bütün olarak düşündüğünüzde ne kadar mutlusunuz?

- ( ) 1. Çok mutsuz ( ) 2. Mutsuz ( ) 3. Orta ( ) 4. Mutlu ( ) 5. Çok mutlu

34. Sizce bir evde “aile reisi” erkek mi?

- ( ) 1. Evet ( ) 2. Hayır ( ) 3. Kararsızım

35. Evde aile reisi erkek evet ise nedenleri nelerdir?

Aile reisi erkek evet ise nedenleri	Erkek	Kadın
Aile reisi bir evde yöneticidir		
Çocuk çocuğuna sahip çıkmak için		
Aile reisi olursa tek bir kişiden söz hakkı biter, her kafadan bir ses çıkıp kargaşa olmaz		
Bir evde birlik, beraberlik ve güven için aile reisi olmalıdır		
Çocukların terbiyesi ve iyi bir yerlere gelebilmesi için		
Evin düzenli ve disiplinli yönetilmesi için		

36. Evde aile reisi erkek olmamalı ise nedenler nelerdir?

Aile reisi erkek olmamalı ise nedenleri	Kadın
Kadınlarda karar vermeli	
Kadınların da söz hakkı olmalı	
Kendimi boşlukta hissetmemem gerek, ben de evi yönetebilmeliyim	

37. Sizce bir kadın eşi eve gelmeden önce evde olmalı ve yemekleri hazırlamalı mıdır? ( ) 1. Evet ( ) 2. Hayır ( ) 3. Kararsızım

38. Kadının savunulması ya da başka biri tarafından korunmasını gerekli görüyor musunuz?(Kadınlara Sorulacak) ( ) 1. Evet ( ) 2. Hayır ( ) 3. Kararsızım

39. Hayır ise neden kadının savunulması gerektiğini gerekli görmüyorsunuz?

Kadının korunmasını gerekli görmeme durumu	Kadın
Kadın kendini savunmalı	
Erkek her zaman yanımızda olamaz	
Kadın kendi ayakları üstünde durmalı	

40. Size göre ev hanımları çalışan kadınlara göre çocuklara daha iyi bakıp onları yetiştirebilir mi?

- ( ) 1. Ev hanımları daha iyi bakıyor ( ) 2. Ev hanımları daha iyi bakmıyor

41. Çocuk sahibi olmak isterseniz cinsiyet tercihiniz var mı?

( )1. Kız ( )2. Erkek ( )3. Farketmez

42. Bireylerin Kadınların Çalışması ve Cinsiyet Rollerine Yönelik Algılarının Belirlenmesi

Algılar	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1. İyi nesiller yetiştirebilmek için, kadının çocuğuna bakması gerekir.					
2. Kadınlar iş hayatındaki engeller ve güçlüklerle baş edebilirler.					
3. Kadınların çalışma hayatına girmesi, erkekler arasında işsizliğe yol açacağı için sakıncalıdır ve erkekler kendinden fazla maaş alan üstün kadın evde istememektedir.					
4. Kocasını eve bakabilecek ve ihtiyaçlarını karşılayabilecek durumda olsa bile kadının çalışması gerektiğine inanıyorum.					
5. Kadına çalışma hakkı vermek, ona yeteneklerini geliştirme olanağı vermek demektir.					
6. Ailenin geçimini sağlamak erkeğin sorumluluğudur.					
7. Evde kadın tarafından gerçekleştirilecek belli faaliyetler vardır. (ev işleri, giyim, beslenme vb.)					
8. Kadınların iş hayatında bulunmaları nedeniyle üzerlerinde toplumsal bir baskı olmaktadır.					
9. Kadının çalışıyor olması aile içi şiddete engel değildir.					
10. Çalışma yaşamında cinsiyet ayrımı yapılmaktadır.					
11. Çalışan kadın daha özgürdür.					
12. Kadınlar, erkekler tarafından her zaman korunmalıdır.					
13. Erkek, her zaman evin reisi olmalıdır.					

8. ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı Zehra DEMİGAN
Doğum Tarihi ve Yeri 11.11.1992 - ÇORUM/Merkez
E-Posta zdemigan@gmail.com

Eğitim Durumu

2011-2015 Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi
Bölümü
2015-2019 Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım
Ekonomisi Ana Bilim Dalı

İş Deneyimi

Çorum Hitit Un Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti
Han Sağlık Hizmetleri